

Hrvatska narodna banka

*Potrošnja inozemnih putnika u Hrvatskoj i
domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini*

Izdavač
Hrvatska narodna banka

Voditelj projekta:
dr. Siniša Horak

Autori iz Instituta za turizam

/abecednim redom/:

dr. Siniša Horak
Zrinka Marušić, dipl. ing.
dr. Ante Radnić

Suradnici iz Instituta za turizam

/abecednim redom/:

mr. Zvjezdana Hendija
mr. Neven Ivandić
dr. Vesna Mikačić
dr. Sanda Weber

Vanjska suradnja:
Hendal Research, Zagreb

Recenzent:
prof. dr. Ivan Šošić, Ekonomski fakultet, Zagreb

Naklada
600 primjeraka

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 338.484(497.5)“1998”

HORAK, Siniša

Potrošnja inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih
putnika u inozemstvu u 1998. godini / <autori Siniša Horak,
Zrinka Marušić, Ante Radnić; suradnici Zvjezdana Hendija... et
al.> – Zagreb: Hrvatska narodna banka, 2000.

ISBN 953-97373-5-4

1. Marušić, Zrinka 2. Radnić, Ante

400525023

Hrvatska narodna banka
Institut za turizam

Potrošnja inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini

Zagreb, srpanj 1999.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. CILJ ISTRAŽIVANJA	3
3. METODOLOGIJA	5
3.1. Prostorni i vremenski obuhvat	5
3.2. Uzorak	5
3.2.1. Inozemni putnici na odlasku iz Hrvatske	5
3.2.2. Određivanje težinskih koeficijenata (pondera)	13
3.2.3. Postupak procjene potrošnje inozemnih putnika	17
3.2.4. Provjera strukture uzorka na poznatim obilježjima	19
3.2.5. Domaći putnici na ulasku u Hrvatsku	21
3.3. Instrumenti i metode istraživanja	22
3.3.1. Anketiranje na cestovnim prijelazima	23
3.3.2. Anketiranje na željezničkim prijelazima	24
3.3.3. Anketiranje u zračnim i morskim lukama	24
3.4. Osnovni skup	24
3.5. Metode obrade podataka i napomene za interpretaciju rezultata	25
3.6. Metode procjene potrošnje za razdoblje lipanj–prosinac 1998. godine	26
3.7. Metode procjene potrošnje za razdoblje siječanj–svibanj 1998. godine.	26
3.7.1. Inozemni putnici na odlasku iz Hrvatske	26
3.7.2. Domaći putnici na ulasku u Hrvatsku	27
3.8. Procjene ukupne potrošnje u 1998. godini	28
Dokumentacijski prilog – Anketni upitnici	29
4. PROMET I POTROŠNJA INOZEMNIH PUTNIKA U HRVATSKOJ U 1998. GODINI	33
4.1. Uvod.	33
4.2. Strukturna obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta.	35
4.2.1. Turističko tržište prema vrsti boravka	36
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.1.	45
4.2.2. Turističko tržište prema motivu dolaska	49
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.2	63
4.2.3. Turističko tržište prema emitivnim zemljama	68
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.3.	85
4.2.4. Turističko tržište prema vrsti graničnog prijelaza	92
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.4.	99
4.3. Procjena vrijednosti ukupne potrošnje inozemnih putnika	103
5. PROMET I POTROŠNJA DOMAĆIH PUTNIKA U INOZEMSTVU U 1998. GODINI.	109
5.1. Uvodne napomene.	109

5.2. Strukturna obilježja prometa domaćih putnika u inozemstvo	109
5.2.1. Vrsta boravka.	110
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 5.2.1.	115
5.2.2. Motivi odlaska domaćih putnika u inozemstvo	117
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 5.2.2.	123
5.2.3. Vrsta graničnog prijelaza.	126
Dokumentacijski prilog – Poglavlje 5.2.3.	131
5.3. Procjena vrijednosti ukupne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu .	133
6. GLAVNI NALAZI I ZAKLJUČCI	137
IZVOD IZ RECENZIJE	143
LITERATURA	144

1. UVOD

Dosadašnje procjene potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj uglavnom su se odnosile na potrošnju stranih turista koji su odsjeli u nekom od komercijalnih smještajnih objekata tijekom glavne turističke sezone. Uglavnom su se temeljile na, istina, opsežnim, ali povremenim (trogodišnjim) anketnim istraživanjima Instituta za turizam, Zagreb, poznatima pod nazivom TOMAS i u pravilu su se odnosile na potrošnju samo onih segmenata koji su bili obuhvaćeni anketnim istraživanjem. Potrošnja inozemnih turista koji su posjetili Hrvatsku u razdobljima izvan glavne turističke sezone ili pak onih koji nisu boravili u komercijalnim smještajnim objektima te posjetitelja koji nisu noćili u Hrvatskoj, procjenjivana je, djelomično, korištenjem rezultata prethodno navedenih istraživanja Instituta za turizam, a djelomično korištenjem drugih raspoloživih relevantnih izvora podataka. Nerijetko se temeljila isključivo na ekspertnim procjenama turističkih stručnjaka.

Zbog mnogih je nepoznanica dakle bilo teško naći čvrste oslonce za pouzdanu procjenu ukupne potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj, pa ih je bilo nužno unaprijediti. Osim toga, dosad uopće nije bilo pokazatelja o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu koji bi mogli poslužiti za pouzdanije procjene. Stoga je, za potrebe preciznijeg utvrđivanja platne bilance, Hrvatska narodna banka s Institutom za turizam iz Zagreba pokrenula u 1998. godini projekt anketnog istraživanja pod nazivom *Potrošnja inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu*. Istraživanje je provedeno u razdoblju od lipnja do prosinca 1998. godine na graničnim prijelazima pri odlasku stranih putnika iz zemlje, odnosno ulasku domaćih putnika u zemlju, kako bi se nakon završenog putovanja dobile što pouzданije podloge za utvrđivanje potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, a sve u skladu s preporukama Svjetske turističke organizacije i zahtjevima Međunarodnog monetarnog fonda.

Iako je poboljšanje platnobilančne statistike primarna namjena ovog istraživanja, Hrvatska narodna banka i Institut za turizam su ocijenili da rezultati dobiveni ovim anketnim istraživanjem mogu biti korisni i širem krugu potencijalnih koris-

nika, i onima s akademskim interesom, i kreatorima turističke politike, i subjekti-
ma cjelokupnoga turističkog poslovnog podsustava. Strukturna obilježja
hrvatskoga receptivnog i emitivnog turističkog tržišta detaljno su analizirana pre-
ma vrsti turističkog boravka, motivu dolaska, najvažnijim tržištima te vrsti gra-
ničnog prijelaza, odnosno prema broju posjetitelja, dužini boravka, prosječnoj
potrošnji i drugim izvedenim pokazateljima bitnim za stvaranje potpunije slike o
potrošačkoj snazi i gospodarskoj važnosti pojedinih skupina putnika koji dolaze u
Hrvatsku, odnosno o glavnim motivima putovanja hrvatskih građana u inozem-
stvo te o visini njihove prosječne i ukupne potrošnje u inozemstvu. Odlučeno je sto-
ga da se ova studija objavi i tako širu javnost upozna s rezultatima do kojih se ovim
istraživanjem došlo. Zajednička je želja da dobiveni rezultati i nove spoznaje poslu-
že kao poticaj i analitička podloga za buduća tržišna istraživanja u domeni hrvat-
skog receptivnog i emitivnog turizma, zatim u strateškom razvojnom promišljanju
i planiranju te uspješnjem osmišljavanju turističke politike na svim razinama te
da, ako je moguće, pomognu i učinkovitijoj turističkoj promociji te kreiranju novog
i sadržajno bogatijega hrvatskog turističkog proizvoda za turističko tržište 21. sto-
ljeća.

Posebna vrijednost ove studije, a ujedno i jak razlog za njezino objavljivanje, jest i
činjenica da se u njoj prvi put detaljnije analiziraju sva bitna strukturna obilježja
domaćih putnika koji putuju u inozemstvo. Dobro je poznato da ta putovanja i pot-
rošnja u inozemstvu, zbog djelovanja niza čimbenika, pokazuju tendenciju rasta ti-
jekom posljednjeg desetljeća, tako da Hrvatska sve više poprima i obilježja
značajnog emitivnog turističkog tržišta. Rezultati i spoznaje dobiveni ovim istraži-
vanjem mogu biti od velike koristi poslovnim subjektima koji se bave organizaci-
jom putovanja naših građana u inozemstvo.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je izraditi što realniju procjenu potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih u inozemstvu u 1998. godini. U okviru toga cilja trebalo je istražiti sva bitna, do sada nepoznata obilježja osnovnog skupa, i to ne samo radi utvrđivanja konzistentnosti podataka dobivenih anketiranjem nego i radi objašnjenja utjecaja pojedinih varijabli na ukupnu potrošnju, njihovo značenje u vremenu i prostoru te njihovu međusobnu povezanost. Dakle, trebalo je objasniti i opisati pojavu koja se promatra te, kao konačni rezultat istraživanja, dati jednu ili više mogućih procjena potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih u inozemstvu u 1998. godini.

3. METODOLOGIJA

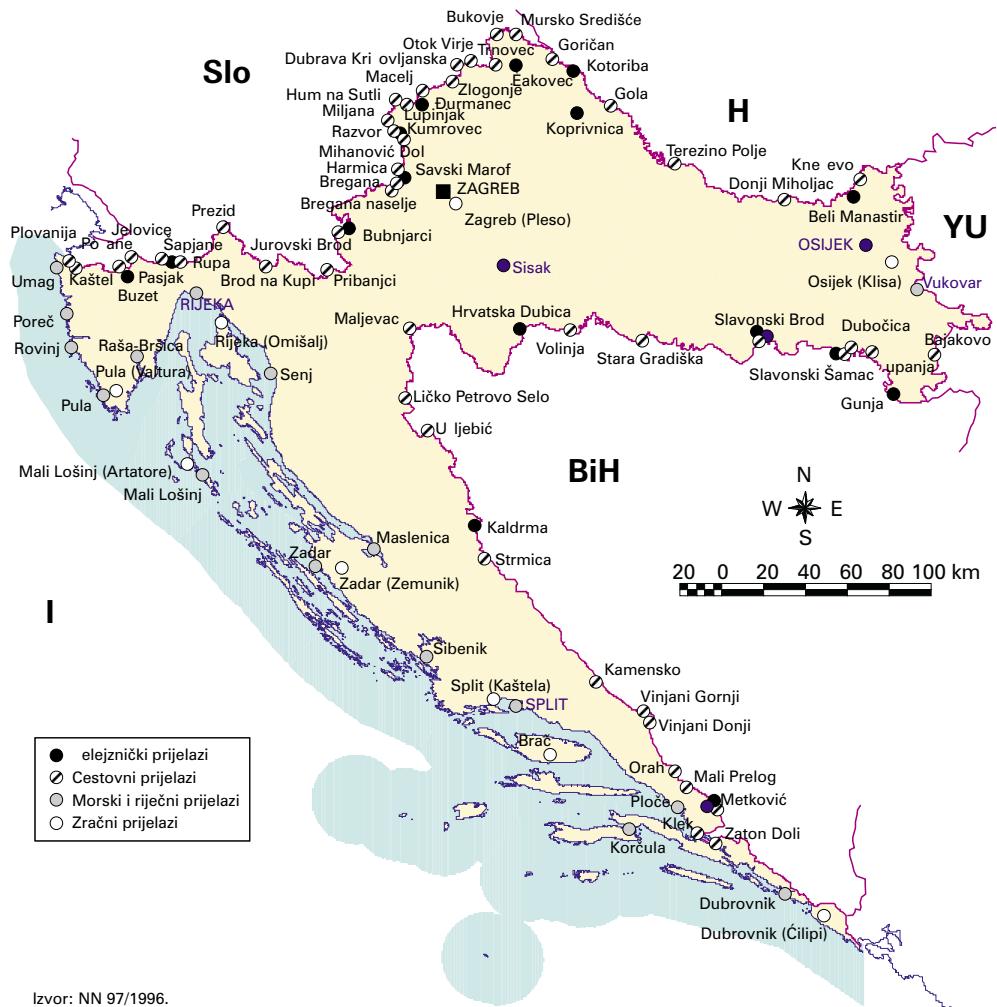
3.1. Prostorni i vremenski obuhvat

Anketa se provodila od 18. lipnja do 30. prosinca 1998. godine, na međunarodnim i međudržavnim prijelazima Republike Hrvatske. Inozemni su putnici anketirani na odlasku iz Hrvatske, a domaći putnici na ulasku u Hrvatsku. Obuhvaćene su četiri vrste graničnih prijelaza na kojima se odvija međunarodni i međudržavni promet: cestovni, željeznički, zračni i pomorski. Na Karti 1. prikazan je prostorni raspored međunarodnih i međudržavnih graničnih prijelaza prema vrstama. Republika Hrvatska ima ukupno 91 međunarodni i međudržavni granični prijelaz, od čega je 49 cestovnih, 17 željezničkih, 9 zračnih i 16 stalnih morskih prijelaza. Važno je naglasiti da se od svih međudržavnih i međunarodnih graničnih prijelaza, oko 70% ukupnoga graničnog prometa ostvaruje na samo 20, od ukupno 49, cestovnih graničnih prijelaza (Karta 2. i 3).

3.2. Uzorak

3.2.1. Inozemni putnici na odlasku iz Hrvatske

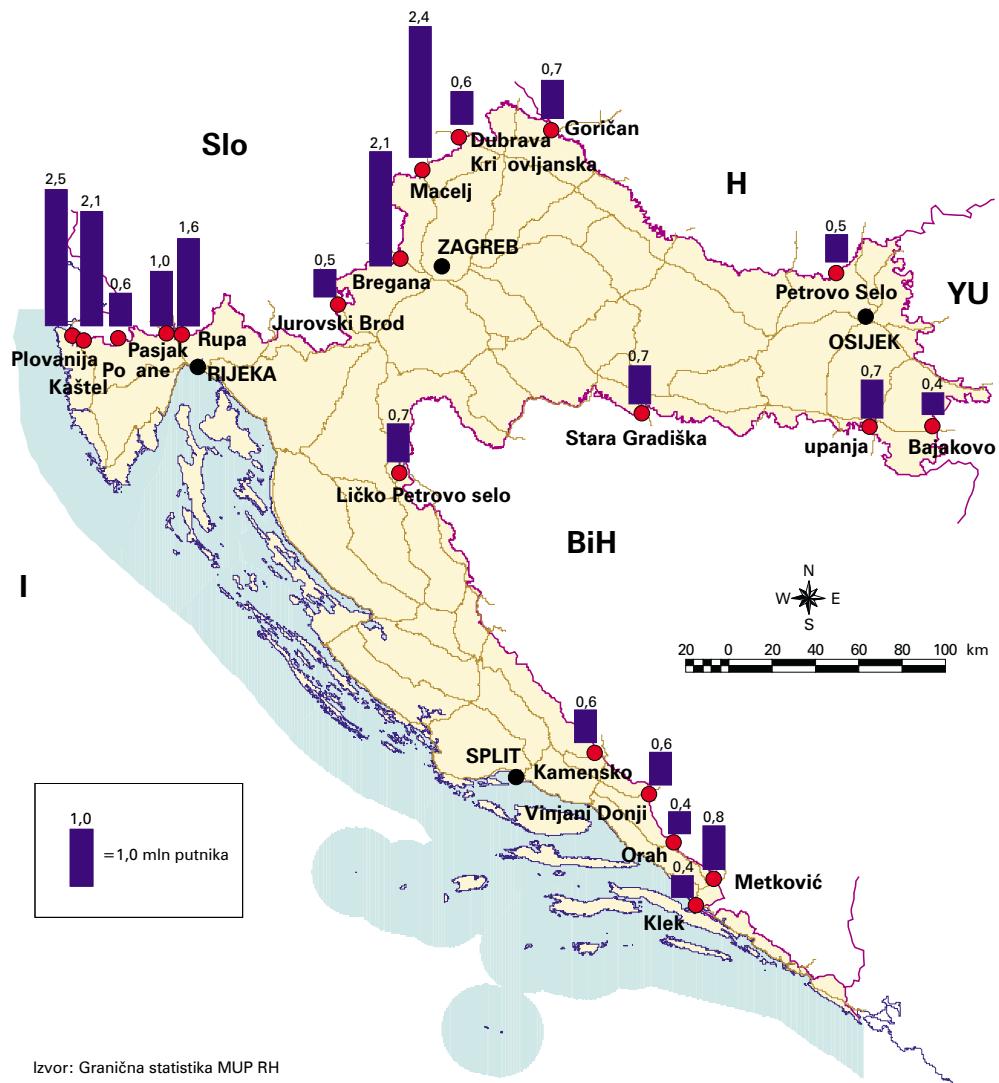
Populaciju koja se ispituje ovim istraživanjem i čija se potrošnja procjenjuje čine svi strani putnici na izlasku iz Hrvatske. Osim ukupnog broja takvih putnika koji izaju iz Hrvatske preko pojedinog graničnog prijelaza u određenom prijevoznom sredstvu u jednom danu, ništa više o toj populaciji nije bilo poznato u trenutku kad je istraživanje započinjalo. Nisu dakle bila poznata mnogobrojna druga obilježja relevantna za realno strukturiranje osnovnoga skupa, a onda i uzorka, prema najvažnijim, a po obilježjima turističke potrošnje i što homogenijim, osnovnim skupinama (kao što su primjerice skupine posjetitelja razvrstane prema najvažnijim emitivnim tržištima, zatim prema osnovnim motivima dolaska u Hrvatsku, prema vrsti boravka i dužini njihova boravka u Hrvatskoj, prema osnovnim strukturnim obilježjima njihove potrošnje tijekom turističkog boravka i slično).

Karta 1: Stalni međunarodni i međudržavni granični prijelazi Republike Hrvatske

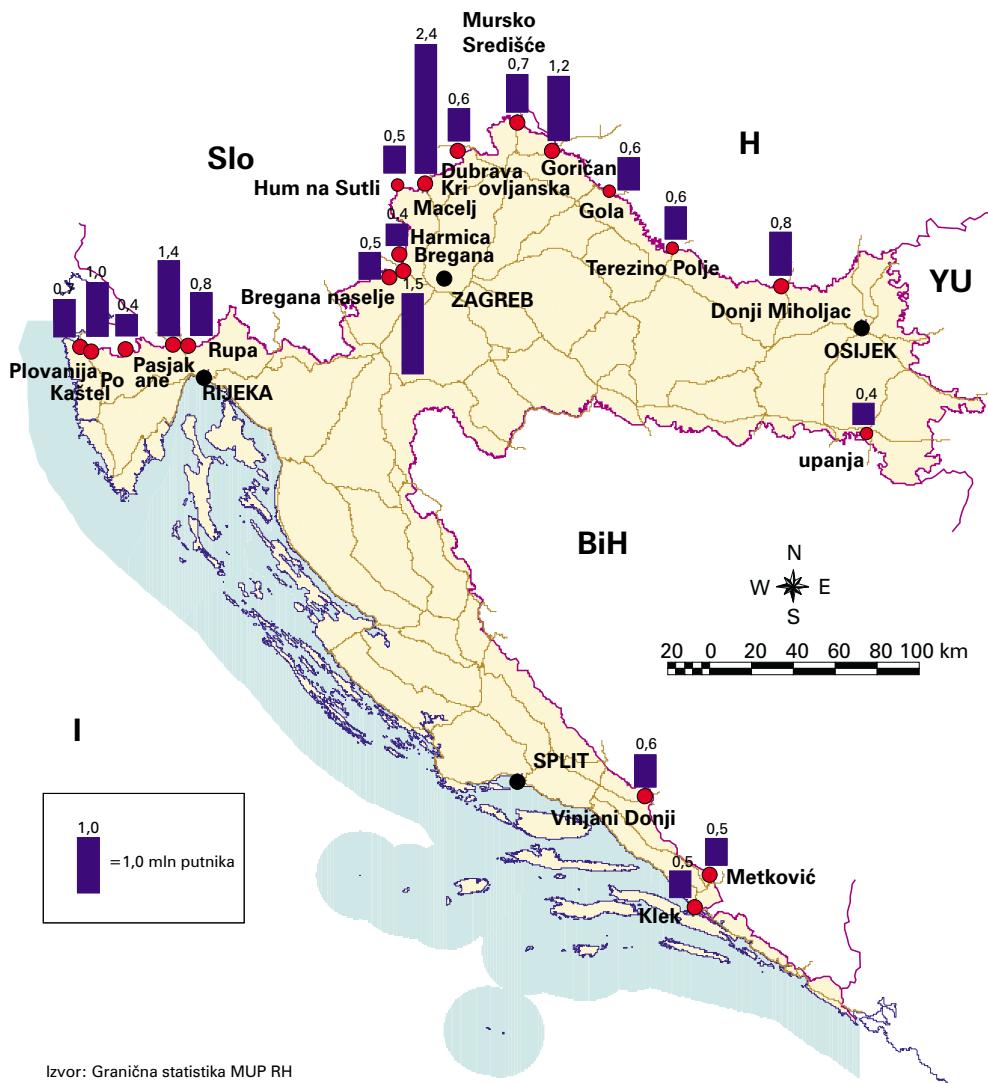
S obzirom na to što je bilo mnogo nepoznanica o osnovnom skupu za ovo je istraživanje odabran stratificirani slučajni uzorak. Stratume su činili mjeseci (lipanj, srpanj, kolovoz, rujan, listopad, studeni, prosinac) i vrste graničnih prijelaza (cestovni, željeznički, zračni i morski). Okvir za izbor uzorka bio je mjesecni granični promet stranih putnika na međunarodnim i međudržavnim graničnim prijelazima u 1997. godini (izvor: MUP RH).

Veličina uzorka za procjenu potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj određena je na temelju željene preciznosti procjene uz 95-postotnu pouzdanost, pri čemu su za očekivanu standardnu devijaciju prosječne dnevne potrošnje korišteni rezultati istraživanja TOMAS '97, pri čemu se vodilo računa o činjenici da je standardna devi-

Karta 2: Izlaz inozemnih putnika iz Hrvatske – Dvadeset najfrekventnijih graničnih cestovnih prijelaza u 1998. (72 % ukupnog broja izlazaka)

jacija promatrane populacije inozemnih putnika na izlasku iz Hrvatske tako vjerojatno potcijenjena. Stoga se pri određivanju veličine uzorka krenulo s većom početnom preciznošću (0,3 USD) od one željene. Na temelju tih podataka planirani uzorak za inozemne putnike koji su boravili u Hrvatskoj dosegnuo je veličinu od 20.200 ispitanika.

Karta 3: Ulaz domaćih putnika u Hrvatsku – Dvadeset najfrekventnijih graničnih cestovnih prijelaza u 1998. (71 % ukupnog broja ulazaka)

Veličina uzorka za pojedini mjesec bila je proporcionalna ostvarenom graničnom prometu u tom mjesecu. Veličina uzorka za željezničke, zračne i morske prijelaze povećana je zbog malog udjela tih vrsta prijelaza u ukupnom mjesecnom graničnom prometu (Tablica 3.2.1).

Tablica 3.2.1. Ostvareni promet inozemnih putnika na odlasku iz Hrvatske prema vrsti graničnog prijelaza

Vrsta graničnog prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Cestovni	94,5	94,6	94,6	93,0	93,7	94,1	96,5	96,6
Zračni	2,0	2,1	1,9	2,2	2,7	1,9	1,3	1,1
Željeznički	1,7	1,7	1,7	1,5	1,7	1,9	1,8	2,0
Pomorski	1,8	1,6	1,8	3,3	1,9	2,1	0,4	0,3
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

U pojedinom stratumu granični su prijelazi birani prema ostvarenom mjesecnom prometu u 1997. godinu na tom graničnom prijelazu, i to tako da je vjerojatnost izbora graničnog prijelaza bila proporcionalna prometu inozemnih putnika u određenom mjesecu. Tako je prijelazu s većim prometom inozemnih putnika u određenom mjesecu u 1997. godini pridružena veća vjerojatnost izbora, tj. veća vjerojatnost ulaska u uzorak. Na odabranom prijelazu anketirano je najmanje 100 ispitanika. U uzorak su ušli oni granični prijelazi na kojima je moguće provesti 100 anketa u jednom danu, tj. oni granični prijelazi preko kojih su u 1997. godini prosječno dnevno prešla više od 333 inozemna putnika. Tako su uzorkom obuhvaćeni prijelazi na kojima se odvija oko 99% ukupnoga graničnog prometa inozemnih putnika. Dani anketiranja u određenom mjesecu odabrani su slučajno, uz minimalne korekcije za vikende i Božić, ovisno o ostvarenom prometu.

Od planiranih 20.200 anketa, popunjeno je i prošlo je logičku kontrolu njih 19.718, što je povrat od 97,6%. Povrat po mjesecima prikazan je u sljedećoj tablici:

Tablica 3.2.2. Planirana i ostvarena veličina uzorka inozemnih putnika

Mjesec anketiranja	IZLAZ INOZEMNIH PUTNIKA		
	Planirani uzorak		Povrat
	N	N	%
Lipanj	2400	1980	82,5
Srpanj	3900	3778	96,9
Kolovoz	5600	5717	102,1
Rujan	2600	2584	99,4
Listopad	2000	2037	101,9
Studeni	1700	1723	101,4
Prosinac	2000	1899	95,0
Ukupno	20200	19718	97,6

Najslabiji je povrat popunjениh upitnika zabilježen u lipnju, prvom mjesecu anketiranja. Ispodprosječni povrat u lipnju posljedica je u prvom redu maloga opsega povrata na željezničkom prijelazu. Stoga je u ostalim mjesecima metodologija anketiranja na željezničkim prijelazima promijenjena i umjesto na željezničkim stanicama, anketiranje se provodilo u međunarodnim vlakovima.

Sa 129 izlazaka na teren obuhvaćeno je 36 različitih graničnih prijelaza. U Tablici 3.2.3. prikazan je broj izlazaka anketara na granične prijelaze i broj različitih graničnih prijelaza obuhvaćenih u pojedinom mjesecu, a u Tablici 3.2.4. navedeni su svi granični prijelazi obuhvaćeni ovim istraživanjem.

Tablica 3.2.3. Broj izlazaka anketara na granične prijelaze i broj obuhvaćenih graničnih prijelaza

	Broj različitih graničnih prijelaza		Broj izlazaka na granične prijelaze
	Ukupno	Cestovnih	
Lipanj	14	11	16
Srpanj	19	13	21
Kolovoz	21	15	24
Rujan	17	12	19
Listopad	14	11	16
Studeni	12	9	17
Prosinac	12	9	16
Ukupno	36	25	129

Tablica 3.2.4. Popis prijelaza obuhvaćenih anketiranjem

POPIS PRIJELAZA OBUHVAĆENIH ANKETIRANJEM	
CESTOVNI	
Prema Republici Sloveniji:	
1. Plovanija – Šećovje 2. Kaštel – Dragonja 3. Pasjak – Starod 4. Rupa – Jelšane 5. Brod na Kupi – Petrina 6. Jurovski Brod – Metlika 7. Bregana – Obrežje 8. Lupinjak – Dobovec 9. Macelj – Gruškovje 11. Otok Virje – Ormož 12. Požane – Sočevga 13. Mursko Središće – Petičovci 14. Pribanjci – Vinica 15. Harmica – Rigonce 16. Dubrava Križovljanska - Zavrc 17. Trnovec – Središće ob Dravi	
Prema Mađarskoj:	
17. Goričan – Letenje 18. Donji Miholjac – Drava Sabolč	
Prema Bosni i Hercegovini:	
19. Kamensko – Kamensko 20. Vinjani Gornji – Osoje 21. Vinjani Donji – Gorica 22. Mali Prolog – Crveni Grm 23. Metković – Doljani 24. Županja – Orašje 25. Ličko Petrovo Selo – Izačić	
Prema SR Jugoslaviji:	
26. Bajakovo – Bartovci	
ZRAČNI	
1. Zagreb Pleso 2. Split 3. Dubrovnik	
ŽELJEZNIČKI	
1. Zagreb glavni kolodvor 2. Koprivnica – Đečenješ 3. Šapjane – Ilirska Bistrica 4. Kotoriba – Mura Kerestur	
POMORSKI	
1. Split 2. Zadar 3. Umag 4. Dubrovnik	

U Tablici 3.2.5. prikazana je struktura ostvarenog uzorka prema vrsti graničnog prijelaza. Zbog povećanja uzorka za željezničke, zračne i morske prijelaze, što je rezultiralo relativno većom zastupljenosti tih vrsta prijelaza u uzorku u odnosu na ukupni ostvareni granični promet (Tablica 3.2.1), rezultati su za svaki mjesec ponderirani ostvarenim prometom prema vrsti graničnog prijelaza.

Tablica 3.2.5. Ostvareni uzorak inozemnih putnika na odlasku iz Hrvatske prema vrsti graničnog prijelaza

Vrsta graničnog prijelaza	Ukupno							
	VI.–XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Cestovni	87,5	95,1	88,7	86,3	86,4	87,5	85,2	84,5
Zračni	5,1	2,2	5,3	4,3	8,1	5,0	5,9	4,9
Željeznički	3,9	0,4	2,5	4,7	4,0	4,9	5,9	5,2
Morski	3,5	2,3	3,5	4,7	1,5	2,6	3,0	5,4
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

U 1998. godini došlo je do promjene u strukturi graničnog prometa prema susjednim zemljama. Tako je cestovni granični promet sa SR Jugoslavijom te Bosnom i Hercegovinom u 1998. godini pojačan u odnosu na 1997. godinu, dok je promet na cestovnim graničnim prijelazima sa Slovenijom oslabio. Zbog činjenice da je uzorak biran prema prometu u 1997. godini, izvršena je i poststratifikacija rezultata po susjednim zemljama. Tako su cestovni granični prijelazi podijeljeni na četiri stratuma: prema Sloveniji, prema Mađarskoj, prema SR Jugoslaviji te prema Bosni i Hercegovini.

Pouzdano se međutim zna da postoje značajne kvantitativne i kvalitativne strukturne razlike u potrošnji pojedinih skupina, u ovom slučaju inozemnih posjetitelja, kad ih se promatra (1) prema pojedinim graničnim prijelazima (npr. granični prijelazi prema Sloveniji bliži primorskim destinacijama ili pak oni u kontinentalnom dijelu tih dviju država, zatim granični prijelazi prema Mađarskoj i prema Bosni i Hercegovini itd.), (2) prema pojedinim razdobljima u godini (sezona, predsezona, posezona, izvansezonsko razdoblje), (3) prema pojedinim danima u tjednu (radni dani, praznici, vikendi). Kako se slučajnim uzorkom (kao jedinim mogućim metodološkim izborom u postojećim uvjetima golemog broja nepoznanica o osnovnom skupu s kojima se ušlo u istraživanje) teško može dobiti unaprijed očekivani rezultat koji bi realno odražavao sva specifična strukturna obilježja tako sadržajno heterogene pojave kao što su turistička putovanja i potrošnja koja se tijekom tih putovanja ostvaruje, bit će nužno u naknadnom postupku, nakon provedbe pretežnog dijela ovog istraživanja, izvršiti provjeru dobivenih rezultata. U skladu s rezultatima te provjere, postupkom poststratifikacije, nužno je utvrditi određeni broj potrošačkih skupina inozemnih posjetitelja (na primjer: prema graničnim prijelazima, prema razdobljima u godini, prema danima u tjednu i sl.), što je moguće sličnijih po osnovnim strukturnim obilježjima njihove potrošnje (načelo homogeni-

zacijske najvećeg mogućeg stupnja), tako da ta nova uzorkom dobivena struktura, analitički samo detaljnije razrađena po homogenijim potrošačkim skupinama, što realnije predočava stvarna strukturalna obilježja inozemne turističke potrošnje.¹ S obzirom na složenost same pojave nije isključena ni vjerojatnost da se pouzdani rezultati dobiju tek nakon višekratnog ponavljanja ovakvoga istraživačkog projekta.

3.2.2. Određivanje težinskih koeficijenata (pondera)

U postupku stratifikacije stratumi su određeni za 7 mjeseci provođenja ankete (lipanj, srpanj, kolovoz, rujan, listopad, studeni i prosinac) te za 7 vrsta graničnih prijelaza (cestovni prema Sloveniji, cestovni prema Mađarskoj, cestovni prema Jugoslaviji, cestovni prema Bosni i Hercegovini, željeznički, zračni i morski), što ukupno čini 49 stratuma. Ako označimo s

$N_{m,s}$ – ukupni broj inozemnih putnika na pojedinoj vrsti graničnog prijelaza s u mjesecu m u 1998. godini,

$n_{m,s}$ – ukupni broj anketiranih inozemnih putnika na pojedinoj vrsti graničnog prijelaza s u mjesecu m ,

tada je težina za pojedinog putnika u mjesecu m i vrsti graničnog prijelazu s dana izrazom

$$w_{m,s} = \frac{N_{m,s}}{n_{m,s}}$$

Tako je npr. težina za morski prijelaz u srpnju izračunata prema:

1 Za takav postupak naknadnog razvrstavanja složenog osnovnog skupa, o kojem je u ovom slučaju riječ, a u cilju podizanja razine pouzdanosti dobivenih rezultata ovoga vađnog istraživačkog projekta, čvrsto je uporište u osnovnim teorijskim napucima: "...ako o osnovnom skupu imamo neke informacije, onda se te informacije mogu iskoristiti za poboljšanje procjene na temelju uzorka...Tako su npr. veoma korisne informacije koje nam omogućuju da elemente osnovnog skupa podijelimo u skupine, a te bi skupine, s obzirom na obilje je koje ispitujemo, trebale sadržavati što homogenije elemente. Elementi izabrani u uzorak iz tih skupina bit će to bolji reprezentanti svih elemenata u toj skupini što su homogeniji. Pri izboru elemenata za uzorak treba osigurati da svaka skupina elemenata osnovnog skupa bude zastupljena u cijelu uzorku. Tako kontrolom reprezentativnosti skupina u uzorku povećava se preciznost procjene s pomoću uzorka... Stratificirani uzorak jedan je od modela uzorka kojim se može provesti kontrola reprezentativnosti skupina... Iako u nekim slučajevima postoji interes da se istraživanje obavi s pomoću stratificiranog uzorka, u trenutku planiranja uzorka nije uvijek moguće osnovni skup raščlaniti u strature... U nizu slučajeva (a o jednom takvom je upravo ovdje riječ) unaprijed je gotovo nemoguće za svaku jedinicu osnovnog skupa utvrditi pripada li ili ne određenom stratumu... Može se također desiti da je istraživanje provedeno na temelju stratificiranog uzorka, ali se u analizi ustanovilo da bi bilo korisno kad bi neki stratum ili straturi bili dalje raščlanjeni u strature. U svim navedenim slučajevima stratifikacija se može obaviti i naknadno. Taj postupak poznat je pod imenom poststratifikacija. Da bi se mogla izvršiti poststratifikacija, treba postojati mogućnost da se elementi izabrani u uzoru naknadno rasporede u strature, kao da su bili izabrani iz pojedinih stratura unaprijed formiranih iz osnovnog skupa. Nadalje, potrebno je da se, barem približno, može ocijeniti proporcija elemenata u svakom stratumu prema svim elementima u osnovnom skupu..." (Izvor: Serdar, V., Udžbenik statistike, Školska knjiga, Zagreb, 1997, str. 356–358, točka 18.1. Stratificirani uzorak).

$$w_{7, \text{ pomorski}} = \frac{N_{7, \text{ pomorski}}}{n_{7, \text{ pomorski}}} = \frac{\text{ukupni broj inozemnih putnika na morskim prijelazima u srpnju}}{\text{ukupni broj anketiranih inozemnih putnika na morskim prijelazima u srpnju}}$$

a težina za cestovni granični prijelaz prema Sloveniji u listopadu glasi:

$$w_{10, \text{ cestovni prema Sloveniji}} = \frac{N_{10, \text{ cestovni prema Sloveniji}}}{n_{10, \text{ cestovni prema Sloveniji}}} = \frac{\text{ukupni broj inozemnih putnika na cestovnim prijelazima prema Sloveniji u listopadu}}{\text{ukupni broj anketiranih inozemnih putnika na cestovnim prijelazima prema Sloveniji u listopadu}}$$

Za pouzdanu procjenu turističke potrošnje općenito, pa tako i potrošnje inozemnih turista, uz podatke o prosječnoj potrošnji pojedinih potrošačkih skupina, nužno je anketnim istraživanjem doći do takve strukture fizičkog prometa prema potrošačkim skupinama koja – u najvećoj mogućoj mjeri – odražava strukturu osnovnog skupa. Svako odstupanje strukture uzorka od strukture osnovnog skupa utječe na promjenu udjela, dakle težine pojedinih potrošačkih segmenata, što se onda odražava i na promjenu globalne vrijednosti prosječne potrošnje.

Ako anketnim uzorkom nije moguće dobiti strukturu prometa koja bi bila jednaka strukturi osnovnog skupa, a takav je slučaj i u ovom istraživanju, tada je nužno provesti poststratifikacijski postupak čija je osnovna svrha naknadno svesti u što realnije okvire udjele pojedinih potrošačkih skupina koji svojim težinskim vrijednostima (svojim ponderima) utječu na veličinu ukupne vrijednosti prosječne potrošnje. Posebno je važno takvim postupkom što realnije utvrditi udio onih segmenata turističkog prometa koji se ističu, s jedne strane, većom dužinom boravka, a, s druge strane, relativno većom prosječnom dnevnom potrošnjom jer je njihov utjecaj na ukupni prosjek najveći.

U poststratifikacijskom postupku populacija inozemnih turista se (kao složeni i heterogeni osnovni skup) najprije razvrstava, prema najvažnijim strukturnim obilježjima potrošnje, u tri relativno homogene potrošačke segmenta/podskupa: (1) posjetitelji s plaćenim noćenjem, (2) posjetitelji s neplaćenim noćenjem te (3) jednodnevni posjetitelji bez noćenja. U daljem se postupku poststratifikacije, unutar svakoga od tih segmenata mogu naći druge potrošački i sadržajno karakteristične homogenije skupine čije će strukturiranje dati još realniju sliku osnovnoga skupa.

S obzirom na njegovu važnost, najveću pozornost valja pokloniti segmentu inozemnih turista s plaćenim noćenjem. Ako se uzorkom dobiveni udio toga segmenta u ukupnom broju inozemnih putnika na odlasku iz Hrvatske (znatnije) razlikuje od udjela što kao rezultat proizlazi iz procjene na temelju ostvarenoga, statistički službeno registriranog, za neke segmente eventualno korigiranoga broja noćenja (kampovi, privatni smještaj) te iz toga izvedenoga broja posjetitelja (korištenjem Anketom dobivenoga prosječnog boravka), tada je nužan dodatni, poststratifikacijski postupak.

ski postupak, čija je svrha korigiranje uzorkom dobivenih težinskih koeficijenata pojedinih skupina inozemnih posjetitelja. Taj se postupak provodi za svaki mjesec posebno.

O posjetiteljima s plaćenim noćenjem se zna da isključivo borave u komercijalnim smještajnim objektima i da postoji zakonska obveza gospodarskih subjekata koji pružaju usluge smještaja da Državnom zavodu za statistiku dostavljaju podatke o ostvarenom broju posjetitelja, odnosno noćenja, i to prema vrstama i kategorijama objekata (hoteli, turistička, odnosno apartmanska naselja, pansioni, kampovi, privatni smještaj/sobe za iznajmljivanje te ostale vrste smještaja). Za taj segment osnovnog skupa postoje, dakle, relativno pouzdani podaci o njegovoj veličini, odnosno o njegovim osnovnim strukturnim obilježjima.

Valja ipak upozoriti na činjenicu da u pojedinim vrstama smještaja nije rijetka pojava da dio ostvarenog turističkog prometa i prihoda, zbog prikrivanja (izbjegavanje porezne obveze), ostaje nezabilježen. Najčešće je to slučaj s turističkim prometom u kampovima i privatnom smještaju, pa je u većini turističkih zemalja već gotovo uobičajena praksa da se pri procjeni vrijednosti turističke potrošnje službeno registrirani fizički promet uveća za određeni postotak. U slučaju Hrvatske, procjene opsega neregistriranog prometa sežu i do 20% od službeno objavljenih podataka o ostvarenom broju posjetitelja, odnosno noćenja u tim vrstama smještaja.

Osim toga, u određenom – ali ipak ne velikom broju slučajeva – prilikom evidentiranja turističkog prometa u komercijalnom objektima dolazi i do pojave razvrstanja jednog dijela naših građana s privremenim boravištem u inozemstvu u skupinu domaćih umjesto u skupinu inozemnih turista. Međutim, kako je relativno mali udio domaćeg prometa u ukupnom turističkom prometu, ta se pojava, glede utjecaja na ukupnu vrijednost potrošnje, može potpuno zanemariti.

Ako se, dakle, korigira samo dio turističkog prometa što se ostvaruje u kampovima i u privatnom smještaju, dolazi se do prilično pouzdanih podataka o realno ostvarenom broju noćenja u pojedinim komercijalnim vrstama smještaja, iz čega je onda lako izvesti i stvarni broj posjetitelja koji su boravili u tim smještajnim kapacitetima te na taj način pouzdano utvrditi bar jedan, po potrošačkim obilježjima iznimno važan segment/stratum turističke populacije. Kako su posjetitelji na odlasku iz Hrvatske naš osnovni skup, valja posebnim postupkom iz ostvarenog broja noćenja izvesti odgovarajući broj posjetitelja, vodeći pri tome računa o tome da ti posjetitelji po svim sadržajnim obilježjima turističkog boravka budu istovrsni s posjetiteljima evidentiranim na granici. U tu se svrhu valja isključivo koristiti anketnim istraživanjem dobivenim podacima o prosječnoj dužini boravka u pojedinim vrstama smještaja, a ne statistički registriranim brojem takvih posjetitelja. Taj službeni statistički podatak o broju posjetitelja u pojedinim turističkim mjestima/objektima, naime, uvjek je veći od stvarnog broja posjetitelja iste skupine zbog neizbjježne pojave dvostrukog ili višestrukog evidentiranja istog posjetitelja pri

svakoj promjeni mesta ili pak objekta u kojemu taj posjetitelj ostvaruje svoj turistički boravak tijekom istoga putovanja.

Dakle, tako dobivenom procjenom potrošački najvažnijeg segmenta: broja posjetitelja s plaćenim smještajem, otvorena je mogućnost da se jedan složeni osnovni skup, kao što je ukupni promet inozemnih putnika službeno evidentiran na graničnim prijelazima pri odlasku iz Hrvatske, može podijeliti u dvije relativno homogene skupine posjetitelja, od kojih je barem jedna, ona s plaćenim noćenjem, relativno pouzdana veličina (s obzirom na zakonsku obvezu redovitoga dnevnog evidentiranja i mjesecnog izvještavanja). Druga je skupina preostali dio inozemnoga turističkog prometa, a čine je posjetitelji koji borave kod rodbine i prijatelja (tj. oni s neplaćenim noćenjem) i posjetitelji koji ne ostvaruju noćenje, tj. oni na jednodnevnim putovanjima ili oni na kraćim boravcima bez noćenja. Tako se dolazi do relativno kvalitetnije analitičke podloge koja osigurava veću pouzdanost analitičkih razmatranja nego ako se cijeli skup promatra kao jedinstvena, strukturno kompaktna cjelina.

Kako je turistička potrošnja predmet analize, posebno valja naglasiti činjenicu da je i podskup posjetitelja s plaćenim noćenjem moguće i nužno dalje razvrstati na, potrošački gledano, relativno homogene skupine – stratume prema pojedinim vrstama smještaja i tako dodatnom poststratifikacijom poboljšati postupak procjene prosječne i ukupne potrošnje turista.

Primjenom toga postupka udio skupine inozemnih posjetitelja s plaćenim smještajem u ukupnom broju inozemnih posjetitelja registriranih na izlazu iz Hrvatske utvrđuje se odvojeno za dvije, prema potrošačkim obilježjima relativno homogene skupine smještajnih objekata:

1. hotele, motele, turistička naselja i slično
2. kampove, privatni smještaj i ostale objekte.

Utvrdjivanje što realnijeg udjela tih dviju skupina posjetitelja s plaćenim smještajem zahtijeva procjenu koja će ovdje biti dana u dvije verzije.

I. verzija:

Udio toga segmenta u ukupnom inozemnom prometu procjenjuje se na temelju os-tvarenog, statistički registriranog broja noćenja po mjesecima i po prethodno spomenutim vrstama smještaja, odnosno po drugim relevantnim obilježjima, prema kojima se turistički promet statistički prati (emitivne zemlje), iz čega se broj posjetitelja koji su boravili u tim vrstama smještaja procjenjuje primjenom prosječne dužine boravka po pojedinim vrstama smještaja dobivenim iz uzorka, kao rezultat ovoga istraživanja.

II. verzija:

Udio toga segmenta u ukupnom inozemnom prometu procjenjuje se na temelju korigiranog broja noćenja ostvarenog u skupini smještajnih objekata koju čine: kamponovi, privatni smještaj i ostali objekti, tako da se statistički službeno registrirani promet uveća za 20%. Slijedi jednaki postupak kao u prvoj verziji.

Obrazloženje za II. verziju:

Uobičajena je pojava u nas, a i u većini drugih receptivnih zemalja, da značajan dio turističkog prometa ostaje neprijavljen, ali rijetko u većem postotku od prethodno navedenog. Predloženo povećanje fizičkog prometa može se zasad uzeti kao maksimalna korekcija službeno objavljenih statističkih podataka. U budućnosti svakako valja ustrajati na što cijelovitijem obuhvatu evidentiranja turističkog prometa, u čemu značajnu ulogu ima Zakonom utemeljeni sustav turističkih zajednica, čiji je to interes (ostvarenje po osnovi Zakona o boravišnim pristojbama i članarinama), a i zakonska obveza gospodarskih subjekata da prikupljaju i evidentiraju sve vrste turističkog boravka na određenom području (minimum jedno noćenje).

Udio preostalih dviju skupina inozemnih posjetitelja: onih s neplaćenim noćenjem, odnosno posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, s obzirom na činjenicu da je nepoznat opseg njihova fizičkog prometa, povećavao bi se proporcionalno smanjenju udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem i obrnuto, smanjivao bi se proporcionalno povećanju udjela skupine s plaćenim noćenjem.

Valja pri tome posebno upozoriti na osjetljivost takvog, za razliku od selektivnijeg pristupa rješavanju toga pitanja. Naime, sama činjenica da se, zbog povećanja/smanjenja uzorkom dobivenog udjela posjetitelja s plaćenim noćenjem, proporcionalno mijenja udio oba potrošačka segmenta, nosi u sebi opasnost od moguće veće pogreške jer se ta dva potrošačka segmenta bitno razlikuju po važnosti, tj. prema veličini utjecaja na globalnu vrijednost potrošnje. Kako se ne raspolaže nijednim podatkom, makar i za približnu procjenu barem jednog od ta dva segmenta, u budućim će istraživanjima biti nužno pokloniti više pozornosti utvrđivanju što realnijeg fizičkog opsega prometa važnijeg od ta dva segmenta, a to su posjetitelji s neplaćenim noćenjem, te, u skladu s tim, utvrđivanju njegova realnijeg udjela u turističkom prometu, prema tome i većeg pondera pri izračunu ukupnog prosjeka potrošnje inozemnih posjetitelja.

3.2.3. Postupak procjene potrošnje inozemnih putnika

Ako se pojedinačni odgovor o ukupnoj potrošnji ispitanika označi sa $x_{m,s,i}$ – potrošnja ispitanika i u mjesecu m i prema vrsti graničnog prijelaza s , tada se za procjenu prosječne potrošnje po osobi u mjesecu m koristi procjena

$$\bar{X}_m = \frac{\sum_s \sum_i w_{m,s} x_{m,s,i}}{\sum_s \sum_i w_{m,s}},$$

dok se za ukupnu potrošnju u mjesecu m koristi procjena

$$X_m = \sum_s \sum_i w_{m,s} x_{m,s,i},$$

što odgovara umnošku procjene prosječne potrošnje i ukupnog mjesečnog prometa (jer je zbroj $\sum_s \sum_i w_{m,s}$ jednak ukupnom mjesečnom prometu stranih putnika).

Procjena prosječne dnevne potrošnje u mjesecu m izračunata je kao omjer

$$DP_m = \frac{X_m}{D_m},$$

gdje je X_m procjena ukupne potrošnje u mjesecu m , a D_m procjena ukupnog

$$DP_m = \frac{X_m}{D_m},$$

broja noćenja/dana boravka u mjesecu m .

Za računanje standardne pogreške (i koeficijenta varijacije) korištene su formule za stratificirani uzorak.

U Tablici 3.2.6. prikazana je po mjesecima procjena prosječne potrošnje po osobi te razina njezine preciznosti.

Tablica 3.2.6. Procjena prosječne potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj u razdoblju lipanj-prosinac 1998.

Mjesec	Broj ispitanika u uzorku	Prosječna potrošnja po osobi u USD	Standardna pogreška	Koeficijent varijacije %	Interval 95 % pouzdanosti	
UKUPNO	19718	166,84	1,56	0,9	163,8	169,9
Lipanj	1980	150,11	4,41	2,9	141,5	158,8
Srpanj	3778	169,87	4,60	2,7	160,8	178,9
Kolovoz	5717	238,61	2,66	1,1	233,4	243,8
Rujan	2584	211,34	4,17	2,0	203,2	219,5
Listopad	2037	126,36	4,95	3,9	116,7	136,1
Studeni	1723	97,59	4,50	4,6	88,8	106,4
Prosinac	1899	89,78	3,39	3,8	83,1	96,4

Visoka razina preciznosti procjene prosječne potrošnje po osobi postignuta je na ukupnom uzorku (0,9% koeficijent varijacije), kao i na mjesecnim razinama gdje je manja od 5%.

Valja međutim upozoriti na činjenicu da se u takvom postupku procjene prosječne i ukupne turističke potrošnje inozemnih posjetitelja u Hrvatskoj polazi od pretpostavke da je dobivena struktura uzorka, s udjelima – dakle težinskim koeficijentima (ponderima) – pojedinih segmenata inozemnih posjetitelja po vrstama putovanja identična strukturi osnovnoga skupa. Naknadnom provjerom veličine udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, a unutar nje i udjela pojedinih podskupina posjetitelja s plaćenim noćenjem koji su boravili u hotelima, odnosno u kampovima, privatnom smještaju i ostalim smještajnim objektima, utvrđeno je bitno odstupanje udjela tih podskupina dobivenih uzorkom od njihovih mogućih udjela dobivenih na temelju statistički službeno registriranog prometa ostvarenog u tim objektima, čak i kad se znatnije korigira službeno registrirani promet za dio noćenja/dana boravka za koji se pouzdano zna da ostaje neprijavljen, a najčešće je, kako je već prethodno rečeno, vezan uz boravak u kampovima i privatnom smještaju. Stoga je nužno u poststratifikacijskom postupku, prema metodološkom obrascu navedenom i obrazloženom u prethodnoj točki ovog poglavlja, prikazati rezultate novih korigiranih procjena prosječne i ukupne potrošnje.

Budući da postoje dvije varijante ukupnog broja inozemnih posjetitelja: ona službeno registrirana pri DZS-u RH i MUP-u RH, odnosno druga varijanta smanjena za određeni postotak na temelju registriranog prometa inozemnih putnika što ga bilježe automatski brojači na slovenskim graničnim prijelazima prema Hrvatskoj, potrošnja će biti procijenjena za svaku od tih dviju varijanti, a u okviru svake od njih potrošnja će se procjenjivati u tri verzije: (1) na temelju strukture uzorka, (2) na temelju udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem izvedenog iz službeno registriranoga inozemnog prometa u komercijalnim smještajnim objektima, ali s 20-postotnim povećanjem službeno registriranoga inozemnog prometa u kampovima i privatnom smještaju te (3) na temelju udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem dobivenog iz statistički službeno registriranog prometa.

3.2.4. Provjera strukture uzorka na poznatim obilježjima

Zbog već spomenute činjenice da se ovakvo istraživanje provodi u Hrvatskoj prvi put, dobivene rezultate moguće je provjeriti samo za neke skupine promatrane populacije. Jednu od tih skupina čine inozemni posjetitelji koji ostvaruju noćenje u komercijalnim smještajnim objektima. Podatke o njihovu broju te o broju ostvarenih noćenja redovito mjesечно prati i objavljuje Državni zavod za statistiku RH.

U sljedećim tablicama prikazana je struktura inozemnih posjetitelja i ostvarenih noćenja inozemnih posjetitelja prema vrsti smještaja u komercijalnim objektima. Struktura dobivena uzorkom u velikoj se mjeri poklapa s podacima DZS-a, što ne-

pobitno govori o visokom stupnju reprezentativnosti uzorka za tu skupinu posjetitelja.

Tablica 3.2.7. Struktura prometa inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. – u % (Broj posjetitelja u komercijalnim vrstama smještaja)

Komercijalni smještaj:	VI. – XII. 1998.	
	Anketa %	DZS %
Hoteli, turistička naselja, pansioni	49,2	46,6
Moteli	1,8	0,5
Privatni smještaj	23,6	20,2
Kampovi	23,2	29,3
Ostalo	2,2	3,4
Ukupno	100,0	100,0

Tablica 3.2.8. Struktura prometa inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. – u % (Ostvarena noćenja u komercijalnim vrstama smještaja)

Komercijalni smještaj:	VI. – XII. 1998.	
	Anketa %	DZS %
Hoteli, turistička naselja, pansioni	41,2	44,0
Moteli	0,9	0,1
Privatni smještaj	24,5	21,4
Kampovi	31,2	32,6
Ostalo	2,2	1,9
Ukupno	100,0	100,0

Moguća je još i usporedba rezultata ovoga anketnog istraživanja s rezultatima do bivenim već spomenutim istraživanjem TOMAS '97. Prosječna dnevna potrošnja skupine inozemnih posjetitelja koji su boravili u komercijalnom smještaju, a čiji je glavni motiv dolaska bio odmor i zabava, prikazana je u Tablici 3.2.9. Rast prosječne dnevne potrošnje u 1998. godini u odnosu na 1997. godinu najvjerojatnije je rezultat rasta cijena zbog uvođenja PDV-a.

Tablica 3.2.9. Prosječna dnevna potrošnja - usporedba rezultata ankete s istraživanjem TOMAS '97.

Komercijalni smještaj:	VI. – XII. 1998.	VI. – IX. 1997.
	Anketa USD	TOMAS '97
Ukupno	36,0	32,8
Hoteli, turistička naselja, pansioni	45,6	45,9*
Moteli	35,7	–
Turistička naselja	–	34,2
Privatni smještaj	35,2	33,7
Kampovi	21,3	19,6
Ostalo	62,8	–

* samo hoteli

3.2.5. Domaći putnici na ulasku u Hrvatsku

Metodologija izbora uzorka za anketiranje domaćih putnika koji su boravili u inozemstvu ne razlikuje se od metodologije za anketiranje inozemnih putnika na ulasku iz Hrvatske. I o populaciji domaćih putnika koja je boravila u inozemstvu zna se samo ukupan broj putnika koji je prešao granicu na nekom graničnom prijelazu. Uzorak za anketiranje domaćih putnika na ulasku u Hrvatsku također je bio stratificirani slučajni uzorak, pri čemu su stratumi bili mjeseci anketiranja i vrste graničnih prijelaza. Ostvareni promet domaćih putnika na ulasku u Hrvatsku te struktura ostvarenog uzorka prema vrsti graničnog prijelaza prikazani su u tablicama 3.2.10. i 3.2.11. Jedino je pri određivanju veličine uzorka pretpostavljena manja standardna devijacija (zbog homogenije populacije) pa je uzorak činilo 5010 ispitanika. Domaći su putnici anketirani na istim graničnim prijelazima na kojima su anketirani i strani putnici. Na svakom odabranom prijelazu anketirano je najmanje 20 ispitanika.

Tablica 3.2.10. Ostvareni promet domaćih putnika na ulasku u Hrvatsku u razdoblju lipanj-prosinac 1998. (prema vrsti graničnog prijelaza)

Vrsta graničnog prijelaza:	Ukupno VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Cestovni		96,6	96,4	96,3	96,6	96,7	96,9	97,0
Zračni		0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7
Željeznički		2,1	2,2	2,4	2,1	2,2	2,2	2,1
Morski		0,4	0,5	0,5	0,5	0,3	0,2	0,2
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tablica 3.2.11. Ostvareni uzorak domaćih putnika na ulasku u Hrvatsku u razdoblju lipanj-prosinac 1998. (prema vrsti graničnog prijelaza)

Vrsta graničnog prijelaza:	Ukupno VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Cestovni		95,1	88,7	86,3	86,4	87,5	85,2	84,5
Zračni		2,2	5,3	4,3	8,1	5,0	5,9	4,9
Željeznički		0,4	2,5	4,7	4,0	4,9	5,9	5,2
Pomorski		2,3	3,5	4,7	1,5	2,6	3,0	5,4
Ukupno	0,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Od planiranih 5010 anketa popunjeno je i prošlo je logičku kontrolu 4958 upitnika, što je 99,0-postotni povrat. Povrat po mjesecima prikazan je u Tablici 3.2.12. U Tablici 3.2.13. prikazana je po mjesecima procjena prosječne potrošnje po osobi te razina njezine preciznosti.

Tablica 3.2.12. Planirana i ostvarena veličina uzorka domaćih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998.

Mjesec anketiranja	ULAZ DOMAĆIH PUTNIKA		
	Planirani uzorak (N)	Ostvareni uzorak (N)	Povrat %
Lipanj	700	748	106,9
Srpanj	750	722	96,3
Kolovoz	700	633	90,4
Rujan	650	636	97,8
Listopad	700	715	102,1
Studeni	650	658	101,2
Prosinac	860	846	98,4
Ukupno	5010	4958	99,0

Tablica 3.2.13. Procjena prosječne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu u razdoblju lipanj-prosinac 1998.

Mjesec	Broj ispitanika u uzorku	Prosječna potrošnja po osobi u USD	Standardna pogreška	Koeficijent varijacije %	Interval 95 % pouzdanosti	
UKUPNO	4958	77,52	1,73	2,2	74,1	80,9
Lipanj	748	85,81	2,72	3,2	80,5	91,1
Srpanj	722	73,95	3,92	5,3	66,3	81,6
Kolovoz	633	72,21	3,92	5,4	64,5	79,9
Rujan	636	64,68	2,45	3,8	59,9	69,5
Listopad	715	92,6	7,40	8,0	78,2	107,2
Studeni	658	88,66	7,18	8,1	74,6	102,7
Prosinac	846	66,31	3,57	5,4	59,3	73,3

3.3. Instrumenti i metode istraživanja

Podaci su se prikupljali metodom osobnog intervjuja. Za anketiranje inozemnih putnika na odlasku iz Hrvatske upitnici su bili tiskani na 8 različitim jezika (hrvatskom, engleskom, njemačkom, talijanskom, slovenskom, češkom, slovačkom i mađarskom).

Inozemni su putnici na izlasku iz Hrvatske odgovarali na sljedeća pitanja:

- državljanstvo (na temelju putovnice) i država stalnog boravišta,
- glavni razlog posjeta Hrvatskoj,
- ukupni broj ostvarenih noćenja u Hrvatskoj, koliko je od toga plaćenih noćenja i u kojoj vrsti smještaja,
- organizacija putovanja (samostalno ili organizirano putovanje),

-
- broj osoba za koje se iskazuju troškovi,
 - ukupni troškovi boravka u Hrvatskoj i odgovarajuća valuta,
 - u slučaju organiziranog, tzv. paket-aranžmana navodili su se još i troškovi paket-aranžmana i odgovarajuća valuta.

Stranim putnicima smatrani su svi oni putnici kojima država u kojoj stalno borave nije Hrvatska. Tako su hrvatski državljeni na radu u inozemstvu anketirani kao strani putnici. Anketni upitnik za inozemne putnike na hrvatskom jeziku dan je u prilogu.

Upitnik za domaće putnike na ulasku u Hrvatsku razlikovao se od upitnika za strane putnike jedino u tome što se nisu postavljala pitanja o državljanstvu i državi u kojoj stalno borave. Domaći su putnici navodili glavni razlog odlaska u inozemstvo, podatke o ostvarenom noćenju u inozemstvu, način organizacije putovanja te ukupne troškove boravka u inozemstvu. Anketni upitnik za domaće putnike dan je u prilogu.

Kako se anketa provodila na graničnim prijelazima (na prostoru s ograničenim kretanjem), prije početka istraživanja dogovorena je suradnja s graničnom policijom MUP-a RH. Mjesečni popis graničnih prijelaza na kojima će se provesti anketiranje, zajedno s popisom anketara, dostavljan je koncem prethodnog mjeseca MUP-u RH, koji je popise distribuirao policijskim ispostavama na graničnim prijelazima. Svaki mjesečni plan anketiranja verificirao je i odobrio i HNB. Za anketiranje u zrakoplovnim i morskim lukama te u željeznicama HŽ-a, dobivene su i posebne dozvole od mjerodavnih poduzeća.

Anketiranje i organizaciju terenskog posla provodilo je poduzeće Hendal Research, Zagreb. Prije početka istraživanja održane su instrukcije za anketare i napisane su posebne upute za njih. Anketiranje na pojedinim graničnim prijelazima organizirano je u skupinama koje je činilo 2 do 5 anketara, čiji je rad usmjeravao i nadzirao koordinator skupine. Nenajavljeni provjere anketiranja na terenu organizirane su nekoliko puta mjesečno u organizaciji radnog tima Instituta uz povremeno sudjelovanje predstavnika HNB-a.

3.3.1. Anketiranje na cestovnim prijelazima

Strani putnici na cestovnim prijelazima anketirani su na odlasku iz Hrvatske. Anketirana je po jedna osoba u osobnom vozilu stranih registarskih oznaka, četiri osobe u autobusu stranih registarskih oznaka, i to dvije u prednjem dijelu i dvije u stražnjem dijelu autobrašuna, te jedna osoba u teretnom vozilu stranih registarskih oznaka. Anketiranje se odvijalo neposredno prije odlaska iz Hrvatske ili neposredno nakon prolaska policijske i carinske kontrole. Putnici su anketirani redom, sve do ispunjenja zadane kvote za određeni granični prijelaz. Kad je promet na graničnom prijelazu bio relativno slabijeg intenziteta (frekvencije), anketiran je svaki automobil stranih registarskih oznaka, dok se pri pojačanom prometu stranih put-

nika na odlasku iz Hrvatske pazilo da anketiranje ne uzrokuje zastoj u prometu vozila (tijekom anketiranja putnika u jednom vozilu, druga su vozila propušтana). Domaći su putnici anketirani neposredno prije ulaska u Hrvatsku, prije policijske i carinske kontrole.

3.3.2. Anketiranje na željezničkim prijelazima

Metodologija anketiranja i stranih i domaćih putnika na željezničkim graničnim prijelazima promijenjena je nakon prvog mjeseca anketiranja. U lipnju se anketiranje obavljalo na željezničkoj postaji, obraćajući se stranim putnicima koji su odlazili međunarodnim vlakovima, odnosno domaćim putnicima koji su stizali međunarodnim vlakovima. Ograničeno vrijeme anketiranja, gužva na željezničkoj postaji te izrazito slab odziv stranih i domaćih putnika nužno su doveli do promjene metodologije anketiranja. U sljedećim se mjesecima anketiranje provodilo u međunarodnim vlakovima.

3.3.3. Anketiranje u zračnim i morskim lukama

Anketiranje stranih putnika na odlasku iz Hrvatske obavljalo se poslije policijske i carinske kontrole, a domaćih putnika prije policijske i carinske kontrole, kod podizanja prtljage i slično. Dani anketiranja u zrakoplovnim i morskim lukama birani su s obzirom na očekivani promet u tim lukama kako bi se osiguralo ispunjenje kvote ispitanika za određeni granični prijelaz.

3.4. Osnovni skup

Za procjenu ukupne potrošnje stranih putnika u Hrvatskoj, kao i domaćih putnika u inozemstvu, potrebni su podaci o ukupnom broju stranih, odnosno domaćih putnika. Statistiku graničnog prometa (broj vozila i broj putnika) u Hrvatskoj vode dvije državne institucije: MUP RH i DZS RH. Obje institucije svoje podatke temelje na procjeni graničnog prometa. DZS RH podatke o broju vozila i broju putnika koji odlaze iz Hrvatske, odnosno ulaze u Hrvatsku dobiva od carine (koja taj promet također procjenjuje), dok MUP RH dobiva podatke od policijskih ispostava na graničnim prijelazima (koji također procjenjuju broj vozila i broj putnika). Analiza podataka iz oba izvora pokazuje manja ili veća odstupanja u tim procjenama.

Tijekom anketiranja obavljeno je i brojanje vozila na cestovnim graničnim prijelazima prema smjeru i vrsti vozila, i to posebno za strana, a posebno za domaća vozila. Usporedbom tih rezultata s procjenama MUP-a pokazala su se veća ili manja odstupanja što ukazuje na potrebu detaljnijeg praćenja te pojave ubuduće.

Podaci o broju vozila na cestovnim graničnim prijelazima prema Sloveniji uspoređeni su i s podacima Statističkog ureda Republike Slovenije. Ti su podaci dobiveni automatskim brojanjem vozila na većini graničnih prijelaza s Republikom Hrvatskom, pa su prema tome i precizniji. Analiza prometa na 10 glavnih graničnih prijelaza s Republikom Slovenijom pokazuje da je procjena DZS RH o broju vozila na prijelazima s Republikom Slovenijom precijenjena u prosjeku za oko 16% za vozila koja ulaze u Republiku Sloveniju (a odlaze iz Hrvatske) ili za oko 22% za vozila koja odlaze iz Republike Slovenije (a ulaze u Hrvatsku). Razlike tako variraju po mjesecima. Mjesečni prosjeci tih odstupanja primjenjeni su na sve granične prijelaze pa je od DZS RH registrirani ukupni broj inozemnih putnika, kao i domaćih putnika na odlasku iz Hrvatske, odnosno ulasku u Hrvatsku smanjen za prethodno procijenjene postotke.

3.5. Metode obrade podataka i napomene za interpretaciju rezultata

Popunjeni su upitnici tijekom šifriranja prolazili prvu logičku kontrolu. Nakon unosa podataka provedena je računsko-logička kontrola koja je obuhvatila kontrolu dozvoljenih vrijednosti te logičku kontrolu podataka na upitniku.

Iznosi troškova preračunavali su se u američke dolare prema mjesečnim prosjecima srednjih tečajeva HNB-a. Za organizirana putovanja, tzv. paket-aranžmane ukupni su se troškovi smanjivali za određene postotke troškova paket-aranžmana koji se odnose na troškove provizije strane putničke agencije i troškove putovanja izvan Republike Hrvatske za inozemne putnike, odnosno troškove provizije hrvatskih putničkih agencija i troškove putovanja unutar Republike Hrvatske za domaće putnike. Ako su u upitniku bili izraženi ukupni troškovi više osoba, za potrebe analize izračunati su troškovi jedne osobe (dijeljenjem s brojem osoba navedenim u upitniku).

Za unos podataka korišten je programski paket SPSS. Za računsko-logičku kontrolu kao i cjelokupnu analizu i obradu podataka korišten je SAS® System pod operativnim sustavom Microsoft Windows '95.

Podaci prikazani u ovom izvješću procjene su dobivene anketom na uzorku koji čini populacija inozemnih putnika koji su u razdoblju anketiranja odlazili iz Republike Hrvatske, odnosno populacija domaćih putnika koji su u tom istom razdoblju ulazili u Republiku Hrvatsku. Važno je napomenuti da sve procjene na razini mjeseca, odnosno za cijelo razdoblje anketiranja (VI. – XII. 1998), a na razini pojedinog obilježja (vrsta boravka, motiv dolaska ili odlaska, emitivno tržište, vrsta prijelaza) imaju koeficijent varijacije (relativnu standardnu pogrešku procjene) manji od 10% ($CV < 10\%$).

3.6. Metode procjene potrošnje za razdoblje lipanj-prosinac 1998. godine

Da bi se utvrdila ukupna potrošnja i stranih i domaćih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. godine, procjene su vršene za svaki mjesec anketiranja. Na temelju formule iz potpoglavlja 3.2.3, procijenjena je prosječna potrošnja po osobi. Ukupna potrošnja za pojedini mjesec dobivena je množenjem prosječne potrošnje po osobi i ukupnog broja stranih, odnosno domaćih putnika (izvor: MUP RH za promet na morskim, zračnim i željezničkim graničnim prijelazima, a DZS RH za promet na cestovnim graničnim prijelazima).

3.7. Metode procjene potrošnje za razdoblje siječanj-svibanj 1998. godine

Budući da je istraživanje započeto u lipnju 1998. godine, a cilj je Projekta procijeniti ukupnu potrošnju inozemnih putnika u Hrvatskoj, kao i domaćih putnika u inozemstvu u cijeloj 1998. godini, potrebno je procijeniti i ukupnu potrošnju za razdoblje siječanj-svibanj 1998. godine. Za to je razdoblje poznat jedino promet inozemnih i domaćih putnika prema vrsti graničnog prijelaza. Stoga je za procjenu ukupne potrošnje u tom razdoblju trebalo procijeniti prosječnu potrošnju po osobi na temelju podataka iz ankete provedene za razdoblje lipanj-prosinac 1998. godine.

3.7.1. Inozemni putnici na odlasku iz Hrvatske

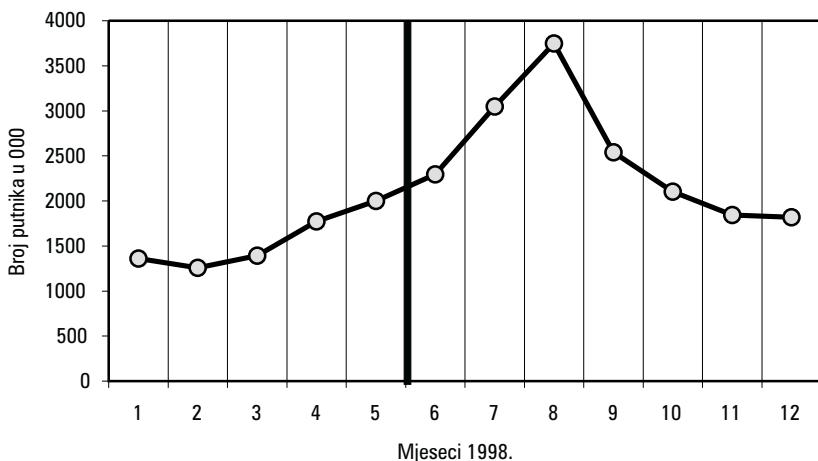
Analiza prosječne potrošnje po osobi u razdoblju anketiranja (lipanj-prosinac) pokazala je jaku povezanost prosječne potrošnje stranih putnika u Hrvatskoj u određenom mjesecu i ukupnog broja stranih putnika u tom mjesecu (grafikoni 1. i 2).

Da bi se provjerila linearna ovisnost prosječne potrošnje o broju stranih putnika u pojedinom mjesecu, primjenjen je linearni regresijski model. Dobiveni linearni model:

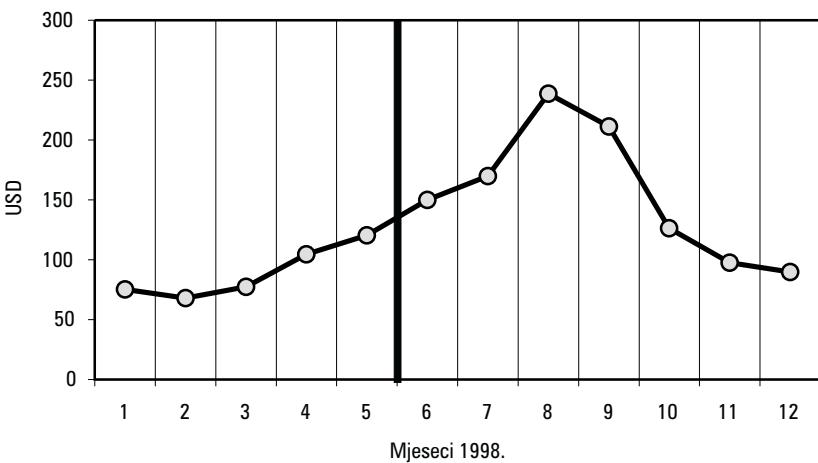
$$\text{prosječna potrošnja po osobi u mjesecu } m = -21,15 + 0,00007081 \times \\ \times \text{ broj stranih putnika na odlasku iz Hrvatske u mjesecu } m$$

objašnjava oko 80% varijance u podacima, F vrijednost za cijeli model iznosi 18,70 ($p=0,0075$), t vrijednost za parametar *broj stranih putnika na odlasku iz Hrvatske* iznosi 4,32 ($p=0,0075$), a Durbin-Watson D statistika iznosi 2,034, što pokazuje da ne postoji autokoreliranost reziduala modela. Dobiveni model upotrijebljen je za procjenu potrošnje po osobi po mjesecima, za razdoblje siječanj-svibanj 1998. godine.

Grafikon 1. Ostvareni promet inozemnih putnika u 1998. godini

Grafikon 2. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u 1998. godini

3.7.2. Domaći putnici na ulasku u Hrvatsku

U domaćih putnika nije uočena ovisnost prosječne potrošnje o nekoj drugoj poznatoj varijabli u određenom mjesecu pa je za prosječnu potrošnju za razdoblje siječanj-svibanj 1998. godine korištena prosječna potrošnja po osobi dobivena iz ankete za razdoblje lipanj-prosinac 1998.

3.8. Procjene ukupne potrošnje u 1998. godini

U prethodnim poglavljima izneseni su problemi vezani uz veličinu osnovnog skupa i odstupanja u procjenama te veličine prema raznim izvorima, kao i problemi vezani uz veličinu udjela inozemnih posjetitelja s plaćenim noćenjem. Zbog toga je prikazano šest verzija procjene veličine osnovnog skupa, odnosno ukupne potrošnje inozemnih putnika, te dvije verzije tih procjena za domaće putnike u inozemstvu.

Detaljne metodološke napomene o procjenama ukupne potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj dane su u poglavlju 4.3, a domaćih putnika u inozemstvu u poglavljiju 5.3.

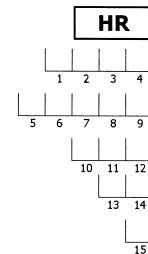
Dokumentacijski prilog – Anketni upitnici

Sat: _____
Datum: _____

Broj ankete: _____

Mjesto anketiranja: _____

Anketar: _____

Vrsta graničnog prijelaza: 1. cestovni, 2. zračni, 3. željeznički, 4. pomorski

16

POTROŠNJA DOMAČIH PUTNIKA U INOZEMSTVU

Provodimo statističko istraživanje o turističkoj potrošnji domaćih putnika u inozemstvu.
Anketa je anonimna! Molimo Vas, odgovorite nam na nekoliko pitanja!

1. Koji je bio glavni razlog Vašeg posjeta inozemstvu? (Jedan odgovor)

17

1. Posao
2. Odmor, relaksacija, zabava
3. Posjet rodbini ili prijateljima
4. Tranzit
5. Zdravstveni razlozi
6. Kupnja (shopping)
7. Obrazovanje
8. Neki drugi razlog. Navedite koji! _____

2. Jeste li ostvarili noćenje u inozemstvu?

18

1. NE
2. DA

- Koliko noćenja ste ostvarili? _____
- Koliko noćenja ste ostvarili u plaćenom smještaju? _____
- Koja je bila vrsta plaćenog smještaja? (Jedan odgovor)
1. hotel, apartman, pansion i sl.; 2. motel; 3. privatni smještaj; 4. kamp; 5. ostalo

21

24

25

3. Kako je bilo organizirano Vaše putovanje?

26

1. Samostalno
2. Paket aranžman putničke agencije

4. Molimo Vas, procijenite ukupne troškove Vašeg boravka u inozemstvu!

27

28

- Za koliko osoba iskazujete troškove? _____
- Procijenite ukupne troškove boravka u inozemstvu!
(Uključujući troškove paket aranžmana ako ga je bilo, navedite valutu!)

29 30 31 32 33 34 35

(1.DEM, 2. ITL, 3. ATS, 4. SIT, 5. CZK, 6.SKK, 7. HUF, 8. GBP, 9. USD, 10. HRK, 11. FRF, 12. Ostalo_____)

36

37

- Navedite vrijednost paket aranžmana!
(Odgovaraju samo ispitanici koji su imali paket aranžman, pitanje 3-2; navedite valutu!)

38 39 40 41 42 43 44

(1.DEM, 2. ITL, 3. ATS, 4. SIT, 5. CZK, 6.SKK, 7. HUF, 8. GBP, 9. USD, 10. HRK, 11. FRF, 12. Ostalo_____)

45

46

Hvala na suradnji!

B98_hr01

Sat: _____

Datum: _____

Broj ankete: _____

1	2	3	4
---	---	---	---

Mjesto anketiranja: _____

5	6	7	8	9
---	---	---	---	---

Anketar: _____

10	11	12
----	----	----

13 14

15

16

Vrsta graničnog prijelaza: 1. cestovni, 2. zračni, 3. željeznički, 4. pomorski

POTROŠNJA INOZEMNIH PUTNIKA U HRVATSKOJ

Provodimo statističko istraživanje o turističkoj potrošnji inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj.
Anketa je anonimna! Molimo Vas, odgovorite nam na nekoliko pitanja!

1. Koja je zemlja Vašega državljanstva (prema putovnici)? _____

2. Koja je zemlja Vašega stalnog boravka? _____

3. Koji je bio glavni razlog Vašeg posjeta Hrvatskoj? (Samo jedan odgovor)

21

1. Posao
2. Odmor, relaksacija, zabava
3. Posjet rodbini ili prijateljima
4. Tranzit
5. Zdravstveni razlozi
6. Kupnja (shopping)
7. Obrazovanje
8. Neki drugi razlog. Navedite koji! _____

4. Jeste li ostvarili noćenje u Hrvatskoj?

1. NE

2. DA

• Koliko noćenja ste ostvarili? _____

• Koliko noćenja ste ostvarili u plaćenom smještaju? _____

• Koja je bila vrsta plaćenog smještaja? (Samo jedan odgovor)

29

1. hotel, apartman, pansion i sl.; 2. motel; 3. privatni smještaj; 4. kamp; 5. ostalo

5. Kako je bilo organizirano Vaše putovanje?

30

1. Samostalno 2. Paket aranžman putničke agencije

6. Molimo Vas, procijenite ukupne troškove Vašeg boravka u Hrvatskoj!

• Za koliko osoba iskazujete troškove? _____

31 32

• Procijenite ukupne troškove boravka u Hrvatskoj!

(Uključujući troškove paket aranžmana ako ga je bilo; navedite valutu!)

(1.DEM, 2. ITL, 3. ATS, 4. SIT, 5. CZK, 6.SKK, 7. HUF, 8. GBP, 9. USD, 10. HRK, 11. FRF, 12. Ostalo _____)

40 41

• Navedite vrijednost paket aranžmana!

(Odgovaraju samo ispitanci koji su imali paket aranžman, pitanje 5-2; navedite valutu!)

(1.DEM, 2. ITL, 3. ATS, 4. SIT, 5. CZK, 6.SKK, 7. HUF, 8. GBP, 9. USD, 10. HRK, 11. FRF, 12. Ostalo _____)

49 50

Hvala na suradnji!

B98_strani01

4. PROMET I POTROŠNJA INOZEMNIH PUTNIKA U HRVATSKOJ U 1998. GODINI

4.1. Uvod

Visoka razina pouzdanosti procjene potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj, kao temeljni cilj ovoga istraživanja, zahtijeva iscrpnu analizu relevantnih strukturnih obilježja svakog od čimbenika koji na bilo koji način: opsegom pojave ili pak intenzitetom međusobnog djelovanja postaju jačom ili slabijom odrednicom ukupne vrijednosti ostvarene potrošnje, a preko toga i ukupnih učinaka inozemnog turizma u hrvatskom gospodarstvu. Procjena potrošnje time dobiva ne samo nužnu argumentaciju nego se – prvi put – preko cijelovite slike inozemne komponente hrvatskog turizma, kao složene društvene i gospodarski iznimno važne pojave, dolazi i do neprocjenjivo vrijednih, a dosad u pravilu nedostajućih podloga za kvalitetnu dinamičku analizu relevantnih zbivanja u hrvatskom turizmu. Temeljni je to preduvjet za učinkovitija i kvalitetnija rješenja u ukupnoj gospodarskoj, a i samoj turističkoj politici.

Valja međutim upozoriti na činjenicu da rezultati ovoga anketnog istraživanja što se odnose na udjele pojedinih skupina inozemnih posjetitelja promatranih prema vrsti boravka, a koji su dobiveni na temelju izabranog uzorka, bitno odstupaju od stvarnih udjela istih tih skupina u ukupnom broju inozemnih posjetitelja kao osnovnom skupu. To se prije svega odnosi na uzorkom dobiveni dvostruko veći udio skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem u osnovnom skupu (37,7%) u usporedbi s udjelom tih posjetitelja dobivenim na temelju službeno registriranih noćenja u komercijalnim smještajnim objektima u osnovnom skupu, koji doseže razinu od 18,8%. Čak i kad se registrirani promet koji su inozemni posjetitelji ostvarili u kampovima i u privatnom smještaju uveća za broj neprijavljenih posjetitelja, čiji se udio u nas uobičajeno procjenjuje na najviše do 20% prometa registriranog u tim vrstama smještaja, ni tada udio skupine inozemnih posjetitelja s plaćenim noće-

njem ne prelazi 1/5 (19,6%) ukupnoga broja inozemnih posjetitelja registriranih na odlasku iz Hrvatske.

Slika nije bitno drugačija ni kad se turistički promet posjetitelja iz inozemstva analizira prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka. Naime, i na temelju toga pokazatelja vidi se veliko odstupanje između uzorkom dobivenog udjela skupine inozemnih posjetitelja s plaćenim noćenjem (63,2%) i stvarnog udjela te skupine dobivenog na temelju službeno registriranog broja noćenja (39,9%) u ukupnom turističkom prometu posjetitelja iz inozemstva.

Budući da udjeli pojedinih skupina turističkog prometa, razvrstani prema vrsti boravka, služe kao ponderi pri izračunavanju ukupne vrijednosti prosječne potrošnje inozemnih posjetitelja, razlike u njihovoj veličini, o kojima je prethodno bilo riječi, bitno utječu na veličinu toga prosjeka, a time onda i na procijenjenu vrijednost ukupne turističke potrošnje putnika iz inozemstva. Koliko je velik taj utjecaj, najbolje govori podatak da pri procjeni turističke potrošnje inozemnih putnika prema rezultatima dobivenim iz uzorka, skupina posjetitelja s plaćenim noćenjem doseže udio (a to je ujedno i ponder te skupine) od 65,1% njezine ukupne vrijednosti, dok pri procjeni prema korigiranom udjelu te skupine posjetitelja na temelju registriranih noćenja u komercijalnom smještaju taj udio – ponder – doseže razinu od tek 40,7% ukupne vrijednosti turističke potrošnje inozemnih putnika. (Opširnije objašnjenje o tome vidi u poglavlju Metodologija, točka 3.2.2)

Zbog osjetljivosti cjelokupnog projekta na primijenjeni postupak procjene vrijednosti turističke potrošnje, potrebno je posebno analizirati utjecaj svake od prethodno navedene dvije verzije ulaznih podataka na uobličivanje strukture inozemnog turističkog tržišta. Dobit ćemo tako pokazatelje: (1) strukture prometa prema vrsti boravka na temelju rezultata iz anketnog uzorka i (2) strukture prometa s korigiranim udjelom skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem utvrđenim na temelju službeno registriranih noćenja u komercijalnim smještajnim objektima uvećanim za procijenjenih 20% neprijavljenog turističkog prometa u kampovima i privatnom smještaju.

Postoji i treća verzija, temeljena na službeno registriranim noćenjima u komercijalnim smještajnim objektima bez spomenute korekcije od 20% za kampove i privatni smještaj. Ta se verzija dobivenih rezultata, međutim, zbog relativno manjeg utjecaja na strukturne promjene turističkog prometa, neće posebno elaborirati u ovom dijelu dokumenta u kojem je riječ o strukturnim obilježjima hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta. Međutim, i za tu će verziju biti obavljena odgovarajuća analitička razmatranja strukturnih promjena, odnosno kvantificiran njihov utjecaj na procijenjenu vrijednost prosječne i ukupne inozemne turističke potrošnje.

Kad je riječ o vrijednosti ukupne turističke potrošnje inozemnih putnika, ona će biti prikazana u dvije varijante: (I) prema ukupnom broju inozemnih putnika na odlasku iz Hrvatske na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku i podataka

MUP-a; (II) prema korigiranim broju inozemnih putnika DZS-a, i to umanjenom za oko 16%, za koliko je automatskim brojačima instaliranim na graničnim prijelazima na ulazu u Sloveniju iz Hrvatske zabilježen manji promet putnika. Za svaku od tih dviju varijanata ukupnoga prometa inozemnih putnika bit će procijenjena vrijednost ukupne potrošnje inozemnih putnika u tri verzije, ovisno o prethodno spomenutim verzijama promjena udjela pojedinih segmenata prometa inozemnih putnika, promatranih prema vrsti boravka, u ukupnom inozemnom prometu: (1. verzija) prema udjelima pojedinih skupina turističkog prometa prema vrsti boravka dobivenim iz anketnog uzorka; (2. verzija) prema ostvarenom udjelu skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, korigiranom, tj. uvećanom za 20-postotno povećanje službeno registriranog broja noćenja u kampovima i privatnom smještaju (u skladu s uobičajenim procjenama neprijavljenoga turističkog prometa u tim vrstama smještaja) te uz odgovarajuće korigiranje, tj. proporcionalno povećanje/smanjenje uzorkom dobivenih udjela ostalih dviju skupina turističkog prometa promatranih prema vrsti boravka; (3. verzija) prema ostvarenom udjelu skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem u ukupnom broju inozemnih posjetitelja utvrđenom na temelju službeno registriranih noćenja u komercijalnim smještajnim objektima te uz odgovarajuće korigiranje, tj. proporcionalno povećanje/smanjenje uzorkom dobivenih udjela ostalih dviju skupina turističkog prometa promatranih prema vrsti boravka.

4.2. Struktorna obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta

Sva bitna struktorna obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta promatrat će se istodobno s fizičkog i finansijskog stajališta.

Kad je riječ o analizi fizičkih obilježja turističkog tržišta, predmetom razmatranja bit će najprije inozemni promet prema broju posjetitelja, a zatim i promet prema ostvarenom broju inozemnih noćenja (turisti), odnosno dana boravka (posjetitelji s jednodnevnim boravkom bez noćenja).

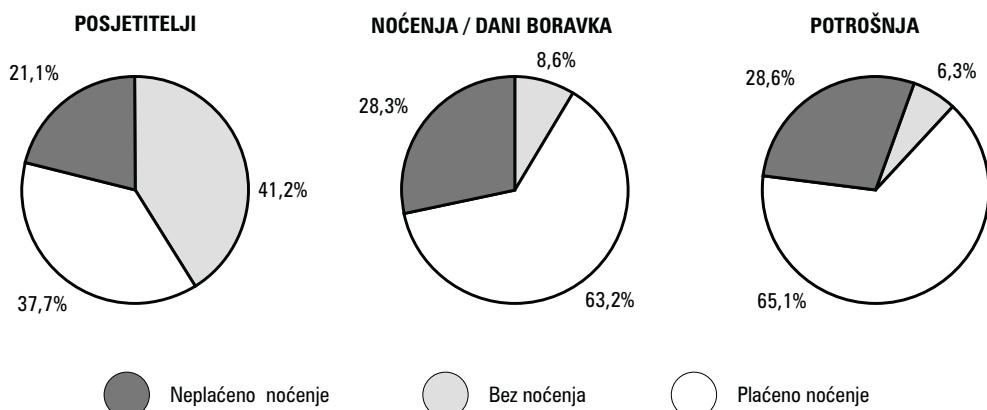
Kad je pak riječ o finansijskim aspektima, struktorna obilježja inozemnoga turističkog tržišta razmatrat će se s obzirom na ostvarenu vrijednost turističke potrošnje. Pri tome će analizom biti obuhvaćena sva najvažnija struktorna obilježja turističkog tržišta, i to prema: (1) vrsti boravka, (2) motivu dolaska, (3) emitivnom tržištu (zemlji iz koje nam turisti dolaze) te (4) vrsti graničnog prijelaza (bolje reći, prema vrsti prijevoznog sredstva korištenog za dolazak/odlazak). Dolazi se tako do pokazatelja koji govore, s jedne strane, o svim relevantnim fizičkim obilježjima hrvatskoga turističkog tržišta, a, s druge strane, analizom strukturnih obilježja toga tržišta preko ostvarene turističke potrošnje, i do pokazatelja gospodarske važnosti pojedinih tržišnih segmenata, što se mjeri učincima turističke potrošnje, kao segmenta finalne potrošnje, u hrvatskom gospodarstvu.

Sva navedena analitička razmatranja što slijede u nastavku prikazana su u dvije verzije. U prvoj su verziji svi pokazatelji izvedeni na temelju uzorkom dobivene strukture turističkog prometa prema vrsti turističkog boravka. U drugoj su verziji, pak, isti pokazatelji izvedeni na temelju strukture turističkog prometa s korigiranim udjelom skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem utvrđenim na temelju službeno registriranih noćenja u komercijalnim smještajnim objektima uvećanim za 20% neregistriranih noćenja u kampovima i privatnom smještaju te uz odgovarajuće proporcionalno povećanje/smanjenje udjela ostalih dviju skupina turističkog prometa razvrstanih prema vrsti boravka.

4.2.1. Turističko tržište prema vrsti boravka

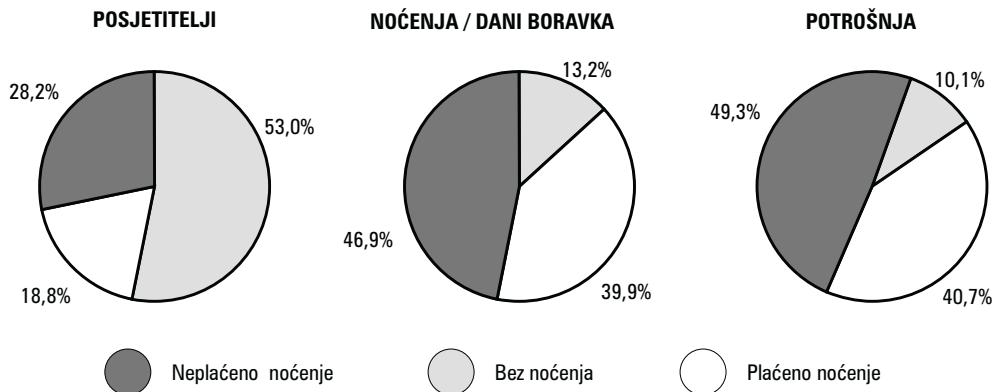
Kao podloga za analizu strukturnih obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta prema vrsti boravka inozemnih posjetitelja tijekom njihova boravka u Hrvatskoj poslužit će nam, i to u obje verzije analitičkih razmatranja, usporedni pregledi strukturalnih udjela, a time i pokazatelja važnosti pojedinih, prema ovom obilježju promatranih tržišnih segmenata u ostvarenju fizičkog prometa (posjetitelji i noćenja/dani boravka), odnosno u ostvarenju ukupne vrijednosti potrošnje, a dati su u sljedeća dva grafička prikaza (grafikoni 3a. i 3b).

Grafikon 3a. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u % (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablice 4.2.1.1a, 4.2.1.2a. i 4.2.1.3a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.
Napomena: Iscrpan prikaz strukturalnih obilježja fizičkog opsega turističkog prometa: posjetitelja, odnosno noćenja/dana boravka; promatranih prema vrsti boravka i po mjesecima u razdoblju lipanj – prosinac dan je u tablicama 4.2.1.1a, 4.2.1.2a. i 4.2.1.3a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 3b. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u % (Druga verzija – prema korigiranoj² strukturi prometa iz uzorka)

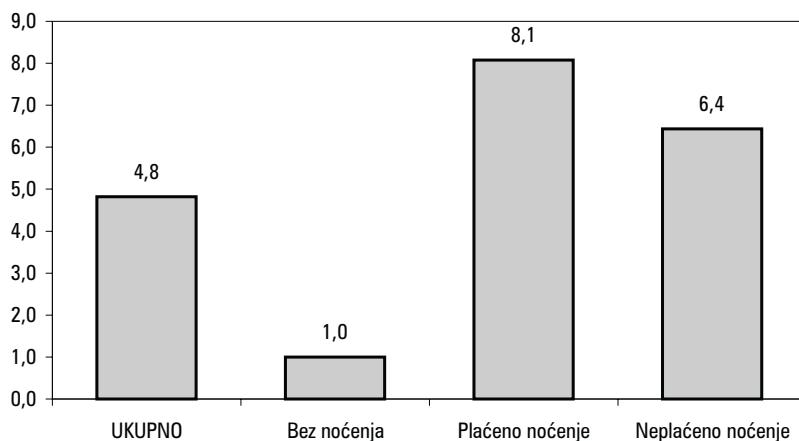
Izvor: tablice 4.2.1.1b, 4.2.1.2b. i 4.2.1.3b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz strukturnih obilježja fizičkog opsega turističkog prometa: posjetitelja, odnosno noćenja/dana boravka, promatranih prema vrsti boravka i po mjesecima u razdoblju lipanj – prosinac dan je u tablicama 4.2.1.1b, 4.2.1.2b. i 4.2.1.3b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Polazeći od rezultata analize u prvoj verziji, kad se turističko tržište promatra prema broju posjetitelja koji su boravili u Hrvatskoj, moglo bi se zaključiti da skupina posjetitelja na jednodnevnim putovanjima u Hrvatskoj, s najvećim udjelom od oko 41% (mjesečni raspon tih udjela: od oko 24% u kolovozu do više od 62% u prosincu), čini i najvažniji segment inozemnoga turističkog tržišta. Skupina posjetitelja s plaćenim noćenjem – u pravilu najvažniji i u službenim statističkim publikacijama turizma dosad gotovo isključivo razmatrani tržišni segment – s udjelom nešto manjim od 38% (mjesečni raspon: od oko 14% u prosincu do oko 59% u kolovozu), po važnosti bi prema ovom pokazatelju bila tek na drugom mjestu, dok na treću skupinu, koju čine posjetitelji s neplaćenim noćenjem otpada prilično značajan udio od oko 21% (mjesečni raspon: od oko 16% u srpnju do oko 25% u listopadu, ali uz manje oscilacije po mjesecima nego u prethodna dva slučaja).

2 Korigirana struktura dobije se tako da se najprije utvrdi stvarni udio skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, i to na temelju ostvarenog, statistički službeno registriranog broja noćenja uvećanog za 20% neregistriranih noćenja u kampovima i privatnom smještaju, te primjenom prosječne dužine boravka, što je proizšao kao rezultat ovog anketnog istraživanja. Tako dobiveni broj posjetitelja s plaćenim noćenjem uspoređuje se s ukupnim brojem inozemnih posjetitelja registriranih na graničnim prijelazima pri odlasku iz Hrvatske. Ovisno o promjeni udjela toga segmenta posjetitelja u odnosu na udio dobiven iz uzroka, proporcionalno se mijenjaju – povećavaju ili smanjuju – uzorkom dobiveni udjeli ostalih dviju skupina posjetitelja (posjetitelja s neplaćenim noćenjem, odnosno onih na jednodnevnim putovanjima bez noćenja).

Grafikon 4a. Prosječna dužina boravka u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u danima (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

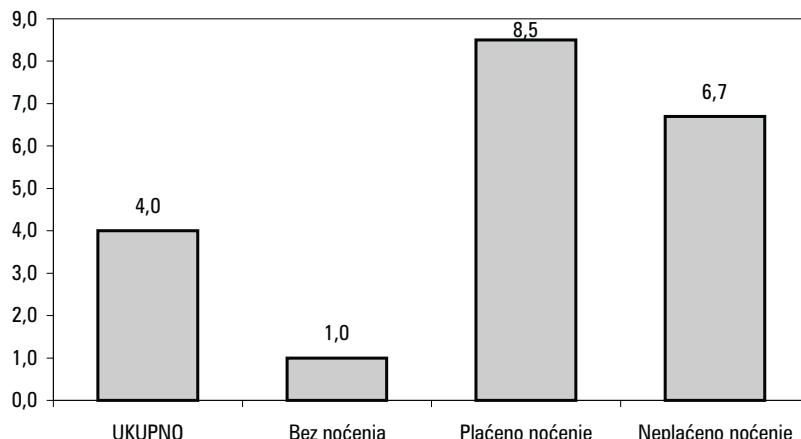
Izvor: Tablica 4.2.1.4a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka inozemnih posjetitelja, razvrstanih prema vrsti boravka i po mjesecima; dan je u Tablici 4.2.1.4a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

U drugoj verziji ove analize bitno se prema ovom pokazatelju mijenja slika hrvatskoga turističkog tržišta. Osjetno se povećava udio skupine posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja u Hrvatskoj na oko 53% (mjesečni raspon tih udjela: od oko 39% u kolovozu do oko 71% u prosincu) te skupine posjetitelja s neplaćenim noćenjem na oko 28% (mjesečni raspon tih udjela: od oko 20% u srpnju do oko 31% u listopadu), dok skupina posjetitelja s plaćenim noćenjem prema ovoj verziji ima za polovinu manji udio – oko 19% (mjesečni raspon tih udjela: od oko 2% u studenome do oko 35% u srpnju).

Valja posebno naglasiti činjenicu da skupina posjetitelja s neplaćenim noćenjem, zajedno sa skupinom posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, čini dio turističkog tržišta koji, vjerojatno zbog teškoća u provođenju odgovarajućih redovitih statističkih istraživanja, dosad uglavnom nije bio službeno registriran. U službenim krugovima postojale su samo opće naznake o potrebi utvrđivanja i sustavnijeg praćenja njihova opsega i osnovnih strukturnih obilježja, ali se u operacionalizaciji toga ništa stvarno dosad nije poduzimalo. Stoga sve do ovog istraživačkog projekta taj dio turizma nije ni mogao biti predmetom relevantnih analitičkih razmatranja, odnosno službeno prihvatljivih procjena ostvarene potrošnje, pa je prema tome bio izostavljen i pri utvrđivanju i mjerenu ukupnih učinaka turizma u hrvatskom gospodarstvu.

Grafikon 4b. Prosječna dužina boravka u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u danima (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.1.4b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka inozemnih posjetitelja, razvrstanih prema vrsti boravka i po mjesecima; dan je u Tablici 4.2.1.4b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

Pravu sliku fizičkih dimenzija turističkog tržišta, međutim, moguće je dobiti tek kad se ono promatra prema ostvarenom ukupnom fizičkom prometu mjerrenom brojem ostvarenih noćenja, odnosno dana boravka. Naime, zbog većih razlika u dužini turističkog boravka u Hrvatskoj što ga bilježe pojedine promatrane skupine posjetitelja, bitno se razlikuje i njihov udio u inozemnom turističkom tržištu promatranom prema tom pokazatelju.

U prvoj je verziji prosječni boravak posjetitelja s plaćenim noćenjem (onih koji su boravili tijekom promatranog razdoblja od lipnja do prosinca 1998) trajao 8,1 dan (po mjesecima kreće se u rasponu od 3,3 dana u prosincu do 9,6 dana u kolovozu), a onih s neplaćenim noćenjem doseže prosječnu dužinu od 6,4 dana (mjesečni prosjek u rasponu od 4 dana u studenome do 9 dana u kolovozu). Stoga se u usporedbi sa skupinom posjetitelja na jednodnevnim putovanjima, čiji je broj dana boravka jednak broju posjetitelja, udio dviju skupina posjetitelja s višednevnim boravkom u ukupnom fizičkom opsegu turističkog prometa prikazanom prema broju noćenja/dana boravka povećava za 8,1 puta, odnosno 6,4 puta. U tako promatranom turističkom tržištu bitno se smanjuje udio skupine posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja pa je on sada nešto manji od 9% (mjesečni raspon: od oko 3% u kolovozu do gotovo 28% u prosincu), posjetitelji s plaćenim noćenjem, s udjelom većim od 63% (mjesečni raspon: od oko 20% u prosincu do gotovo 76% u kolovozu), čine sada najveći i najvažniji dio hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta, a

vrlo značajnim se pokazuje – dosad također nikad registrirani – tržišni segment inozemnih turista s neplaćenim noćenjem s udjelom od oko 28% (mjesečni raspon: od oko 19% u srpnju do oko 53% u prosincu).

Prema drugoj verziji, s korigiranom strukturu prometa iz uzorka, prosječni boravak posjetitelja s plaćenim noćenjem trajao je 8,5 dana (po mjesecima kreće se u rasponu od 2,7 dana u prosincu do 9,6 dana u kolovozu), a onih s neplaćenim noćenjem prosječno 6,7 dana (mjesečni prosjek u rasponu od 4 dana u studenome do 8,9 dana u kolovozu). Stoga se, u usporedbi sa skupinom posjetitelja na jednodnevnim putovanjima, čiji je broj dana boravka jednak broju posjetitelja, udio dviju skupina posjetitelja s višednevnim boravkom u ukupnom fizičkom opsegu turističkog prometa prikazanom prema broju noćenja/dana boravka povećava za 8,5 puta, odnosno 6,7 puta. U usporedbi s prvom verzijom bitno se, prema ovom obilježju turističkog tržišta, smanjuje udio skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, čiji je udio sada tek oko 40% od ukupnog broja noćenja/dana boravka (mjesečni raspon: od oko 3% u studenome i prosincu do gotovo 63% u srpnju), tržišni segment inozemnih turista s neplaćenim noćenjem ima sada najveći udio od oko 47% (mjesečni raspon: od oko 27% u srpnju do oko 65% u rujnu) i prema ovom obilježju sada čini i najvažniji segment hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta, dok su posjetitelji na jednodnevnim putovanjima bez noćenja sada povećali svoj udio na oko 13% (mjesečni raspon: od oko 6% u kolovozu do oko 35% u studenome).

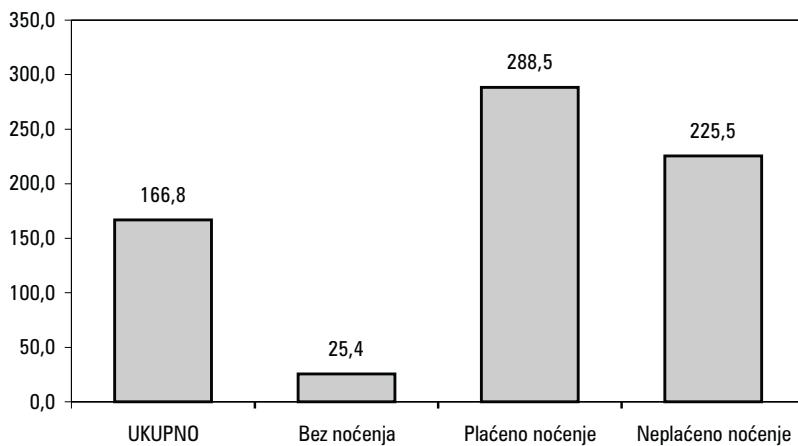
Kad se prema prvoj verziji analiziraju struktura obilježja inozemnoga turističkog tržišta prema ostvarenoj potrošnji, tada se, s prosječnim udjelom za cijelo razdoblje lipanj – rujan od oko 65% (raspon toga udjela po mjesecima kreće se od oko 33% u prosincu do oko 79% u kolovozu), po važnosti, još naglašenije nego prema fizičkom prometu u toj istoj verziji, izdvaja segment posjetitelja s plaćenim noćenjem. Na ostala dva segmenta u tom slučaju otpada dakle nešto više od jedne trećine ili oko 35% ukupno ostvarene turističke potrošnje, od čega na potrošnju posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja otpada tek oko 6% (raspon po mjesecima: od oko 2% u kolovozu do oko 21% u prosincu), a na skupinu posjetitelja s neplaćenim noćenjem – približno jednaki udio kao i u fizičkom prometu – oko 29% (raspon po mjesecima: od oko 19% u kolovozu do oko 48% u listopadu).

Prema drugoj verziji, međutim, u ukupno ostvarenoj turističkoj potrošnji najveći udio od oko 49% (mjesečni raspon: od oko 33% u srpnju do oko 71% u listopadu i studenome) ima segment posjetitelja s neplaćenim noćenjem, tek je na drugom mjestu – dosad uvijek smatran najvažnijim – segment posjetitelja s plaćenim noćenjem, s udjelom od oko 41% (raspon po mjesecima: od oko 7% u studenome i prosincu do oko 60% u srpnju), dok na potrošnju posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja otpada također najmanji dio – oko 10% (raspon po mjesecima: od oko 5% u kolovozu do oko 29% u prosincu).

Ključni čimbenici takvoga struktornog ubličenja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta prema ostvarenoj vrijednosti potrošnje, uz prethodno spomenuta

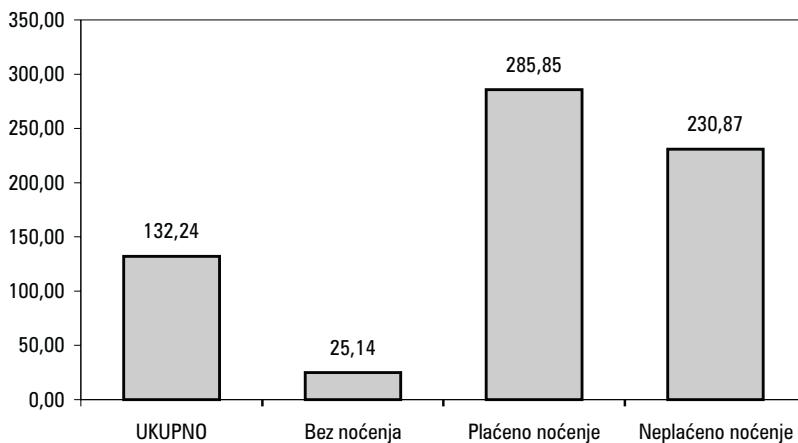
njegova obilježja u fizičkom prometu, jesu i značajnije razlike u vrijednosti prosječne turističke potrošnje pojedinih tržišnih skupina, bilo da je riječ o prosječnoj dnevnoj potrošnji ili pak o prosječnoj vrijednosti potrošnje po osobi. Te se razlike vide iz sljedeća četiri grafička prikaza.

Grafikon 5a. Prosječna potrošnja po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.1.5a. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

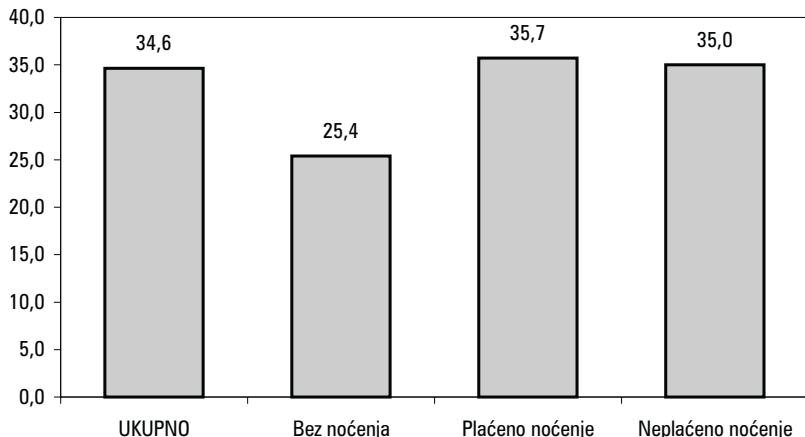
Grafikon 5b. Prosječna potrošnja po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.1.5b. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

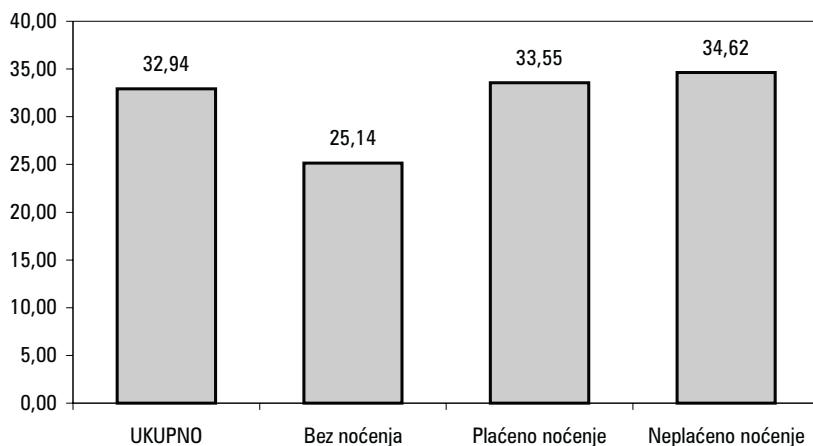
* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Grafikon 6a. Prosječna dnevna potrošnja u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.1.6a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 6b. Prosječna dnevna potrošnja u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.1.6b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan pregled pokazatelja prosječne dnevne potrošnje i prosječne potrošnje po osobi po skupinama posjetitelja, razvrstanih prema vrsti boravka i po mjesecima u razdoblju lipanj – prosinac; dan je u tablicama 4.2.1.3a, 4.2.1.5a. i 4.2.1.6a. te u tablicama 4.2.1.3b; 4.2.1.5b. i 4.2.1.6b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Prosječna dnevna potrošnja svih inozemnih putnika u Hrvatskoj dosegla je u razdoblju lipanj – prosinac 1998. godine iznos od oko 35 USD prema prvoj verziji, od-

nosno oko 33 USD prema drugoj verziji (mjesečni se prosjeci kreću u rasponu: u prvoj verziji – od oko 32 USD do 42 USD, a u drugoj verziji – od oko 30 USD do oko 40 USD). Najnižu dnevnu potrošnju i u prvoj i u drugoj verziji od oko 25 USD (raspon po mjesecima: od oko 22 USD do oko 30 USD u obje verzije) ostvaruju posjetitelji na jednodnevnim putovanjima bez noćenja. Slijedi skupina posjetitelja s neplaćenim noćenjem, čija dnevna potrošnja u obje verzije doseže iznos od oko 35 USD (raspon po mjesecima također u obje verzije: od oko 28 USD do 42 USD), dok najveću dnevnu potrošnju od oko 36 USD u prvoj, odnosno oko 34 USD u drugoj verziji (mjesečni raspon: od oko 32 USD do oko 66 USD u prvoj, odnosno od oko 29 USD do oko 89 USD u drugoj verziji) ostvaruje tržišna skupina posjetitelja s plaćenim noćenjem.

Kad je pak riječ o prosječnoj potrošnji po osobi, onda je ona za skupinu posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja jednak prosječnoj dnevnoj potrošnji u iznosu od oko 25 USD. Ta je potrošnja posjetitelja s neplaćenim noćenjem, tijekom njihova boravka prosječno nešto dužeg od 6 dana, u prvoj verziji dosegla iznos od oko 226 USD, a u drugoj oko 231 USD (mjesečni rasponi za obje verzije: od oko 170 USD za približno 5-dnevni prosječni boravak u lipnju, do oko 300 USD za približno 8-dnevni prosječni boravak u rujnu), dok su posjetitelji s plaćenim noćenjem: u prvoj verziji, tijekom svoga približno 8-dnevног prosječnog boravka ostvarili prosječnu potrošnju od oko 289 USD (raspon po mjesecima: od oko 208 USD za prosječni 5-dnevni boravak u studenome do oko 327 USD za 7-dnevni boravak u lipnju), a u drugoj verziji, tijekom 8,5-dnevног boravka ostvarili su prosječnu potrošnju od oko 286 USD (raspon po mjesecima: od oko 230 USD za prosječni gotovo 3-dnevni boravak u prosincu do oko 325 USD za gotovo 9-dnevni boravak u rujnu).

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.1.

Tablica 4.2.1.1a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka. Fizički promet – posjetitelji. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bez noćenja	41,2	47,8	36,7	23,8	30,5	54,3	54,6	62,4	
Plaćeno noćenje	37,7	31,1	47,5	58,6	44,6	20,3	21,1	13,6	
Neplaćeno noćenje	21,1	21,1	15,9	17,7	24,9	25,3	24,3	24,0	

Tablica 4.2.1.1b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka. Fizički promet – posjetitelji. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bez noćenja	53,0	54,6	45,7	38,8	47,3	65,3	68,0	70,6	
Plaćeno noćenje	18,8	21,2	34,5	32,3	14,2	4,3	1,8	2,3	
Neplaćeno noćenje	28,2	24,1	19,8	28,9	38,5	30,5	30,3	27,1	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.1.2a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka. Fizički promet – noćenja/dani boravka. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bez noćenja	8,6	12,5	6,9	3,2	4,8	17,8	23,4	27,5	
Plaćeno noćenje	63,2	59,1	73,7	75,6	63,2	35,5	34,8	19,7	
Neplaćeno noćenje	28,3	28,4	19,4	21,2	32,0	46,7	41,9	52,8	

Tablica 4.2.1.2b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka. Fizički promet – noćenja/dani boravka. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bez noćenja	13,2	16,4	9,8	6,4	9,7	25,5	34,7	33,2	
Plaćeno noćenje	39,9	46,1	62,9	51,1	25,8	7,3	2,9	3,0	
Neplaćeno noćenje	46,9	37,5	27,4	42,5	64,5	67,1	62,3	63,8	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.1.3a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bez noćenja	6,3	8,3	4,9	2,2	3,5	12,2	12,7	21,2	
Plaćeno noćenje	65,1	67,9	73,4	79,2	61,2	39,9	45,0	32,8	
Neplaćeno noćenje	28,6	23,8	21,7	18,7	35,3	48,0	42,3	46,0	

Tablica 4.2.1.3b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bez noćenja	10,1	11,9	7,4	4,7	6,6	18,1	21,5	29,2	
Plaćeno noćenje	40,7	53,9	59,9	55,0	26,6	10,8	7,1	7,4	
Neplaćeno noćenje	49,3	34,2	32,7	40,3	66,8	71,2	71,4	63,4	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.1.4a. Dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,8	3,8	5,3	7,4	6,3	3,1	2,3	2,3
Bez noćenja	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Plaćeno noćenje	8,1	7,3	8,2	9,6	9,0	5,3	3,9	3,3
Neplaćeno noćenje	6,4	5,2	6,5	8,9	8,2	5,6	4,0	5,0

Tablica 4.2.1.4b. Dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,0	3,3	4,7	6,1	4,9	2,6	2,0	2,1
Bez noćenja	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Plaćeno noćenje	8,5	7,2	8,5	9,6	8,8	4,4	3,3	2,7
Neplaćeno noćenje	6,7	5,2	6,5	8,9	8,2	5,6	4,0	5,0

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.1.5a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

		USD							
	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
UKUPNO	166,84	150,11	169,87	238,61	211,34	126,36	97,59	89,78	
Bez noćenja	25,40	26,07	22,76	21,85	24,13	28,32	22,71	30,46	
Plaćeno noćenje	288,52	327,26	262,72	322,47	289,90	247,56	208,35	216,75	
Neplaćeno noćenje	225,51	169,59	231,94	252,19	300,35	239,13	169,77	172,28	

Tablica 4.2.1.5b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

		USD							
	UKUPNO V. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
UKUPNO	132,24	119,70	140,47	180,51	173,16	102,36	71,91	73,57	
Bez noćenja	25,14	26,07	22,76	21,85	24,13	28,32	22,71	30,46	
Plaćeno noćenje	285,85	303,83	244,03	307,22	324,73	258,70	288,99	230,54	
Neplaćeno noćenje	230,87	169,59	231,94	252,19	300,35	239,13	169,77	172,28	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.1.6a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

		USD							
	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
UKUPNO	34,64	39,14	32,03	32,14	33,30	41,33	41,73	39,52	
Bez noćenja	25,40	26,07	22,76	21,85	24,13	28,32	22,71	30,46	
Plaćeno noćenje	35,72	44,92	31,91	33,66	32,24	46,39	54,03	65,86	
Neplaćeno noćenje	35,01	32,84	35,82	28,26	36,77	42,43	42,13	34,40	

Tablica 4.2.1.6b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti boravka (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

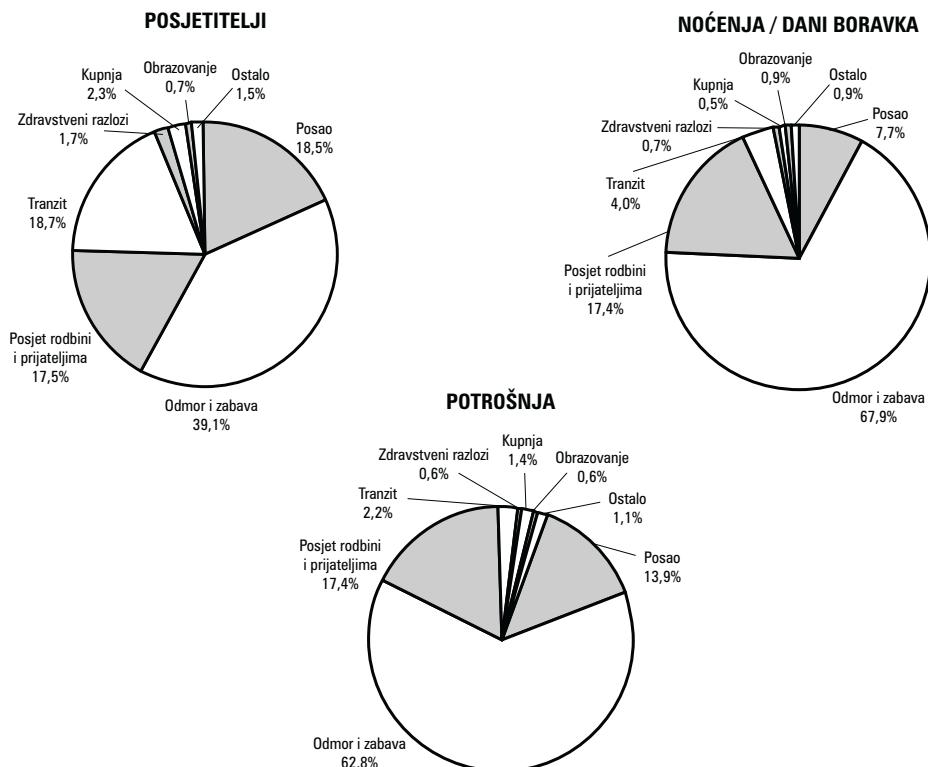
		USD							
	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
UKUPNO	32,94	36,01	29,99	29,78	35,53	40,03	36,75	34,60	
Bez noćenja	25,14	26,07	22,76	21,85	24,13	28,32	22,71	30,46	
Plaćeno noćenje	33,55	42,15	28,57	32,04	36,74	58,80	88,76	84,36	
Neplaćeno noćenje	34,62	32,84	35,82	28,26	36,77	42,43	42,13	34,40	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

4.2.2. Turističko tržište prema motivu dolaska

Kao podloga za analizu strukturnih obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta prema motivu dolaska poslužit će sljedeća dva grafička prikaza za dvije verzije analitičkih razmatranja: prva, za analizu strukturnih obilježja fizičkog prometa i potrošnje na temelju uzorkom dobivene strukture prometa, a druga, za analizu istih obilježja na temelju korigirane* strukture prometa iz uzorka.

Grafikon 7a. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u % (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

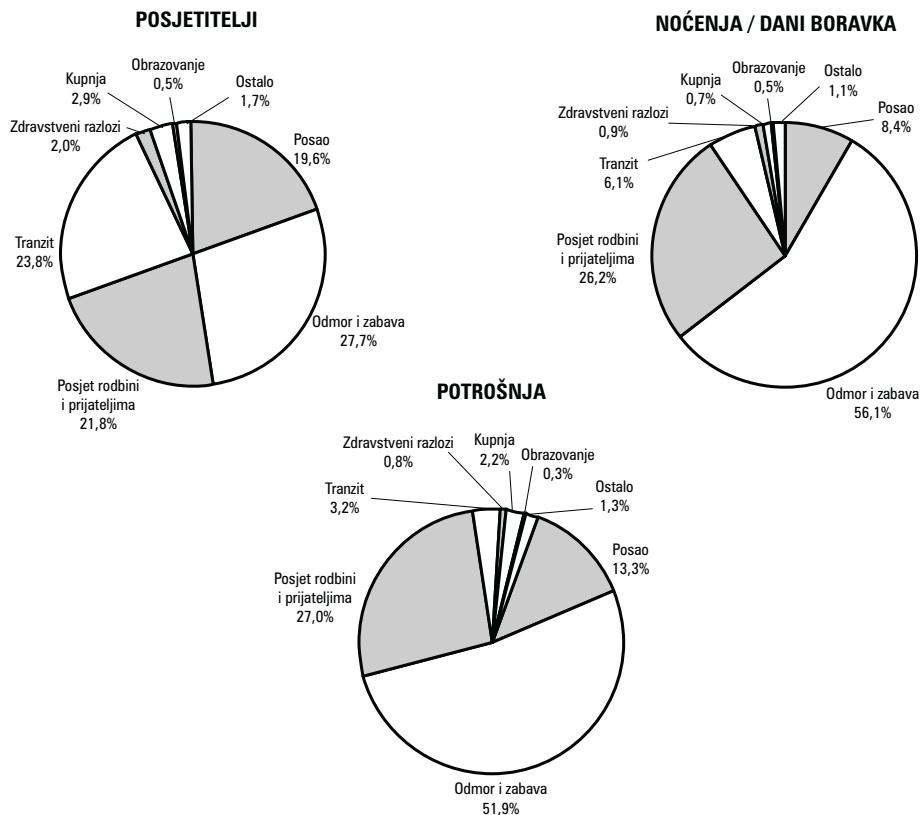

Izvor: Tablice 4.2.2.1a, 4.2.2.2a. i 4.2.2.3a. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz strukture turističkog prometa prema broju posjetitelja, odnosno prema otvarenom broju noćenja/dana boravka, te strukture ostvarene vrijednosti inozemne turističke potrošnje po skupinama posjetitelja, razvrstanih prema motivu dolaska i po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.2.1a, 4.2.2.2a. i 4.2.2.3a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Grafikon 7b. Struktura inozemnoga turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u % (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablice 4.2.2.1b, 4.2.2.2b. i 4.2.2.3b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz strukture turističkog prometa: prema broju posjetitelja, odnosno prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, te strukture ostvarene vrijednosti inozemne turističke potrošnje po skupinama posjetitelja, razvrstanih prema motivu dolaska i po mjesecima; dan je u tablicama 4.2.2.1b, 4.2.2.2b. i 4.2.2.3b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

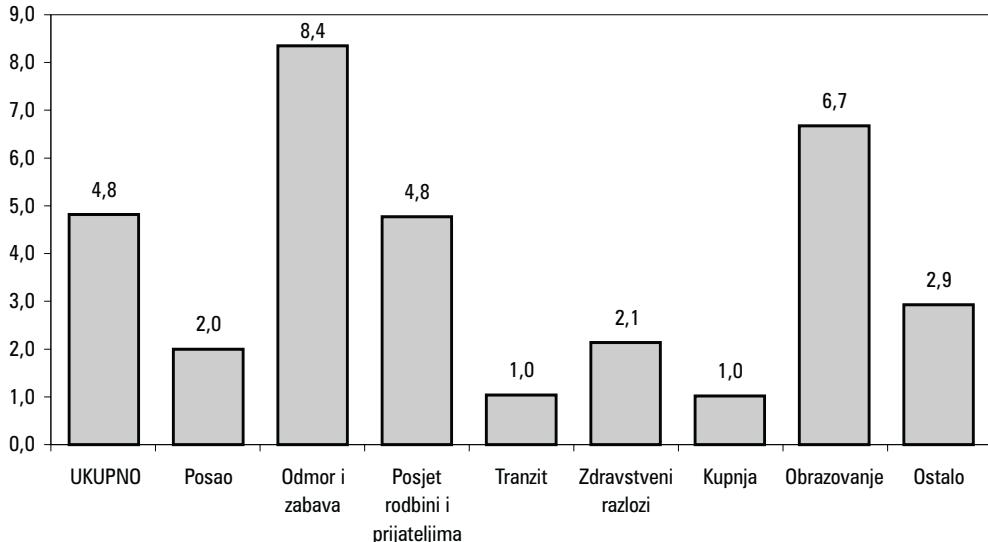
* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

Promatrajući fizičke dimenzije turističkog tržišta prema broju posjetitelja, s obzirom na motiv dolaska, vidi se da su odmor i zabava, s udjelom u prvoj verziji od oko 39% (raspon po mjesecima: od oko 12% u prosincu do oko 64% u kolovozu), a u drugoj verziji od oko 28% (raspon po mjesecima: od oko 9% u studenome i prosincu do oko 45% u kolovozu), najčešći motiv dolaska inozemnih posjetitelja u Hrvatsku. Slijede:

- tranzit: u prvoj verziji – gotovo 19% (raspon po mjesecima: od oko 12% u rujnu do oko 30% u prosincu), odnosno u drugoj verziji – oko 24% (raspon po mjesecima: od oko 18% u lipnju i rujnu do oko 33% u prosincu);
- posao: u prvoj verziji – gotovo 19% (raspon po mjesecima: od oko 7% u kolovuzu do oko 30% u studenome), odnosno u drugoj verziji – gotovo 20% (raspon po mjesecima: od oko 9% u kolovozu do oko 29% u studenome);
- posjet rodbini i prijateljima: u prvoj verziji – gotovo 18% (raspon po mjesecima od oko 12% u kolovozu do oko 26% u prosincu), odnosno u drugoj verziji – oko 22% (raspon po mjesecima: od oko 17% u srpnju do oko 28% u prosincu);
- zdravstveni razlozi, kupnja (shopping), obrazovanje i ostalo potiču na dolazak u Hrvatsku: u prvoj verziji tek oko 6% (raspon po mjesecima: od oko 2,5% u kolovozu do oko 11% u listopadu) ukupnog broja inozemnih posjetitelja, odnosno u drugoj verziji – oko 7% (raspon po mjesecima: od oko 3,5% u kolovozu do oko 12% u listopadu).

Zbog velikih razlika u prosječnoj dužini boravka posjetitelja razvrstanih prema motivu putovanja bitno se mijenja slika strukturnih obilježja fizičkog opsega turističkog tržišta kad ga se sagledava prema ostvarenom ukupnom broju noćenja/dana boravka. Te su razlike u dužini boravka jasno uočljive iz sljedećih grafičkih prikaza za dvije verzije analize strukturnih obilježja:

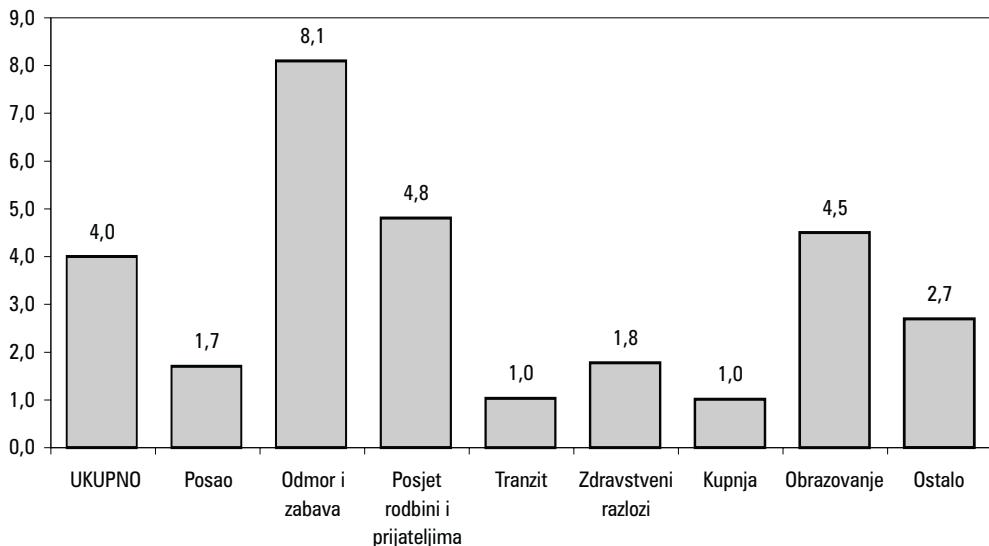
Grafikon 8a. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u danima (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.2.4a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka, prema motivu dolaska i po mjesecima, dan je u Tablici 4.2.2.4a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 8b. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u danima (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.2.4b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka, prema motivu dolaska i po mjesecima, dan je u Tablici 4.2.2.4b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

U strukturi inozemnoga turističkog prometa prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka: posjetitelji koji u Hrvatsku dolaze radi odmora i zabave najvažniji su fizički segment inozemnog turističkog tržišta; u prvoj verziji – s prosječnim boravkom od 8,4 dana (raspon po mjesecima: od oko 3,4 dana u prosincu do 9,7 dana u kolovozu) imaju u ukupnom broju ostvarenih noćenja/dana boravka udio od oko 68% (raspon po mjesecima: od oko 19% u prosincu do čak oko 84% u kolovozu), odnosno u drugoj verziji – uz prosječni boravak od 8,1 dan (raspon po mjesecima: od oko 3,1 dan u prosincu do 9,8 dana u kolovozu) njihov je udio u ukupnom fizičkom prometu prema ovom obilježju oko 56% (raspon po mjesecima: od oko 13% u prosincu do oko 73% u kolovozu).

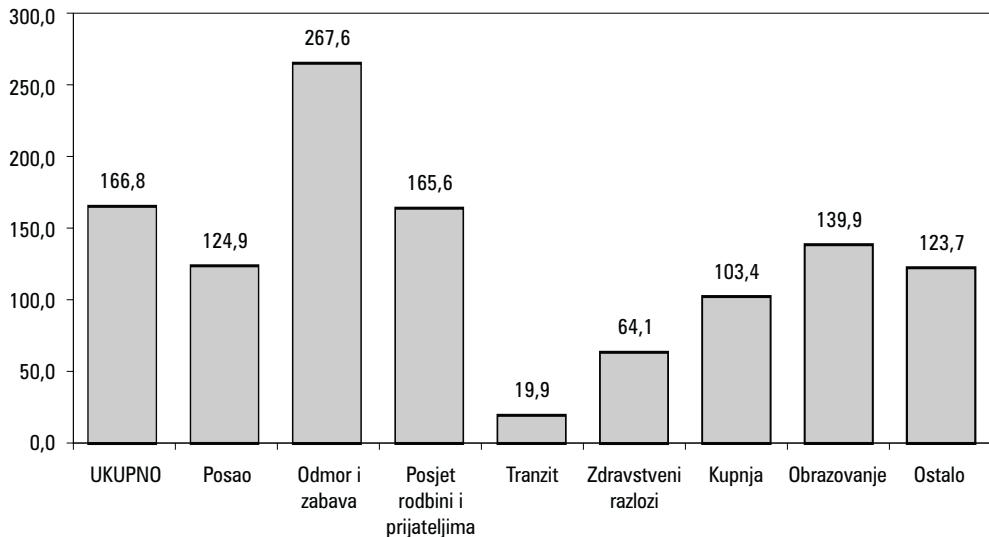
Slijede:

- posjetitelji koji u Hrvatsku dolaze u posjet rodbini i prijateljima: u prvoj verziji s prosječnim boravkom od oko 4,8 dana (raspon po mjesecima: od oko 3,3 dana u lipnju do 6,9 dana u kolovozu) i udjelom većim od 17% (raspon po mjesecima: od oko 11% u kolovozu do više od 41% u prosincu), odnosno u drugoj verziji od oko 4,8 dana (raspon po mjesecima: od oko 3,3 dana u lipnju do 6,5 dana u kolovozu) i udjelom većim od 26% (raspon po mjesecima: od oko 16% u srpnju do oko 49% u listopadu i prosincu);

-
- na trećem su mjestu posjetitelji čiji je motiv dolaska posao: u prvoj verziji – s osjetno kraćim prosječnim boravkom od oko 2 dana (oscilacije po mjesecima gotovo su neznatne u odnosu na prosjek cjeline) i udjelom u ukupnom broju noćenja/dana boravka nešto manjim od 8% (raspon po mjesecima: od oko 2% u kolovozu do gotovo 21% u studenome), odnosno u drugoj verziji – od oko 1,7 dana (oscilacije po mjesecima također su gotovo neznatne u odnosu na globalni prosjek) i udjelom u ukupnom broju noćenja/dana boravka od oko 8% (raspon po mjesecima: od oko 3% u kolovozu do oko 18% u studenome);
 - posjetitelji u tranzitu: u prvoj verziji, zbog izrazito kratkoga prosječnog boravka od samo jednog dana (neznatne su oscilacije po mjesecima), ostvaruju u ukupnom broju noćenja/dana boravka udio od oko 4% (raspon po mjesecima: od oko 2% u kolovozu i rujnu do više od 13% u prosincu), odnosno, u drugoj verziji, također zbog prosječnog boravka od oko jednog dana (uz neznatne oscilacije po mjesecima), udio od oko 6% u ukupnom broju noćenja/dana boravka (raspon po mjesecima: od oko 4% u kolovozu i rujnu do gotovo 17% u studenome); valja upozoriti na činjenicu da je u obje verzije višestruko manji udio fizičkog prometa prema ovom obilježju od udjela u fizičkom prometu prema broju posjetitelja;
 - skupina inozemnih posjetitelja u koju su razvrstani posjetitelji koje su na dolazak naveli ostali motivi, s dostignutim ukupnim udjelom od samo oko 3% u obje verzije, ima gotovo marginalnu važnost u ostvarivanju fizički ovako mjenog turističkog prometa; pritom posebno valja upozoriti na zanemarive dimenzije inozemnog prometa čiji je dolazak motiviran snažno rastućim potrebama za poboljšanjem zdravlja (usprkos golemom, a prije svega kvalitetnom prirodnom potencijalu Hrvatske za razvoj zdravstvenog turizma); nedvojbeno je također da se mnogo bolji rezultati u animiranju inozemnoga turističkog tržišta mogu postići razvojem bogatije i kvalitetnije ponude usluga kojima se želi potaknuti veći broj dolazaka u Hrvatsku radi kupnje raznih vrsta roba (shoppinga), odnosno snažnijim razvojem u svijetu sve traženje ponude različitih specijaliziranih usluga s područja obrazovanja.

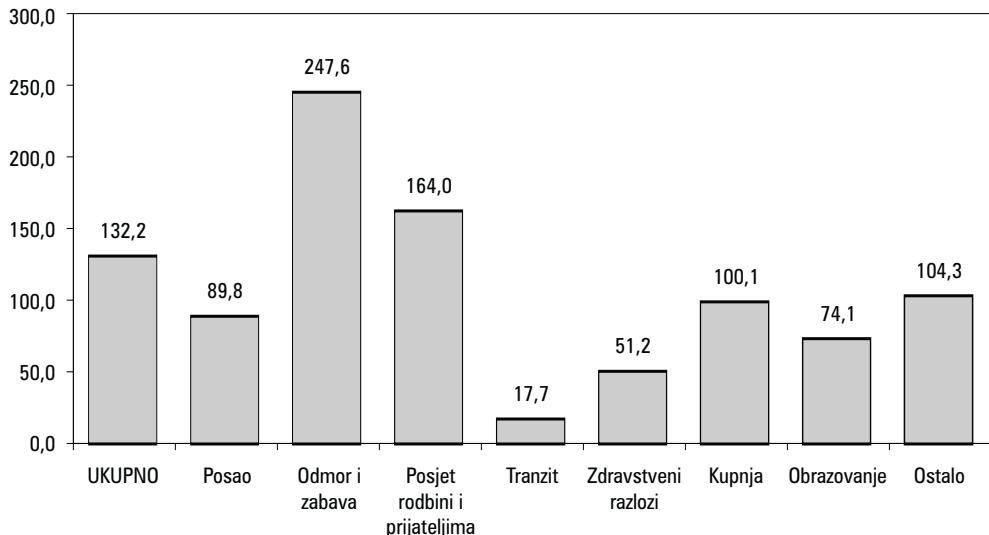
Kad je pak riječ o struktturnim obilježjima inozemnoga turističkog tržišta promatranoj prema ostvarenoj potrošnji, ni u prvoj ni u drugoj verziji nije se prema motivu promijenio redoslijed skupina posjetitelja glede njihova udjela, a time i važnosti za ostvarenje ukupne vrijednosti inozemne turističke potrošnje u usporedbi s prethodno utvrđenim redoslijedom tih skupina u ostvarivanju ukupnog broja noćenja/dana boravka. Međutim, došlo je do određenih promjena veličine udjela nekih skupina u ostvarivanju ukupne vrijednosti potrošnje, a uzrokom su im razlike u visini prosječne potrošnje po osobi (te su razlike posljedica, s jedne strane, različite prosječne dužine boravka, a, s druge strane, i razlika u visini prosječne dnevne potrošnje pojedinih skupina posjetitelja). Koliku prosječnu potrošnju po osobi, odnosno prosječnu dnevnu potrošnju u cijelom razdoblju lipanj – prosinac ostvaruju pojedine skupine posjetitelja razvrstane prema motivu dolaska vidi se iz sljedećih grafičkih prikaza (po dva za svaku verziju analitičkih razmatranja).

Grafikon 9a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.2.5a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

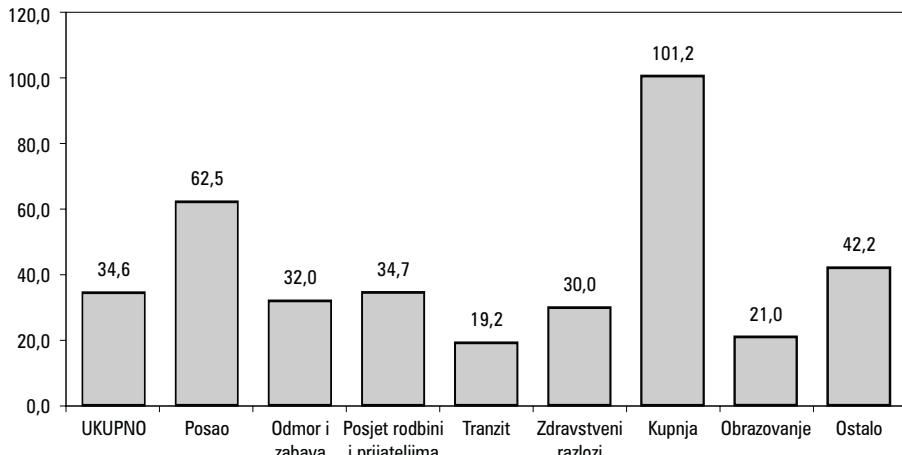
Grafikon 9b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.2.5b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

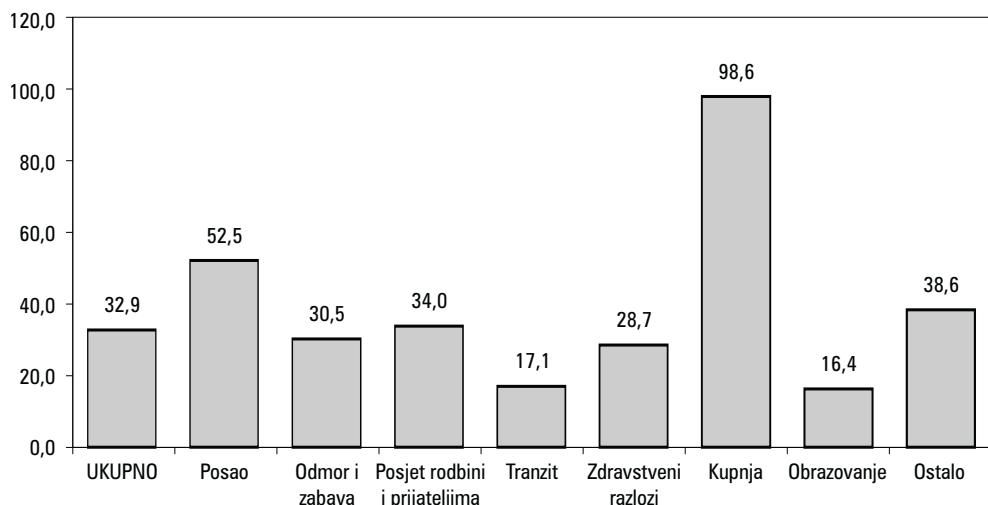
Grafikon 10a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.2.6a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dnevne potrošnje, kao i potrošnje po osobi, prema motivu dolaska i po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.2.5a. i 4.2.2.6a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 10b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.2.6b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dnevne potrošnje, kao i potrošnje po osobi, prema motivu dolaska i po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.2.5b. i 4.2.2.6b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

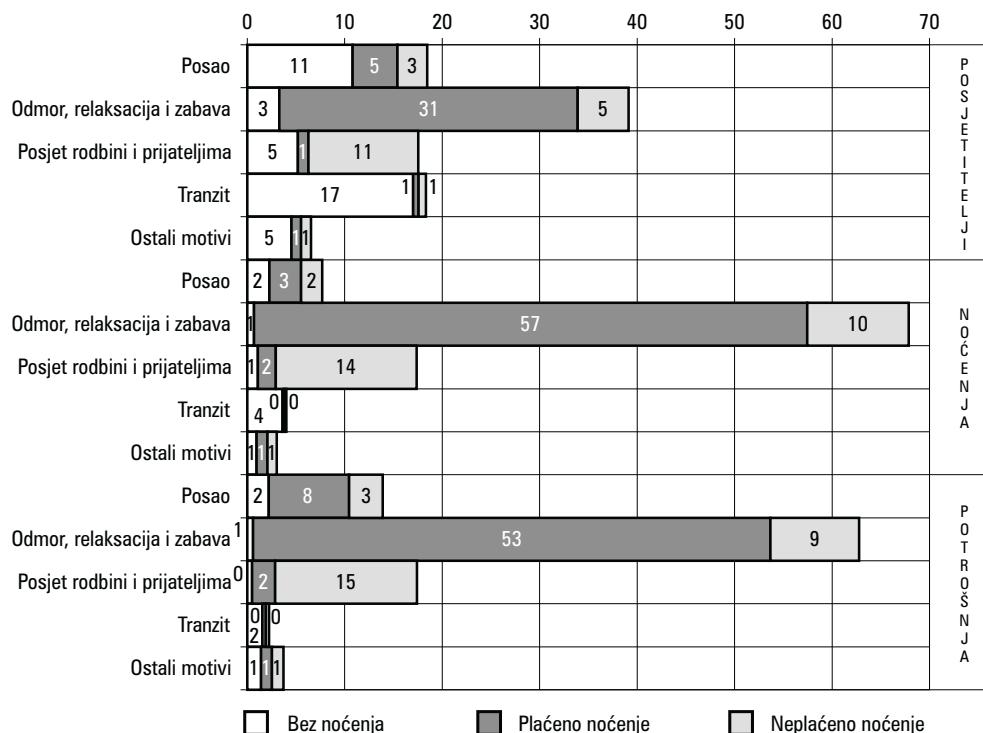
* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

Dakle, i prema udjelu u ostvarenoj ukupnoj potrošnji inozemnih turista:

- skupina posjetitelja koji u Hrvatsku dolaze radi odmora i zabave najvažniji je tržišni segment; u prvoj verziji ta skupina ima visoki udio od oko 63% (raspon po mjesecima: od oko 17% u prosincu do više od 84% u kolovozu), dok u drugoj verziji, zbog značajnije korekcije udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, znatnije je, u usporedbi s prvom verzijom, smanjen udio te skupine u ostvarenoj vrijednosti potrošnje na oko 52% (raspon po mjesecima: od oko 9% u prosincu do više od 74% u kolovozu); valja ipak upozoriti na činjenicu da je u obje verzije nešto manji udio te tržišne skupine u ostvarenoj potrošnji u usporedbi s njezinim udjelom u ostvarenom fizičkom prometu prema broju noćenja/dana boravka, što je posljedica relativno niže prosječne dnevne potrošnje te skupine posjetitelja u odnosu na vrijednost prosječne dnevne potrošnje u cjelini;
- slijedi skupina posjetitelja čiji je dolazak motiviran posjetom rodbini i prijateljima, s udjelom u potrošnji: u prvoj verziji od oko 17% (raspon po mjesecima: od oko 10% u kolovozu do oko 39% u prosincu), odnosno u drugoj verziji od oko 27% (raspon po mjesecima: od oko 18% u lipnju i kolovozu do oko 53% u prosincu);
- na trećem je mjestu po visini udjela, a time i po važnosti za ostvarenje ukupne potrošnje, skupina posjetitelja koji dolaze iz poslovnih razloga, koja ima udio u ostvarenoj potrošnji u prvoj verziji od oko 14% (raspon po mjesecima: od oko 3% u kolovozu do gotovo 36% u studenome), a u drugoj verziji od oko 13% (raspon po mjesecima: od oko 4% u kolovozu do oko 25% u listopadu); udjeli te skupine u ostvarenoj potrošnji osjetno su veći od njihovih udjela u fizičkom prometu mjereno prema broju noćenja/dana boravka, što je, u obje verzije, rezultat znatno veće prosječne dnevne potrošnje od prosjeka cjeline, čime se značajnije povećava i gospodarska važnost toga tržišnog segmenta;
- tranzitni putnici, zbog relativno niže prosječne dnevne potrošnje, s udjelom u potrošnji u prvoj verziji nešto većim od 2% (raspon po mjesecima: od oko 1% u kolovozu do oko 6% u studenome), odnosno u drugoj verziji nešto većim od 3% (raspon po mjesecima: od oko 2% u kolovozu i rujnu do oko 8% u studenome), gotovo su na polovinu smanjili svoj udio u odnosu na onaj u fizičkom prometu, čime je bitno smanjena i gospodarska važnost toga tržišnog segmenta;
- skupina posjetitelja s ostalim motivima dolaska ima udio u ostvarenoj vrijednosti potrošnje prema prvoj verziji od oko 4% (raspon po mjesecima: od oko 1% u kolovozu do oko 14% u prosincu), a prema drugoj verziji od oko 5% (raspon po mjesecima: nešto više od 1% u kolovozu do oko 19% u studenome); nešto veći udio prema ovom obilježju od udjela u fizičkom prometu prema broju noćenja/dana boravka ukazuje na to da i ti tržišni segmenti ostvaruju nešto veću prosječnu dnevnu potrošnju, što im donekle povećava gospodar-

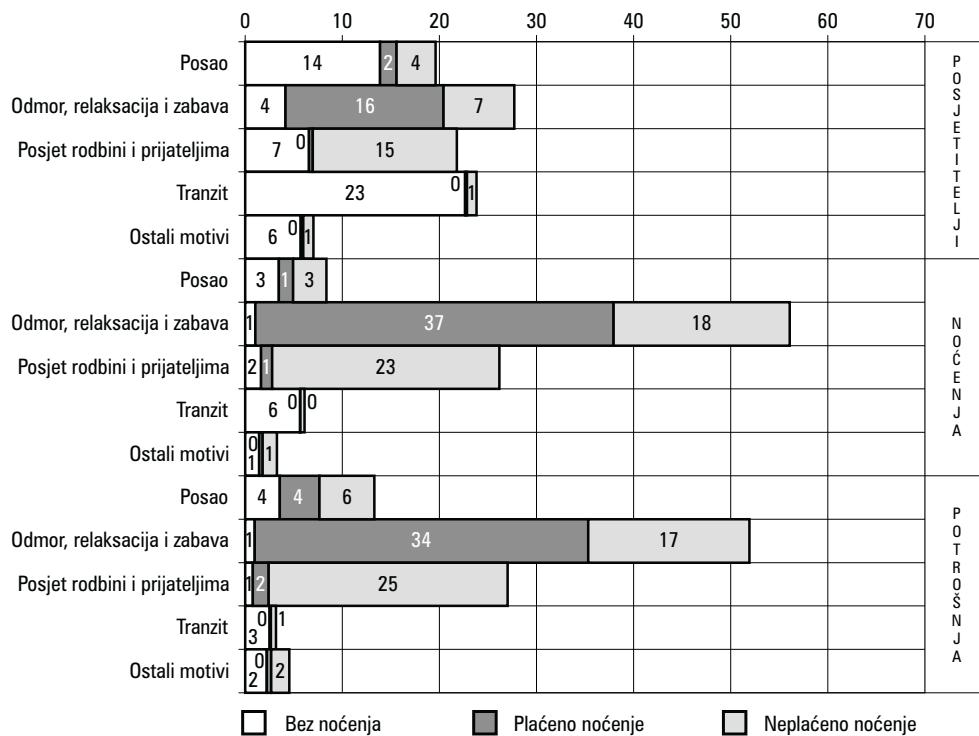
sku važnost; ponovno valja upozoriti na zanemarivi udio potrošnje inozemnih posjetitelja čiji je dolazak motiviran potrebotom za poboljšanjem zdravlja; premda udio potrošnje posjetitelja koji dolaze u Hrvatsku radi kupnje raznih vrsta robe (shoppinga) doseže relativno skroman udio: u prvoj verziji nešto više od 1%, a u drugoj nešto više od 2%, treba ipak naglasiti iznenađujuću činjenicu da se u studenome i prosincu, u usporedbi s drugim mjesecima, u obje verzije višestruko povećava udio tih skupina u ukupno ostvarenoj potrošnji (u prvoj verziji – oko 6% u studenome, odnosno gotovo 9% u prosincu, a u drugoj verziji – oko 11% u studenome, odnosno oko 12% u prosincu); nedvojbeno je da se bogatijom i kvalitetnijom ponudom tzv. shopping usluga može znatnije povećati opseg ukupne potrošnje inozemnih turista.

Grafikon 11a. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska i vrsti boravka – u % (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica P – 4.2.2.1a, P-4.2.2.2a, P-4.2.2.3a – globalni u Posebnom dokumentacijskom prilogu.
 Napomena: Iscrpan pregled strukturnih pokazatelja inozemnoga turističkog tržišta promatranog na osnovi fizičkog prometa i ostvarene potrošnje, i to istodobno prema motivu dolaska i vrsti boravka te po mjesecima u razdoblju lipanj – rujan, dan je u tablicama P-4.2.2.1a, P-4.2.2.2a. i P-4.2.2.3a. u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

Grafikon 11b. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska i vrsti boravka – u % (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica P-4.2.2.1b, P-4.2.2.2b. i P-4.2.2.3b – globalni u Posebnom dokumentacijskom prilogu.

Napomena: Iscrpan pregled strukturnih pokazatelja inozemnog turističkog tržišta promatranog na osnovi fizičkog prometa i ostvarene potrošnje, i to istodobno prema motivu dolaska i vrsti boravka te po mjesecima u razdoblju lipanj – rujan, dan je u tablicama P-4.2.2.1b, P-4.2.2.2b. i P-4.2.2.3b. u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Analizirajući pak strukturalna obilježja fizičkog prometa i ostvarene potrošnje pojedinih tržišnih skupina istodobno i prema motivu dolaska i prema vrsti boravka, došlo se do najvažnijih nalaza koji za kvalitetu značajno dopunjaju prethodne nalaze o glavnim strukturnim obilježjima hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta, a prikazani su u sljedećim grafikonima i to za obje verzije analize.

U prvoj verziji, prema motivu dolaska najvažniji su tržišni segment (s najvećim udjelom u fizičkom prometu i ostvarenou potrošnji) posjetitelji koji u Hrvatsku dolaze radi odmora i zabave. Pretežni dio tih posjetitelja: s udjelom u ukupnom fizičkom prometu od oko 31% posjetitelja te oko 57% noćenja/dana boravka, odnosno udjelom u ukupnoj potrošnji od oko 53%, koristi se komercijalnim oblicima smještaja s

plaćenim noćenjem. U mnogo manjoj mjeri: s udjelom u fizičkom prometu od oko 5% posjetitelja i oko 10% noćenja/dana boravka, odnosno s udjelom u ukupnoj potrošnji od oko 9%, posjetitelji te skupine koriste one oblike smještaja u kojima nisu obvezni plaćati smještaj. Sasvim male je važnosti segment te skupine posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, s udjelom u ukupnom fizičkom prometu od oko 3% posjetitelja i 1% noćenja/dana boravka te udjelom u ukupnoj potrošnji od oko 1%.

U drugoj verziji analize rezultata ovoga anketnog istraživanja, zbog korigiranja veličine udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem (o čemu je u metodologiji bilo više riječi), došlo je do znatnijih promjena rezultata u odnosu na prvu verziju. Smanjivanjem udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem te proporcionalnim povećanjem udjela skupina posjetitelja s neplaćenim noćenjem, odnosno na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, značajnije se u okviru svake od tih skupina mijenja udio segmenata posjetitelja kada ih se analizira prema motivima dolaska.

I u ovoj verziji pretežni dio te skupine posjetitelja koristi se komercijalnim oblicima smještaja s plaćenim noćenjem, ali sada s osjetno manjim udjelom u ukupnom fizičkom prometu od oko 16% posjetitelja te oko 37% noćenja/dana boravka, odnosno s gotovo na pola manjim udjelom u ukupnoj potrošnji – oko 34%. U usporedbi s prvom verzijom u ovoj su verziji po sva tri obilježja osjetno veći udjeli skupine posjetitelja s neplaćenim noćenjem: u ukupnom fizičkom prometu od oko 7% posjetitelja i oko 18% noćenja/dana boravka, odnosno u ukupnoj potrošnji od oko 17%. I u ovoj je verziji male važnosti segment skupine posjetitelja na jednodnevnom putovanju bez noćenja, s gotovo neznatnim promjenama udjela u odnosu na prvu verziju: udio u ukupnom fizičkom prometu iznosi oko 4% posjetitelja i oko 1% noćenja/dana boravka, dok je udio u ukupnoj potrošnji oko 1%.

Druga po važnosti je skupina posjetitelja čiji je motiv dolaska posjet rodbini i prijateljima. Ta se skupina pretežno koristi smještajem u kućama ili stanovima rodbine i prijatelja pa nisu obvezni plaćati te usluge i u toj vrsti smještaja ostvaruje udio u ukupnom fizičkom prometu od oko 11% posjetitelja i oko 14% noćenja/dana boravka, odnosno u ukupnoj potrošnji sudjeluje s oko 15%. U mnogo manjoj mjeri: s udjelom od oko 1% posjetitelja i oko 2% noćenja/dana boravka, odnosno udjelom u ukupnoj potrošnji većim od 2%, skupina tih posjetitelja koristi se komercijalnim oblicima smještaja s plaćenim noćenjem. S udjelom u ukupnom fizičkom prometu od oko 5% posjetitelja i oko 1% noćenja/dana boravka te udjelom u ukupnoj potrošnji manjim od 1%, moglo bi se reći da je taj segment posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, s obzirom na tako mali udio u ostvarenoj potrošnji, gotovo zanemarive važnosti.

Kad se ta skupina analizira prema podacima iz druge, korigirane verzije, ne mijenjaju se znatnije rezultati analize u odnosu na prvu verziju, bar kad je riječ o dobivenim odnosima glede veličine udjela, tj. važnosti pojedinih podskupina. Međutim,

osjetno se u toj verziji povećava udio podskupine posjetitelja s neplaćenim noćenjem: u fizičkom prometu sada taj udio doseže oko 15% posjetitelja i oko 23% noćenja/dana boravka, odnosno u ostvarenoj vrijednosti potrošnje ta podskupina sada sudjeluje s oko 25%. Podskupine posjetitelja s plaćenim noćenjem i na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, kao i u prvoj verziji, relativno su manje važnosti i bilo je gotovo neznatne promjene u udjelima u fizičkom prometu i ostvarenoj potrošnji, pa stoga za njih uglavnom vrijede isti zaključci kao i u prvoj verziji.

Prema motivu dolaska treća po važnosti je skupina posjetitelja na poslovnom putovanju, koja se mnogo ravnomjerije koristi svim trima vrstama boravka. Gospodarski je najvažnija podskupina tih posjetitelja koja se koristi komercijalnim smještajnim objektima s plaćenim noćenjem, s udjelom u ukupnom fizičkom prometu od oko 5% posjetitelja i oko 3% noćenja/dana boravka, odnosno udjelom u vrijednosti ukupne potrošnje od oko 8%. Slijedi podskupina posjetitelja s neplaćenim noćenjem s udjelom u fizičkom prometu od oko 3% posjetitelja i nešto više od 2% noćenja/dana boravka, odnosno udjelom u ukupnoj potrošnji od oko 3%. Poslovni posjetitelji s jednodnevnim boravkom bez noćenja relativno su manje važnosti. U fizičkom prometu dostižu udjele od oko 11% posjetitelja i oko 2% noćenja/dana boravka, odnosno u ukupnoj potrošnji njihov udio iznosi oko 2%.

U drugoj verziji analize (zbog poznate korekcije i time izazvanog općeg smanjenja udjela tržišnog segmenta posjetitelja s plaćenim noćenjem) u toj je skupini posjetitelja također došlo do znatnijeg smanjenja udjela upravo podskupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, i to: u fizičkom prometu na oko 2% posjetitelja i nešto više od 1% noćenja/dana boravka, odnosno na oko 4% ukupne potrošnje. Proporcionalno smanjenju udjela te podskupine povećali su se udjeli ostalih dviju podskupina. Posjetitelji s neplaćenim noćenjem sada dostižu udio u ukupnom fizičkom prometu od oko 4% posjetitelja i više od 3% noćenja/dana boravka te udio u ukupnoj potrošnji od gotovo 6%. Udio posjetitelja na jednodnevnom poslovnom putovanju bez noćenja povećao se u fizičkom prometu na oko 14% posjetitelja i više od 3% noćenja/dana boravka, odnosno gotovo 4% ukupne potrošnje.

Među putnicima u tranzitu najčešći su oni na jednodnevnom putovanju bez noćenja: s udjelom od oko 17% posjetitelja i oko 4% noćenja/dana boravka, ali manje od 2% ukupne potrošnje. Ostale dvije skupine posjetitelja s plaćenim, odnosno neplaćenim noćenjem, zanemarive su važnosti i prema fizičkom prometu i prema potrošnji. S obzirom na tako zanemarivo udio te podskupine u ostvarenju ukupne potrošnje, očito je da je potencijal toga segmenta iskorišten u sasvim skromnim razmjerima i da tu postoje značajne rezerve za povećanje turističke potrošnje i svih gospodarskih učinaka koje to povećanje sa sobom donosi.

U drugoj verziji, s obzirom na relativno mali udio toga potrošačkog segmenta među posjetiteljima s plaćenim noćenjem, nisu se dogodile nikakve ozbiljnije strukturne promjene u odnosu na prvu verziju, pa ih stoga nije potrebno posebno komentirati.

Premda ostale skupine posjetitelja razvrstane prema motivu dolaska trenutno ne zauzimaju u hrvatskome inozemnom turizmu neko značajnije mjesto, zbog njihova neprijeporno velikoga razvojnog potencijala valja upozoriti na neka njihova važnija obilježja glede vrste boravka u Hrvatskoj. Posjetitelji koji posjećuju Hrvatsku iz zdravstvenih razloga koriste se gotovo podjednako svim trima vrstama boravka. Posjetitelji, čiji je motiv dolaska kupnja (shopping), većinom borave u Hrvatskoj na jednodnevnim putovanjima bez noćenja. Skupina posjetitelja koja pak u Hrvatsku dolazi radi obrazovanja, najčešće se koristi plaćenim smještajem, a u nešto manjem opsegu ti posjetitelji borave kod rodbine i prijatelja, tj. čine podskupinu posjetitelja s neplaćenim smještajem.

S obzirom na relativno mali udio tih skupina posjetitelja u ukupnom inozemnom turističkom prometu svi prethodni nalazi i zaključci vrijede i za drugu verziju analize.

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.2

Tablica 4.2.2.1a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska. Fizički promet – posjetitelji. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	18,5	26,0	12,3	6,6	17,4	29,4	30,0	21,6	
Odmor i zabava	39,1	32,5	50,4	64,3	48,7	17,4	15,5	12,5	
Posjet rodbini i prijateljima	17,5	19,8	14,2	11,5	16,5	23,4	19,2	25,6	
Tranzit	18,7	16,5	19,2	15,1	11,7	18,6	26,3	29,9	
Zdravstveni razlozi	1,7	1,3	1,3	0,7	1,5	3,4	2,6	2,0	
Kupnja	2,3	2,4	1,4	0,9	1,9	3,2	3,6	4,9	
Obrazovanje	0,7	0,7	0,4	0,1	0,7	1,1	0,8	1,7	
Ostalo	1,5	0,9	0,7	0,8	1,5	3,5	2,1	1,9	

Tablica 4.2.2.1b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska. Fizički promet – posjetitelji. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	19,6	26,2	13,4	9,3	23,5	29,2	27,0	18,8	
Odmor i zabava	27,7	27,4	41,7	45,3	26,3	10,9	9,0	9,1	
Posjet rodbini i prijateljima	21,8	22,3	17,1	17,5	25,0	26,0	22,0	28,4	
Tranzit	23,8	18,3	23,8	24,4	17,7	21,6	31,5	33,1	
Zdravstveni razlozi	2,0	1,5	1,4	1,0	2,0	3,9	3,2	1,9	
Kupnja	2,9	2,7	1,8	1,4	3,0	3,9	4,4	5,5	
Obrazovanje	0,5	0,6	0,3	0,0	0,4	0,9	0,3	1,4	
Ostalo	1,7	1,0	0,6	1,0	2,0	3,6	2,5	1,9	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.2.2a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska. Fizički promet – noćenja /dani boravka. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	7,7	14,6	5,4	2,1	5,6	18,3	20,9	17,1	
Odmor i zabava	67,9	60,5	76,6	84,3	73,2	30,5	27,2	18,8	
Posjet rodbini i prijateljima	17,4	17,1	12,2	10,8	17,1	37,0	29,1	41,4	
Tranzit	4,0	4,5	3,7	2,1	1,9	6,7	11,8	13,4	
Zdravstveni razlozi	0,7	0,4	0,7	0,2	0,6	1,7	1,7	3,3	
Kupnja	0,5	0,7	0,3	0,1	0,3	1,1	1,5	2,2	
Obrazovanje	0,9	0,5	0,4	0,0	0,9	2,6	5,3	2,4	
Ostalo	0,9	1,6	0,9	0,4	0,3	2,1	2,5	1,4	

Tablica 4.2.2.2b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska. Fizički promet – noćenja /dani boravka. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	8,4	14,6	6,1	2,9	9,2	16,0	18,0	13,6	
Odmor i zabava	56,1	53,6	71,1	73,0	51,5	17,4	14,9	13,1	
Posjet rodbini i prijateljima	26,2	22,2	15,9	18,8	33,1	49,4	39,5	48,7	
Tranzit	6,1	5,8	5,1	4,1	3,7	9,2	16,8	15,6	
Zdravstveni razlozi	0,9	0,6	0,5	0,3	0,9	1,8	2,5	3,2	
Kupnja	0,7	0,8	0,4	0,2	0,7	1,5	2,3	2,6	
Obrazovanje	0,5	0,2	0,3	0,0	0,3	2,2	2,4	1,8	
Ostalo	1,1	2,1	0,6	0,6	0,6	2,4	3,7	1,3	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.2.3a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	13,9	22,5	12,1	3,2	10,3	28,3	35,6	24,3	
Odmor i zabava	62,8	58,6	69,9	84,4	67,4	25,5	25,2	17,3	
Posjet rodbini i prijateljima	17,4	12,9	14,0	10,3	19,4	34,6	20,2	39,1	
Tranzit	2,2	3,4	1,7	1,0	1,2	3,6	5,9	5,4	
Zdravstveni razlozi	0,6	0,7	0,8	0,2	0,4	1,1	0,9	2,3	
Kupnja	1,4	0,8	0,5	0,2	0,7	2,3	6,3	8,5	
Obrazovanje	0,6	0,2	0,6	0,0	0,4	1,3	2,4	1,4	
Ostalo	1,1	1,1	0,6	0,6	0,3	3,4	3,5	1,6	

Tablica 4.2.2.3b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema motivu dolaska. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	13,3	21,9	11,3	4,2	14,0	25,3	23,6	16,4	
Odmor i zabava	51,9	52,4	64,8	74,4	46,7	13,0	18,6	9,0	
Posjet rodbini i prijateljima	27,0	17,9	19,2	18,2	35,2	47,4	30,6	52,7	
Tranzit	3,2	4,2	2,5	2,0	1,9	4,8	8,1	6,1	
Zdravstveni razlozi	0,8	1,1	0,7	0,3	0,5	1,0	1,5	2,2	
Kupnja	2,2	1,0	0,7	0,4	1,2	3,5	10,7	11,8	
Obrazovanje	0,3	0,1	0,3	0,0	0,2	0,8	1,0	0,4	
Ostalo	1,3	1,5	0,5	0,6	0,3	4,3	5,9	1,3	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.2.4a. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema motivu dolaska (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,8	3,8	5,3	7,4	6,3	3,1	2,3	2,3
Posao	2,0	2,2	2,3	2,4	2,1	1,9	1,6	1,8
Odmor i zabava	8,4	7,1	8,1	9,7	9,5	5,4	4,1	3,4
Posjet rodbini i prijateljima	4,8	3,3	4,5	6,9	6,6	4,8	3,5	3,7
Tranzit	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0
Zdravstveni razlozi	2,1	1,2	2,7	2,3	2,6	1,5	1,5	3,8
Kupnja	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Obrazovanje	6,7	3,0	6,2	1,7	8,8	7,3	16,0	3,2
Ostalo	2,9	7,2	6,4	3,6	1,5	1,8	2,9	1,6

Tablica 4.2.2.4b. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema motivu dolaska (Druga verzija – prema korigirano* strukturi prometa iz uzorka)

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,0	3,3	4,7	6,1	4,9	2,6	2,0	2,1
Posao	1,7	1,9	2,1	1,9	1,9	1,4	1,3	1,5
Odmor i zabava	8,1	6,5	8,0	9,8	9,5	4,1	3,2	3,1
Posjet rodbini i prijateljima	4,8	3,3	4,3	6,5	6,4	4,9	3,5	3,7
Tranzit	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0
Zdravstveni razlozi	1,8	1,3	1,8	1,7	2,2	1,2	1,5	3,4
Kupnja	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Obrazovanje	4,5	1,3	5,1	1,6	3,9	6,5	14,2	2,7
Ostalo	2,7	7,4	5,2	3,6	1,4	1,7	2,8	1,5

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.2.5a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema motivu dolaska (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

USD

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	166,84	150,11	169,87	238,61	211,34	126,36	97,59	89,78
Posao	124,94	129,64	166,42	117,26	124,41	121,67	115,94	101,31
Odmor i zabava	267,57	270,82	235,56	313,36	292,15	184,69	158,56	124,17
Posjet rodbini i prijateljima	165,56	97,54	166,88	213,78	247,82	187,04	102,42	137,15
Tranzit	19,92	30,94	15,04	15,80	21,18	24,53	21,74	16,21
Zdravstveni razlozi	64,12	80,19	97,56	65,99	59,86	38,98	34,80	105,39
Kupnja	103,42	49,22	53,69	48,40	71,70	91,08	173,47	157,33
Obrazovanje	139,88	35,65	264,63	100,71	141,88	142,70	301,39	75,27
Ostalo	123,72	184,49	142,88	175,68	42,63	123,58	166,41	73,93

Tablica 4.2.2.5b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema motivu dolaska (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

USD

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	132,24	119,70	140,47	180,51	173,16	102,36	71,91	73,57
Posao	89,77	99,77	118,83	80,98	103,18	88,61	62,74	64,45
Odmor i zabava	247,59	228,75	218,19	296,63	307,33	122,15	148,59	73,03
Posjet rodbini i prijateljima	164,02	96,16	157,53	187,48	243,29	186,42	100,02	136,84
Tranzit	17,66	27,55	14,63	14,58	18,95	22,57	18,60	13,56
Zdravstveni razlozi	51,24	81,46	75,11	58,44	40,63	26,48	34,80	84,73
Kupnja	100,10	45,44	53,69	48,22	69,87	91,08	173,47	157,33
Obrazovanje	74,13	19,31	179,92	96,14	86,00	93,42	211,00	22,46
Ostalo	104,34	186,07	123,25	95,34	23,79	121,77	166,31	49,77

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.2.6a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema motivu dolaska (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

USD

Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	34,64	39,14	32,03	32,14	33,30	41,33	41,73	39,52
Posao	62,52	60,10	71,72	48,74	60,68	63,89	71,22	56,12
Odmor i zabava	32,03	37,90	29,22	32,20	30,67	34,45	38,60	36,31
Posjet rodbini i prijateljima	34,69	29,43	36,84	30,92	37,69	38,62	28,94	37,35
Tranzit	19,20	29,20	14,95	15,32	20,50	22,38	20,76	15,96
Zdravstveni razlozi	30,03	66,08	36,75	28,98	23,02	25,98	22,99	27,64
Kupnja	101,20	46,22	53,69	47,57	66,80	91,08	173,47	155,40
Obrazovanje	20,95	12,07	42,54	60,43	16,15	19,65	18,84	23,19
Ostalo	42,22	25,48	22,34	48,28	28,83	67,00	57,93	45,26

Tablica 4.2.2.6b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema motivu dolaska (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

USD

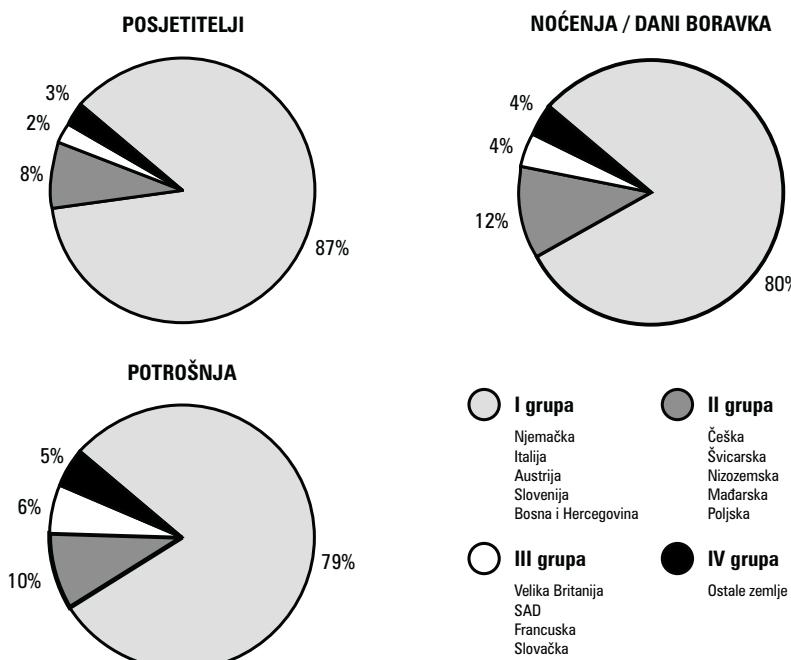
Motivi dolaska u Hrvatsku:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	32,94	36,01	29,99	29,78	35,53	40,03	36,75	34,60
Posao	52,49	53,88	55,68	42,13	53,89	63,48	48,22	41,75
Odmor i zabava	30,50	35,21	27,32	30,35	32,25	29,76	45,90	23,75
Posjet rodbini i prijateljima	34,02	28,95	36,23	28,85	37,77	38,38	28,49	37,46
Tranzit	17,12	26,34	14,55	14,18	18,44	20,63	17,80	13,50
Zdravstveni razlozi	28,71	61,94	41,12	34,27	18,10	22,26	22,99	24,56
Kupnja	98,63	44,85	53,69	47,99	65,30	91,08	173,47	155,40
Obrazovanje	16,40	14,75	34,98	59,17	21,88	14,38	14,82	8,30
Ostalo	38,64	25,17	23,88	26,66	17,48	72,28	58,40	33,40

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

4.2.3. Turističko tržište prema emitivnim zemljama

Najvažnija strukturna obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta prema zemljama iz kojih dolazi najviše posjetitelja, odnosno posjetitelji iz kojih zemalja ostvaruju najveći dio turističkog prometa mјeren brojem noćenja/dana boravka i/ili pak imaju najveći udio u ukupno ostvarenoj vrijednosti potrošnje, dana su u sljedećim grafičkim prikazima: prvi, za analizu strukturalnih obilježja fizičkog prometa i potrošnje na temelju uzorkom dobivene strukture prometa, a drugi, za analizu jednakih obilježja na temelju korigirane* strukture prometa iz uzorka. Kako se iz usporedbi grafičkih prikaza vidi druga, korigirana verzija analize, kad se sagledavaju ukupne veličine fizičkog prometa i potrošnje po zemljama, ne donosi neke bitne promjene u strukturalnim udjelima pojedinih zemalja, odnosno pojedinih skupina

Grafikon 12a. Struktura inozemnoga turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u % (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablice 4.2.3.1a, 4.2.3.2a. i 4.2.3.3a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

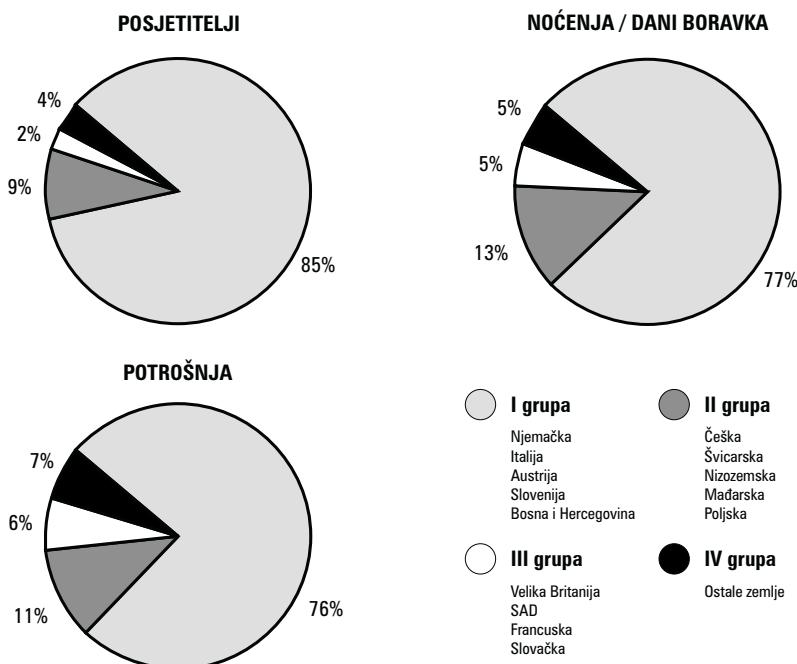
Napomena: Iscrpan prikaz strukture turističkog prometa prema broju posjetitelja; odnosno prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, te strukture ostvarene vrijednosti turističke potrošnje inozemnih posjetitelja po skupinama posjetitelja, razvrstanim prema zemljama iz kojih ti posjetitelji dolaze u Hrvatsku te po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.3.1a, 4.2.3.2a. i 4.2.3.3a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fuznotu 2. (str. 37)

zemalja. Budući da se ti nalazi i zaključci za prvu, odnosno drugu verziju analize u ovom slučaju bitno ne razlikuju, komentari i objašnjenja glavnih nalaza tih globalnih obilježja, što slijede u nastavku, temelje se samo na prvoj verziji analize, ali ugovaraju i sve bitne nalaze i zaključke dobivene u drugoj verziji.

Međutim, kad se emitivna tržišta detaljnije analitički razmatraju prema vrsti putovanja, odnosno prema motivu boravka, javljaju se u drugoj verziji analize (zbog prethodno spomenute i obrazložene korekcije vezane uz smanjenje udjela tržišne skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem) veće promjene u odnosu na prvu verziju u udjelima pojedinih podskupina promatranih prema vrsti boravka, odnosno prema motivu dolaska, pa će ih biti nužno posebno komentirati.

Grafikon 12b. Struktura inozemnoga turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u % (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablice 4.2.3.1b, 4.2.3.2b. i 4.2.3.3b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz strukture turističkog prometa prema broju posjetitelja; odnosno prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, te strukture ostvarene vrijednosti turističke potrošnje inozemnih posjetitelja po skupinama posjetitelja, razvrstanim prema zemljama iz kojih inozemni posjetitelji dolaze u Hrvatsku te po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.3.1b, 4.2.3.2b. i 4.2.3.3b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

U strukturi turističkog prometa prema broju posjetitelja uočljiva je golema koncentracija na samo 5 emitivnih tržišta odakle dolazi najviše posjetitelja. U prvoj verziji njihov udio doseže čak oko 87% ukupnog broja inozemnih posjetitelja (raspon po mjesecima: od oko 80% u srpnju do više od 91% u prosincu), a pojedinačno gledajući, to su: BiH s oko 24% (raspon po mjesecima: od oko 14% u kolovozu do oko 39% u prosincu); Slovenija s oko 22,5% (raspon po mjesecima: od oko 18% u prosincu do oko 26% u lipnju), Njemačka s gotovo 16,5% (raspon po mjesecima: od oko 12% u studenome i prosincu do oko 21% u kolovozu), Italija s oko 13% (raspon po mjesecima: od oko 7% u lipnju do gotovo 17% u kolovozu) te Austrija s oko 10% (raspon po mjesecima: od oko 8% u rujnu do oko 12% u prosincu). U drugoj verziji korekcija udjela segmenta posjetitelja s plaćenim noćenjem ne donosi znatne promjene globalnih udjela pojedinih zemalja u ukupnom inozemnom tržištu.

Sljedećih 5 zemalja, poredanih prema veličini udjela, generiraju daljih nešto više od 8% (raspon po mjesecima: od oko 5% u studenome do oko 12% u srpnju) ukupnoga fizičkog prometa prema broju posjetitelja, a pojedinačno to su: Mađarska i Češka, svaka s nešto manje od 3% udjela; Švicarska i Nizozemska, svaka s nešto više od 1%; te Poljska, s nešto manje od 1% udjela.

I, konačno, još 4 emitivne turističke zemlje, značajne za hrvatski turizam, bilo po predratnim rezultatima bilo po svom tržišnom potencijalu, trenutno generiraju ukupno tek nešto više od 2% (raspon po mjesecima: manje od 1% u prosincu do više od 3% u lipnju) ukupnoga prometa prema broju posjetitelja, a prema veličini udjela, to su: Velika Britanija, Francuska, Slovačka i SAD.

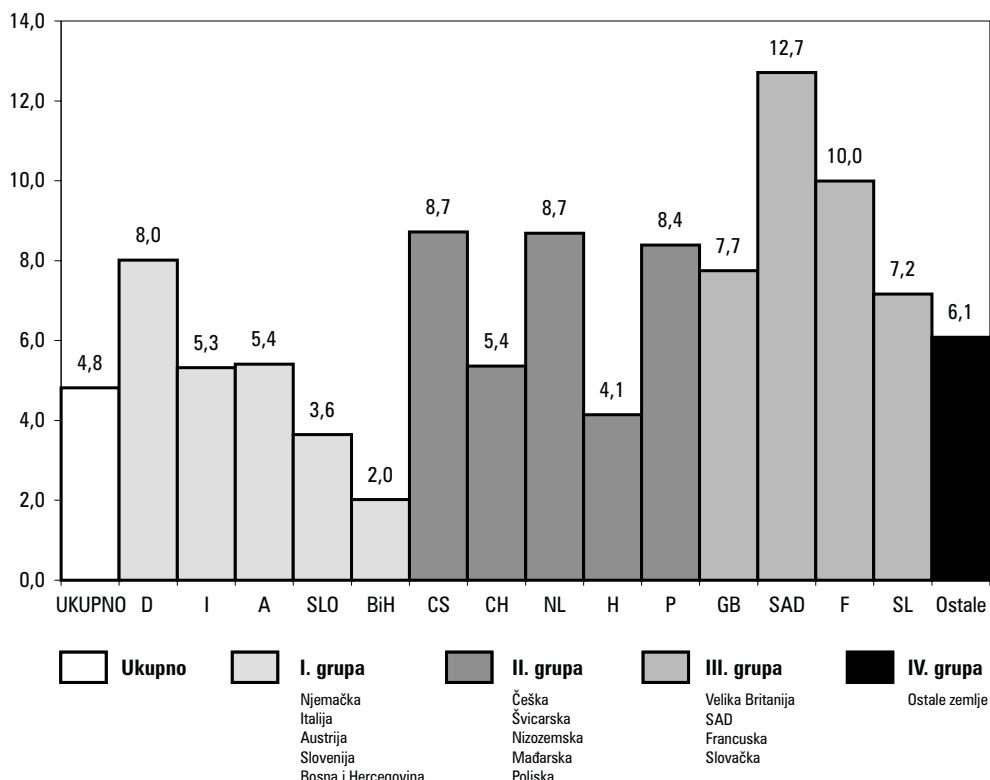
Dakle, iz tih 14 zemalja dolazi u Hrvatsku ukupno oko 97% (raspon po mjesecima: od oko 95% do više od 98%), a na sve ostale zemlje otpada tek oko 3% (raspon po mjesecima: manje od 2% do gotovo 5%) ukupnoga inozemnog prometa mjerенog prema broju inozemnih posjetitelja.

Nužno je međutim upozoriti na jednu posebnost hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta, a vezana je uz činjenicu da značajan dio turističkog prometa generiraju dva specifična tržišna segmenta što ih čine hrvatski građani, odnosno građani BiH (ne rijetko i s hrvatskim i s bosansko-hercegovačkim državljanstvom), na privremenom radu u inozemstvu te članovi njihovih obitelji koji s njima tamo žive. Od ukupnog broja inozemnih posjetitelja oko 11% ili približno svaki deveti (raspon po mjesecima: od oko 3% u lipnju i srpnju do oko 21% u listopadu) hrvatski je građanin s privremenim boravištem u inozemstvu, dok na bosansko-hercegovačke građane s privremenim boravištem u inozemstvu otpada oko 6% ili gotovo svaki dvanaesti inozemni posjetitelj (raspon po mjesecima: od oko 3% u lipnju do više od 11% u prosincu). Ta dva, po mnogo čemu slična, a, u odnosu na druga emitivna tržišta, istodobno bitno različita tržišna segmenta čine zajedno više od 1/6 ukupnoga hrvatskog inozemnog turističkog tržišta mjereno brojem posjetitelja. Najveći dio, nešto više od 6% od ukupnog broja inozemnih posjetitelja, čine hrvatski građani s privremenim boravištem u BiH, a slijede hrvatski građani s privremenim boravištem u Njemačkoj, s udjelom od oko 2,5%, zatim hrvatski građani s privremenim

boravištem u Austriji s udjelom nešto većim od 1% te hrvatski građani s privremenim boravištem u svim ostalim zemljama s udjelom nešto manjim od 1%. U prometu što ga pak u Hrvatskoj ostvaruju bosansko-hercegovački građani s privremenim boravištem u inozemstvu, najveći dio otpada na one s privremenim boravištem u Njemačkoj – oko 2,5%, Austriji – oko 2% te u svim ostalim zemljama – oko 1,4%. (Izvor: tablice P-4.2.3.10a. i P-4.2.3.19a. u Posebnom dokumentacijskom prilogu.)

Kad se, međutim, fizički promet analizira prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, zbog velikih razlika u prosječnoj dužini boravka posjetitelja iz pojedinih zemalja, bitno se mijenja prethodna slika fizičkih obilježja hrvatskoga turističkog tržišta. Razlike u dužini boravka koje generiraju te promjene jasno su uočljive iz sljedećeg grafičkog prikaza.

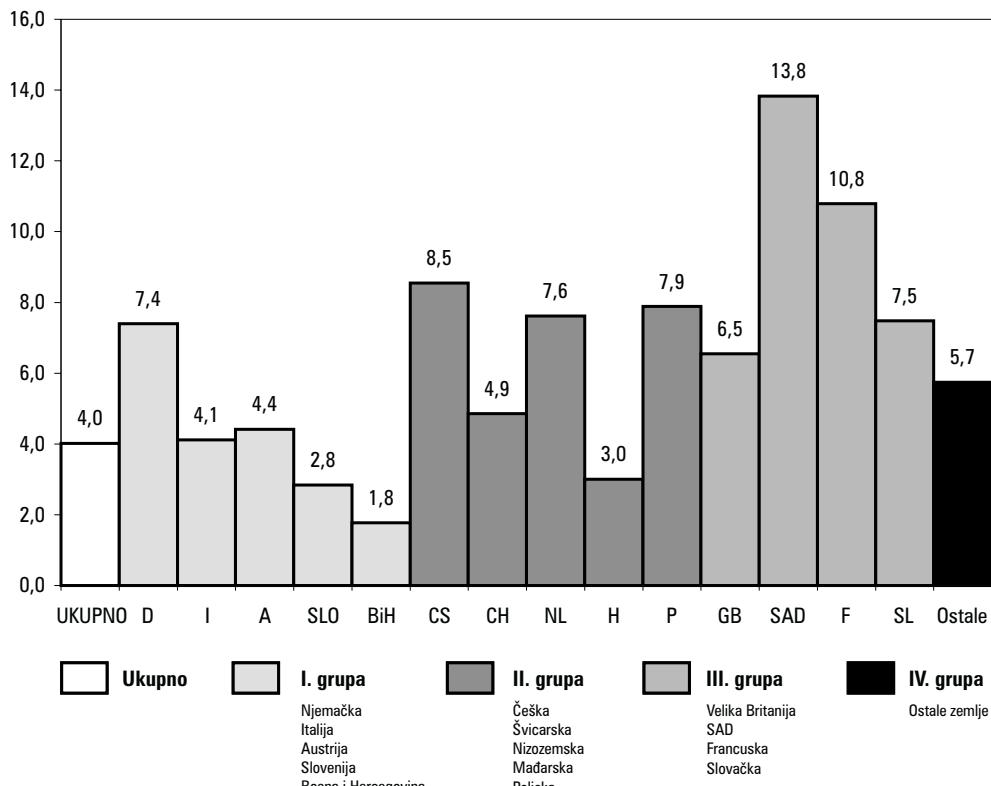
Grafikon 13a. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u danima (Prva verzija-prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.3.4a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka inozemnih posjetitelja, prema emitivnom tržištu i po mjesecima, dan je u Tablici 4.2.3.4a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 13b. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u danima (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.3.4b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka inozemnih posjetitelja, prema emitivnom tržištu i po mjesecima, dan je u Tablici 4.2.3.4b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

I u strukturi fizičkog prometa prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka uočljiva je snažna koncentracija na 5 prethodno spomenutih najvažnijih emitivnih tržišta, koja generiraju tek nešto manji udio od onoga prema broju posjetitelja: oko 80% ukupnog broja noćenja/dana boravka (raspon po mjesecima: od oko 74% u srpnju do čak oko 90% u prosincu). Došlo je međutim do značajnijih promjena u udjelima, a time i u važnosti pojedinih emitivnih tržišta glede ostvarenja ukupnog fizičkog prometa prema broju noćenja. Njihov je redoslijed prema veličini udjela u ukupnom prometu sada ovakav: prva je Njemačka s udjelom u ostvarenom broju noćenja od oko 27% (raspon po mjesecima: od oko 21% u studenome do oko 33% u rujnu), a zatim slijede: Slovenija s oko 17% (raspon po mjesecima: od oko 13% u prosincu do oko 22% kolovozu), Italija s oko 15% (raspon po mjesecima: od oko 6% u lipnju do gotovo 18% u kolovozu), Austrija s oko 11% (raspon po mjesecima: od

oko 9% u rujnu do 22% u prosincu) te BiH s oko 10% (raspon po mjesecima: od oko 5% u kolovozu do oko 26% u prosincu).

Druga skupina od 5 emitivnih zemalja, očito zbog nešto dužega prosječnog boravka, ostvaruje u ovako promatranom fizičkom prometu nešto veći udio od onoga prema broju posjetitelja: gotovo 12% (raspon po mjesecima: od oko 6% u prosincu do više od 16% u srpnju), ali uz nešto drukčiji redoslijed zemalja u usporedbi s onim prema broju posjetitelja. Najveći udio u toj skupini sada ima Češka – gotovo 5%, a slijede: Mađarska – s više od 2%, Nizozemska – s oko 2%, Švicarska – s manje od 2% te Poljska – s nešto više od 1%.

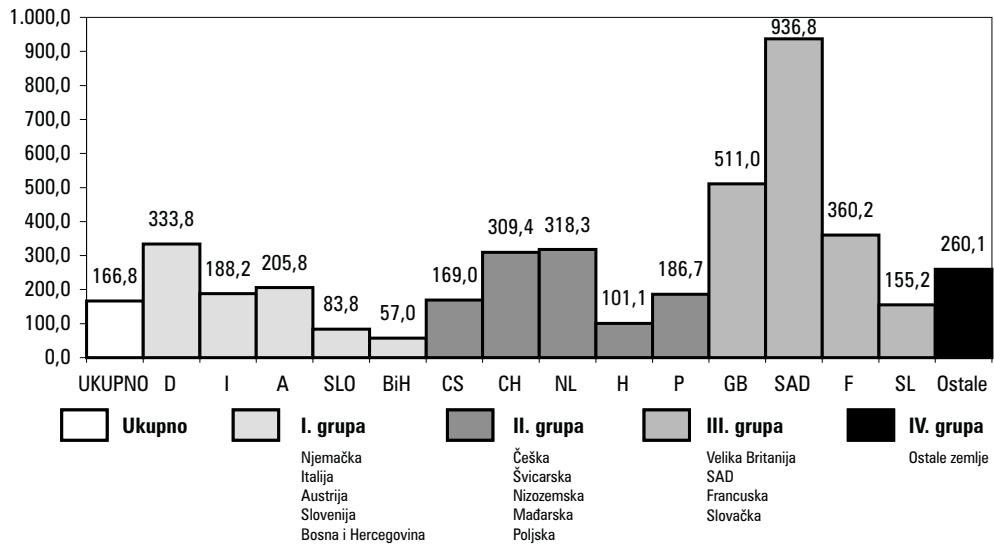
I treća je skupina, zbog osjetno dužega prosječnog boravka i dostignutog udjela od oko 4% (raspon po mjesecima: od oko 2% u prosincu do oko 7% listopadu), postala gotovo dvostruko važnija za ostvarenje fizičkog prometa prema broju noćenja u usporedbi s onim prema broju posjetitelja, i to s ovakvim redoslijedom: Francuska, Velika Britanija, SAD i Slovačka, svaka s oko 1% ukupnog prometa prema broju noćenja/dana boravaka.

Dakle, na posjetitelje iz tih 14 zemalja otpada ukupno više od 96% fizičkoga prometa prema broju noćenja (raspon po mjesecima: od oko 95% u srpnju do gotovo 99% u listopadu). Sve ostale zemlje daju tek oko 4% (raspon po mjesecima: od nešto više od 1% do oko 5%) ukupnog, prema noćenjima iskazanog prometa inozemnih posjetitelja.

Skupina hrvatskih građana s privremenim boravištem u inozemstvu, kao posebni tržišni segment, zbog relativno nešto dužega prosječnog boravka, povećala je svoj udio u ovako prikazanom fizičkom prometu na oko 12% (raspon po mjesecima: od zamalo 6% u srpnju do više od 26% u prosincu), dok je istodobno skupina bosansko-hercegovačkih građana koja privremeno boravi u inozemstvu, zbog relativno osjetno kraćega prosječnog boravka, upola smanjila svoj udio u ukupnim inozemnim noćenjima, dosegnuvši manje od 3% ukupnih inozemnih noćenja (raspon po mjesecima: od nešto više od 1% u lipnju do oko 7% u studenome i prosincu). (*Izvor: tablice P-4.2.3.11a. i P-4.2.3.20a. u Posebnom dokumentacijskom prilogu.*)

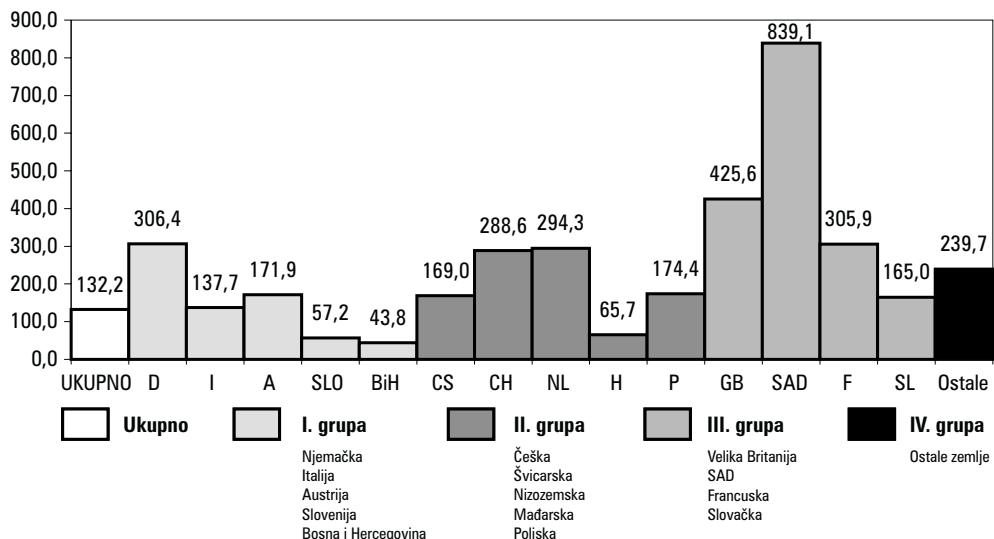
Kad je pak riječ o struktturnim obilježjima inozemnoga turističkog tržišta promatranog prema ostvarenoj potrošnji, nije došlo do promjena u prethodno utvrđenom redoslijedu triju najvažnijih skupina emitivnih tržišta. Međutim, u usporedbi s udjelima tih skupina u ostvarenju fizičkog prometa mjerenoj brojem noćenja/dana boravka, došlo je do izvjesnih promjena u veličini udjela pojedinih skupina, odnosno u veličini udjela pojedinih emitivnih zemalja u ostvarenoj ukupnoj vrijednosti potrošnje. Isključivi uzrok tome su razlike u visini ostvarene prosječne dnevne potrošnje. Stoga u sljedeća dva grafička prikaza valja najprije pogledati kretanje visine prosječne dnevne potrošnje, odnosno prosječne potrošnje po osobi koju ostvaruju posjetitelji iz pojedinih emitivnih zemalja u cijelom razdoblju lipanj – prosinac.

Grafikon 14a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.3.5a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

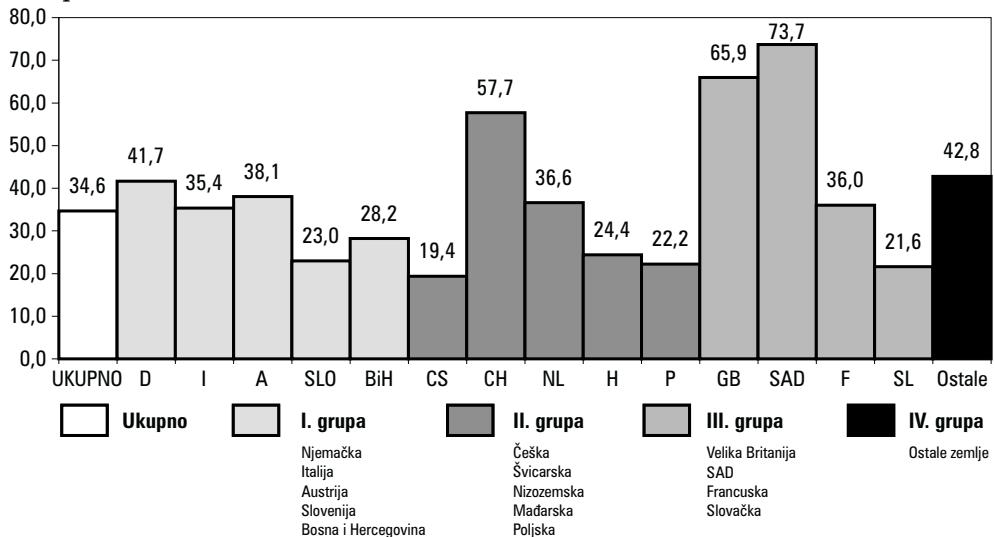
Grafikon 14b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.3.5b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

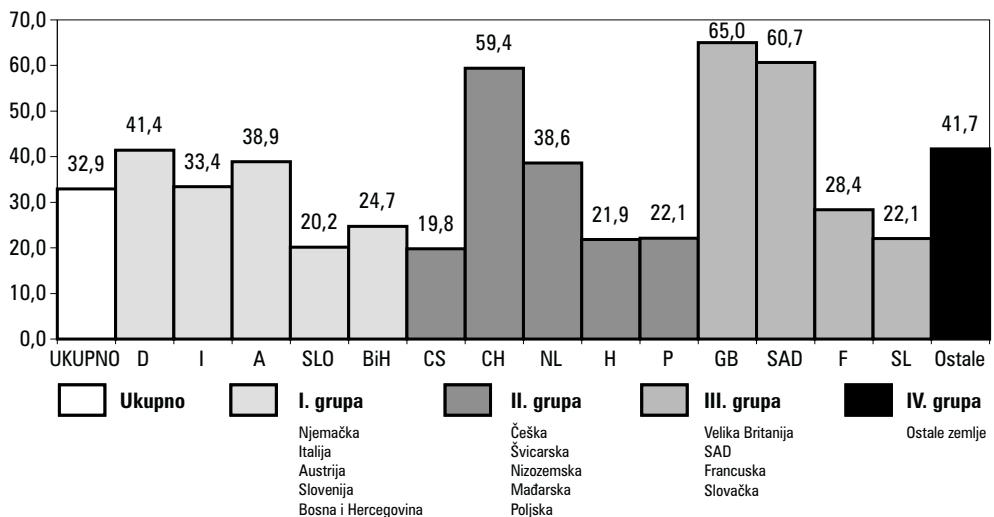
* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

Grafikon 15a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.3.6a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 15b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj strukturi* prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.3.6b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dnevne potrošnje; kao i prosječne potrošnje po osobi, prema važnjim emitivnim tržištu i po mjesecima dan je u tablicama 4.2.3.5a, 4.2.3.5b, 4.2.3.6a. i 4.2.3.6b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Dakle, i u strukturi turističkog tržišta prema ostvarenoj potrošnji uočljiva je isto tako snažna koncentracija na 5 prethodno spomenutih najvažnijih emitivnih tržišta, koja generiraju tek nešto manji udio od onoga prema broju noćenja/dana boravka: oko 80% ukupno ostvarene vrijednosti inozemne turističke potrošnje (raspon po mjesecima: od oko 71% u srpnju do oko 87% u prosincu). Došlo je međutim do značajnijih promjena u udjelima, a time i u važnosti pojedinih emitivnih tržišta u ostvarenju ukupne vrijednosti potrošnje. Njemačka je u usporedbi s udjelom u fizičkom prometu povećala svoj udio u ostvarenoj potrošnji na oko 33% (raspon po mjesecima: od oko 25% u srpnju do oko 42% u listopadu), a zatim slijede: Italija s oko 15% (raspon po mjesecima: od oko 7% u lipnju do oko 20% u kolovozu); Austrija s oko 12% (raspon po mjesecima: od oko 10% u rujnu do više od 19% u prosincu); Slovenija s nešto više od 11% (raspon po mjesecima: od oko 7% u prosincu do nešto manje od 16% u kolovozu), te BiH s nešto više od 8% (raspon po mjesecima: od oko 4% u kolovozu do oko 22% u prosincu).

Druga skupina emitivnih zemalja, zbog nešto niže prosječne potrošnje, dostignula je u ovako promatranom turističkom tržištu nešto manji udio od onoga u fizičkom prometu prema broju noćenja/dana boravka: gotovo 10% (raspon po mjesecima: od oko 4% u studenome do oko 15% u srpnju), ali uz nešto drukčiji redoslijed zemalja od onoga prema fizičkom prometu: Češka – nešto manje od 3%; Švicarska i Nizozemska – svaka s nešto više od 2%; Mađarska – s nešto manje od 2% te Poljska – s manje od 1%.

U usporedbi s udjelom u fizičkom prometu prema broju noćenja, treća pak skupina, ostvarenjem osjetno veće prosječne dnevne potrošnje, značajnije je povećala i svoj udio u ostvarenoj ukupnoj potrošnji na oko 6% (raspon po mjesecima: od oko 3% u prosincu do čak oko 12% u lipnju), podižući tako i razinu svoje gospodarske važnosti. U usporedbi s redoslijedom tih zemalja prema udjelu u fizičkom prometu, redoslijed prema udjelima u potrošnji promijenjen i sada izgleda ovako: Velika Britanija i SAD (svaka s oko 2%), Francuska (s nešto više od 1%) te Slovačka (manje od 1%).

Dakle, posjetitelji iz tih 14 zemalja ostvaruju ukupno oko 95% ukupne inozemne potrošnje (raspon po mjesecima: od oko 93% u rujnu do oko 98% u listopadu). Na sve ostale zemlje otpada samo oko 5% (raspon po mjesecima: od oko 2% u prosincu do oko 7% u rujnu) vrijednosti potrošnje inozemnih posjetitelja tijekom njihova boravka u Hrvatskoj.

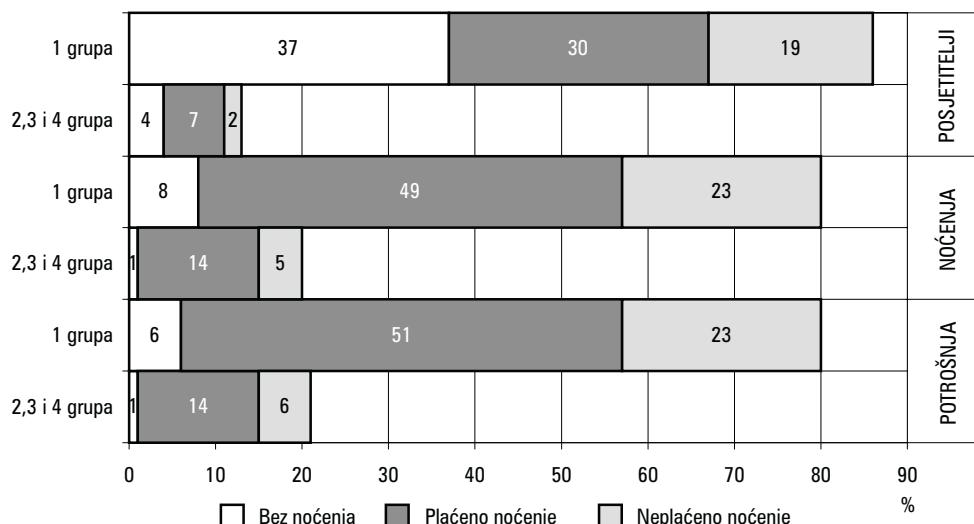
Hrvatski građani s privremenim boravištem u inozemstvu, uzeti kao posebni tržišni segment, zbog relativno osjetno više prosječne dnevne potrošnje, povećali su svoj udio u ukupno ostvarenoj potrošnji na više od 16% (raspon po mjesecima: od oko 8% u lipnju do čak gotovo 35% u prosincu), i tako za gotovo 5 postotnih bodova premašili dostignuti udio u fizičkom prometu prema broju noćenja/dana boravka. Istodobno, skupina bosansko-hercegovačkih gradana koji privremeno borave u inozemstvu, kao drugi posebni tržišni segment (po mnogim obilježjima sličan

onom hrvatskih građana s privremenim boravištem u inozemstvu), s udjelom u ostvarenoj inozemnoj potrošnji nešto manjim od 3% (raspon po mjesecima: manje od 1% u lipnju do više od 7% u studenome), zadržala se na približno istoj razini kao i s udjelom u fizičkom prometu prema ostvarenim inozemnim noćenjima. Dakle ta dva specifična tržišna segmenta, s obzirom na njihov ukupni udio u ostvarenoj inozemnoj turističkoj potrošnji od oko 19%, čine gotovo 1/5 ukupnoga inozemnog turističkog tržišno-potrošačkog potencijala, što dovoljno govori i o iznimno visokoj razini njihove gospodarske važnosti u okviru ukupnoga hrvatskog gospodarstva. (Izvor: tablice P-4.2.3.12a. i P-4.2.3.21a. u Posebnom dokumentacijskom prilogu.)

Strukturalna obilježja pojedinih emitivnih tržišta, promatrana istodobno prema vrsti boravka i motivu dolaska, sa stajališta njihove važnosti mjereno udjelom u fizičkom prometu (posjetitelji i noćenja/dani boravka), odnosno ostvarenou potrošnji, dana su u sljedeća četiri grafička prikaza, po dva za svaku verziju analize.

Grafikon 16a. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. – u % prema emitivnom tržištu i prema vrsti boravka (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Grupe emitivnih tržišta

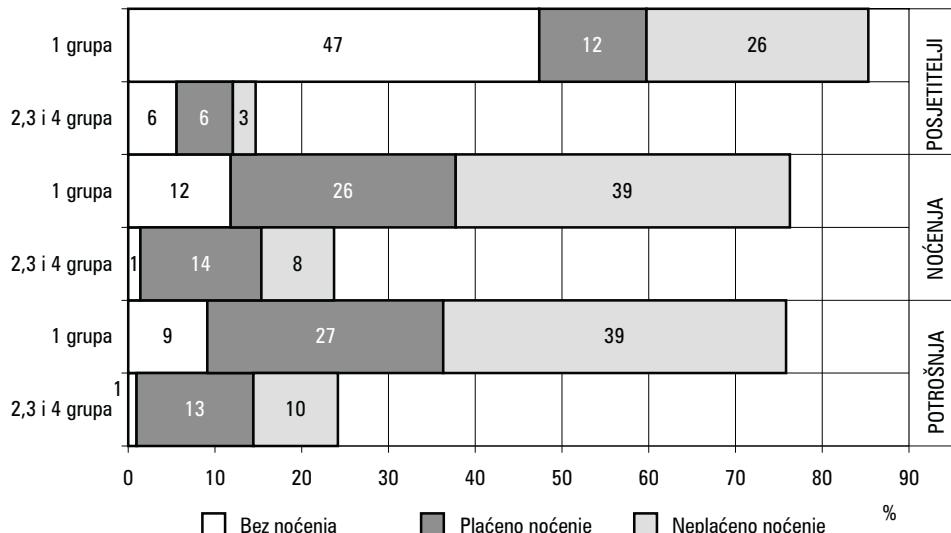

Izvor: Tablice P-4.2.3.1a-1.; P-4.2.3.2a-1 i P-4.2.3.3a-1 – globalni u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

Napomena: Širi prikaz tih pokazatelja po najvažnijim emitivnim zemljama, odnosno pojedinim najvažnijim skupinama tih zemalja; te posebno za hrvatske i bosansko-hercegovačke građane s privremenim boravkom u inozemstvu kao zasebno izdvojenu skupinu; i po mjesecima; dat je u tablicama P-4.2.3.1a.; P-4.2.3.2a. i P-4.2.3.3a, zatim u tablicama P-4.2.3.1a-1.; P-4.2.3.2a-1 i P-4.2.3.3a-1 u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

Grafikon 16b. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. – u % prema emitivnom tržištu i prema vrsti boravka (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Grupe emitivnih tržišta

Izvor: Tablice P-4.2.3.1b-1, P-4.2.3.2b-1. i P-4.2.3.3b-1. – globalni u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

Napomena: Širi prikaz tih pokazatelja prema najvažnijim emitivnim zemljama, odnosno pojedinim najvažnijim skupinama tih zemalja te posebno za hrvatske i bosansko-hercegovačke građane s privremenim boravištem u inozemstvu kao posebnoj izdvojenoj skupini, i po mjesecima, dan je u tablicama P-4.2.3.1b, P-4.2.3.2b. i P-4.2.3.3b, zatim u tablicama P-4.2.3.1b-1, P-4.2.3.2b-1. i P-4.2.3.3b-1 u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

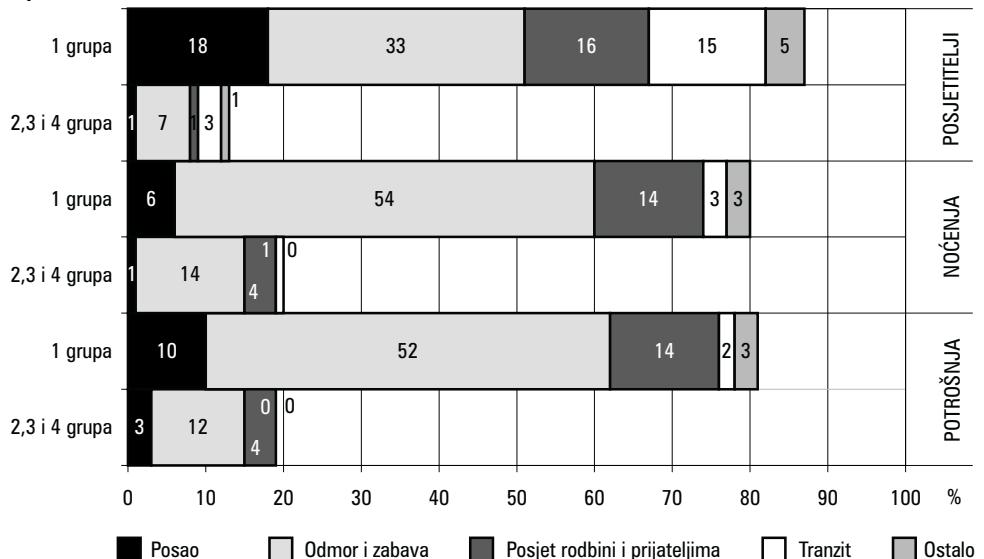
* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

Na temelju tako iscrpno provedene analize došlo se do sljedećih nekoliko najvažnijih nalaza i zaključaka.

Prema prvoj verziji, u gospodarski najvažnijoj prvoj skupini od 5 emitivnih zemalja (Njemačka, Italija, Austrija, Slovenija i BiH, s udjelom od oko 86% u ukupnom broju inozemnih posjetitelja, odnosno oko 81% u ukupnom broju noćenja/dana boravka te oko 80% u ukupno ostvarenoj potrošnji inozemnih posjetitelja) najveći dio fizičkog prometa od oko 30% posjetitelja i oko 50% noćenja/dana boravka, odnosno najveći dio od oko 51% ukupne vrijednosti potrošnje, ostvaruju posjetitelji iz te skupine zemalja na putovanjima s plaćenim noćenjem. Posjetitelji na putovanjima s neplaćenim noćenjem imaju u ukupnom fizičkom prometu udio od oko 19% posjetitelja i oko 23% noćenja/dana boravka, a u ukupnoj potrošnji njihov udio dostiže oko 23%. Ta skupina posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja sudjeluje u ukupnom fizičkom prometu s udjelom od oko 37% posjetitelja i oko 8% noćenja/dana boravka, odnosno u ukupnoj potrošnji sudjeluje s oko 6%.

Grafikon 17a. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. – u % prema emitivnom tržištu i prema motivu dolaska (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Grupe emitivnih tržišta

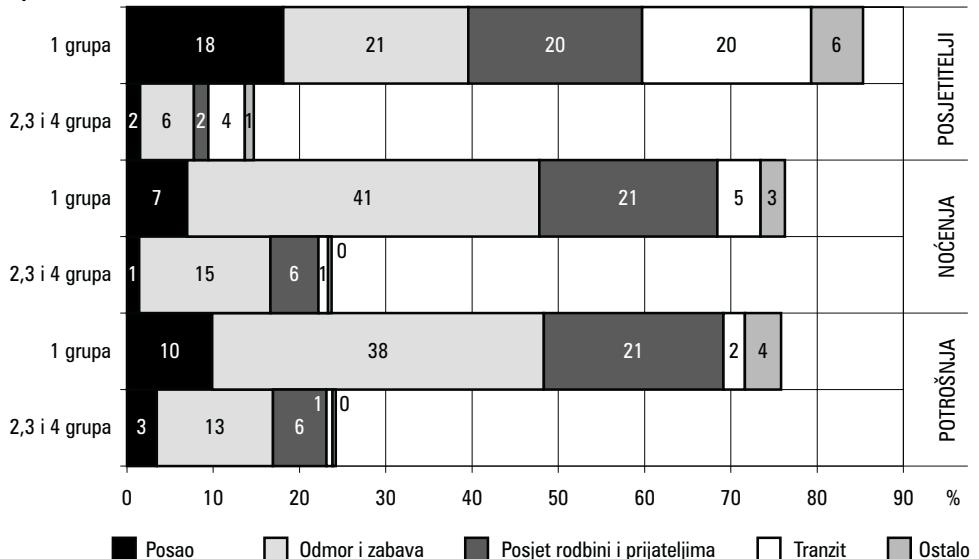
Izvor: Tablice P-4.2.3.4a-1, P-4.2.3.5a-1. i P-4.2.3.6a-1. – globalni u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

Napomena: Širi prikaz tih pokazatelja prema najvažnijim emitivnim zemljama, odnosno pojedinim najvažnijim skupinama tih zemalja, te posebno za hrvatske i bosansko-hercegovačke gradane s privremenim boravištem u inozemstvu kao posebnoj, izdvajenoj skupini, i po mjesecima, dan je u tablicama P-4.2.3.4a, P-4.2.3.5a. i P-4.2.3.6a, zatim u tablicama P-4.2.3.4a-1, P-4.2.3.5a-1. i P-4.2.3.6a-1 u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

U drugoj se verziji značajnije mijenja udio pojedinih podskupina posjetitelja prema vrsti boravka. Tako je bitno smanjen tržišni udio podskupine posjetitelja s plaćenim noćenjem iz najvažnije skupine emitivnih zemalja, pa u ukupnom fizičkom prometu njezin udio sada čini oko 12% posjetitelja i oko 26% noćenja/dana boravka, a u ukupnoj vrijednosti potrošnje ta podskupina sudjeluje s oko 27%. Osjetno se, prema ovoj verziji, povećava udio posjetitelja na putovanjima s neplaćenim noćenjem iz tih zemalja, tako da u ukupnom fizičkom prometu njihov udio sada dostiže oko 26% posjetitelja i oko 39% noćenja/dana boravka, odnosno u ukupnoj potrošnji njihov se udio povećao na oko 39%. Povećao se također tržišni udio podskupine posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja, tako da ta podskupina sada sudjeluje s udjelom od oko 47% u ukupnom broju posjetitelja i oko 12% u ukupnom broju noćenja/dana boravka, dok njezin udio u ukupnoj potrošnji sada čini oko 9%.

Grafikon 17b. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. – u % prema emitivnom tržištu i prema motivu dolaska (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Grupe emitivnih tržišta

Izvor: Tablice P-4.2.3.4b-1, P-4.2.3.5b-1. i P-4.2.3.6b-1. – globalni u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

Napomena: Širi prikaz tih pokazatelja prema najvažnijim emitivnim zemljama, odnosno pojedinim najvažnijim skupinama tih zemalja, te posebno za hrvatske i bosansko-hercegovačke gradane s privremenim boravištem u inozemstvu kao posebnoj, izdvojenoj skupini, i po mjesecima, dan je u tablicama P-4.2.3.4b, P-4.2.3.5b. i P-4.2.3.6b, zatim u tablicama P-4.2.3.4b-1, P-4.2.3.5b-1. i P-4.2.3.6b-1. u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog izvješća.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Glavni motivi putovanja te skupine posjetitelja su:

- odmor i zabava – skupina posjetitelja s tim motivom dolaska u Hrvatsku u prvoj verziji sudjeluje u ukupnom fizičkom prometu s oko 33% posjetitelja i oko 54% ukupnog broja noćenja/dana boravka, dok njezin udio u ukupnoj potrošnji doseže oko 52%; prema drugoj verziji analize ta skupina sudjeluje s oko 21%, odnosno oko 41% u ukupnom fizičkom prometu (posjetitelji, odnosno noćenja/dani boravka), odnosno s oko 38% u ukupno ostvarenoj vrijednosti potrošnje;
- posjet rodbini i prijateljima – prema prvoj verziji ti posjetitelji sudjeluju s oko 16%, odnosno oko 14% u ukupnom fizičkom prometu te oko 14% u ukupnoj potrošnji, a prema drugoj verziji njihov udio u fizičkom prometu iznosi oko 20%, odnosno 21%, dok u ostvarenoj potrošnji njihov udio dostiže oko 21%;
- poslovni razlozi – i u prvoj i u drugoj verziji značajnije se ne mijenjaju udjeli te podskupine posjetitelja, tako da u ukupnom inozemnom tržištu sudjeluju s

-
- oko 18% ukupnog broja posjetitelja, odnosno oko 6% ukupnog broja noćenja/dana boravka, dok je u ostvarenoj potrošnji njihov udio 10%;
- tranzit – prema prvoj verziji ta podskupina posjetitelja sudjeluje s oko 15%, odnosno oko 3% u ukupnom fizičkom prometu te s manje od 2% u ukupnoj potrošnji, dok je u drugoj verziji značajnija razlika zabilježena samo u promjeni tržišnog udjela prema broju posjetitelja, tako da je u ukupnom broju posjetitelja ta podskupina sada povećala svoj udio na oko 20%;
 - te, konačno, svi ostali motivi zajedno (zdravstveni razlozi, kupnja, obrazovanje i ostali) u obje su verzije za tu tržišnu skupinu relativno manje važni: prema prvoj verziji njihov udio čini oko 5%, odnosno oko 3% ukupnog fizičkog prometa te nešto više od 3% ostvarene potrošnje; ti se udjeli i odnosi među njima nisu značajnije promijenili u drugoj verziji.

Preostale tri skupine emitivnih zemalja, zbog njihova relativno osjetno manjega tržišnog udjela, u nastavku se promatraju zajedno, kao jedna cjelina, i to prema svim prethodno navedenim važnijim obilježjima.

U prvoj verziji posjetitelji s plaćenim noćenjem u okviru te skupine zemalja u ukupnom fizičkom prometu sudjeluju s oko 7% u ukupnom broju posjetitelja i oko 14% u ukupnom broju ostvarenih noćenja/dana boravka, odnosno s oko 14% u ukupno ostvarenoj potrošnji. Posjetitelji na putovanjima s neplaćenim noćenjem dostižu u ukupnom fizičkom prometu udio od oko 2% posjetitelja i oko 5% noćenja/dana boravka, a u ukupnoj potrošnji njihov udio iznosi oko 6%. Ta skupina posjetitelja na jednodnevnim putovanjima bez noćenja sudjeluje u ukupnom fizičkom prometu s udjelom od oko 4% posjetitelja i oko 1% noćenja/dana boravka, odnosno u ukupnoj potrošnji sudjeluje s oko 1%.

U drugoj verziji do nešto većih promjena došlo je jedino u udjelima skupine posjetitelja s neplaćenim noćenjem, tako da je u fizičkom prometu njihov udio povećan na oko 3% u ukupnom broju posjetitelja, zatim na oko 8% u ukupnom broju noćenja/dana boravka, dok je u ukupno ostvarenoj potrošnji njihov udio sada povećan na oko 10%. Udjeli ostalih dviju podskupina (onih s plaćenim noćenjem i onih bez noćenja) u ovoj verziji nisu značajnije promijenjeni, pa ih stoga nije potrebno posebno komentirati.

Najvažniji motivi putovanja te skupine zemalja u obje verzije su odmor i zabava, a zatim tranzit, dok su svi ostali motivi za tu skupinu posjetitelja relativno manje važni.

Zasebno promatrana skupina posjetitelja koju čine hrvatski i bosansko-hercegovački građani s privremenim boravištem u inozemstvu, prema prvoj verziji, u ukupnom inozemnom tržištu ostvaruje u fizičkom prometu udio od oko 17% ukupnog broja inozemnih posjetitelja te oko 14% ukupnog broja inozemnih noćenja/dana boravka, dok u ukupno ostvarenoj inozemnoj potrošnji ima udio od oko 19%. Najveći dio fizičkog prometa od oko 6% ukupnog broja inozemnih posjetitelja

i oko 10% ukupnog broja noćenja/dana boravka, odnosno najveći dio od gotovo 15% ukupne vrijednosti potrošnje, posjetitelji iz te skupine zemalja ostvaruju na putovanjima s neplaćenim noćenjem (najčešće je to vezano uz boravak kod rodbine i prijatelja). Na njihova jednodnevna putovanja bez noćenja prema ovoj verziji otpada oko 9% ukupnog broja posjetitelja i oko 2% ukupnog broja noćenja/dana boravka, odnosno oko 1% ukupne potrošnje, dok u skupini posjetitelja s putovanjima s plaćenim noćenjem ta podskupina ostvaruje relativno male udjele u fizičkom prometu: nešto više od 1% ukupnog broja posjetitelja i oko 2% ukupnog broja noćenja/dana boravka, odnosno u ukupno ostvarenoj inozemnoj potrošnji sudjeluje s nešto više od 3%.

Prema drugoj verziji ta specifična tržišna skupina posjetitelja donekle mijenja prethodno, u prvoj verziji, dobivena važnija struktorna obilježja. U ukupnom inozemnom tržištu posjetitelji iz te skupine sada ostvaruju u fizičkom prometu udio od oko 21% ukupnog broja inozemnih posjetitelja i oko 21% ukupnog broja inozemnih noćenja/dana boravka, dok u ukupno ostvarenoj inozemnoj potrošnji dostižu udio od gotovo 29%. Najveći dio fizičkog prometa od oko 8% ukupnog broja inozemnih posjetitelja i oko 17% ukupnog broja noćenja/dana boravka, odnosno najveći dio od oko 25% ukupne vrijednosti potrošnje, posjetitelji iz te skupine zemalja ostvaruju na putovanjima s neplaćenim noćenjem (najčešće je to vezano uz boravak kod rodbine i prijatelja). Na njihova jednodnevna putovanja bez noćenja prema ovoj verziji otpada oko 12% ukupnog broja posjetitelja i oko 3% ukupnog broja noćenja/dana boravka, odnosno oko 2% ukupne potrošnje, dok u skupini posjetitelja s putovanjima s plaćenim noćenjem ta podskupina ostvaruje relativno male udjele u fizičkom prometu: manje od 1% ukupnog broja posjetitelja i nešto više od 1% ukupnog broja noćenja/dana boravka, odnosno u ukupno ostvarenoj inozemnoj potrošnji sudjeluje s gotovo 2%.

Glavni motiv putovanja te skupine posjetitelja prema prvoj verziji je posjet rodbini i prijateljima, s udjelom od oko 5%, odnosno oko 6% ukupnog fizičkog prometa i oko 9% ukupne potrošnje. Slijedi odmor i zabava, s udjelom od oko 3%, odnosno oko 5% ukupnog fizičkog prometa i oko 6% ukupne potrošnje; posao s udjelom od oko 3%, odnosno oko 1% ukupnog fizičkog prometa i oko 2% ukupne potrošnje; dok svi ostali motivi dolaska te skupine posjetitelja sudjeluju u ostvarenju fizičkog prometa s oko 6%, odnosno manje od 2% ukupnog fizičkog prometa i tek nešto više od 1% ukupne potrošnje.

I prema drugoj verziji glavni motiv putovanja je posjet rodbini i prijateljima, ali s značajnije povećanim udjelima na temelju sva tri promatrana obilježja. Udio u ukupnom broju posjetitelja sada iznosi nešto više od 6%, a u ukupnom broju noćenja oko 10%, dok u ukupno ostvarenoj potrošnji ta skupina ima udio od oko 15%. Zbog relativno manjeg udjela podskupina posjetitelja s ostalim motivima boravka u Hrvatskoj, u ovoj se verziji ne mijenjaju značajnije dobiveni nalazi i zaključci iz prve verzije, pa ih stoga nije potrebno posebno komentirati.

(Napomena: Iscrpniji prikaz rezultata analize različitih obilježja fizičkog prometa i potrošnje hrvatskih građana te građana Bosne i Hercegovine na privremenom radu u inozemstvu dan je u tablicama 4.2.3.10a. do 4.2.3.21a. za prvu verziju analize, odnosno u tablicama 4.2.3.10b. do 4.2.3.21b. za drugu verziju analize u Posebnom dokumentacijskom prilogu u drugom dijelu ovog dokumenta.)

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.3.

Tablica 4.2.3.1a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. Fizički promet – posjetitelji. (Prva verzija-prema strukturom prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Austrija	9,8	10,4	9,0	9,5	7,9	10,0	11,2	12,4	
Bosna i Hercegovina	24,3	25,4	14,8	13,7	25,1	33,3	33,6	39,4	
Česka	2,5	3,5	3,7	3,9	2,0	1,0	1,1	0,5	
Francuska	0,6	1,0	0,4	0,6	0,8	0,6	0,2	0,3	
Italija	13,3	7,0	16,6	15,9	13,7	12,9	14,8	9,0	
Mađarska	2,7	3,6	3,4	1,8	3,1	2,4	2,4	2,2	
Nizozemska	1,2	0,8	1,4	1,7	2,2	0,4	0,3	0,5	
Njemačka	16,4	16,4	15,6	21,1	18,8	14,3	11,6	12,2	
Poljska	0,7	0,7	1,4	1,2	0,7	0,3	0,0	0,0	
Slovačka	0,6	0,6	0,9	0,8	0,8	0,1	0,2	0,1	
Slovenija	22,5	25,8	24,1	24,9	20,6	20,1	19,8	18,4	
Švicarska	1,3	0,7	2,1	1,0	0,7	1,5	0,8	2,4	
Velika Britanija	0,7	0,9	1,1	0,8	0,4	0,5	0,7	0,1	
SAD	0,4	0,6	0,3	0,2	0,3	0,8	0,2	0,2	
Ostale zemlje	3,1	2,6	5,2	3,0	2,9	1,6	3,0	2,4	

Tablica 4.2.3.1b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. Fizički promet – posjetitelji. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Austrija	9,0	9,2	8,3	7,2	8,3	9,7	10,9	11,6	
Bosna i Hercegovina	28,6	25,8	15,8	20,5	34,1	37,7	38,6	42,1	
Česka	2,9	4,7	4,9	4,0	2,6	0,8	0,9	0,4	
Francuska	0,5	0,4	0,4	0,7	0,7	0,4	0,1	0,3	
Italija	9,6	6,3	10,5	12,1	7,4	10,4	11,1	8,0	
Mađarska	2,5	2,5	3,2	2,5	2,3	2,0	2,6	2,5	
Nizozemska	1,0	0,8	1,9	1,6	0,5	0,5	0,4	0,3	
Njemačka	15,0	14,7	14,6	19,8	15,8	12,6	10,6	11,8	
Poljska	0,8	0,8	1,6	1,1	0,8	0,3	0,0	0,0	
Slovačka	1,0	1,3	2,1	1,6	0,6	0,1	0,2	0,0	
Slovenija	23,1	28,5	27,8	22,8	21,5	20,3	20,4	17,7	
Švicarska	1,3	0,6	2,3	1,2	0,8	1,6	0,5	2,3	
Velika Britanija	0,6	0,8	0,6	0,7	0,5	0,9	0,4	0,1	
SAD	0,3	0,2	0,4	0,2	0,4	0,8	0,2	0,2	
Ostale zemlje	3,7	3,3	5,6	4,0	3,7	2,1	3,0	2,7	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.3.2a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. Fizički promet – noćenja /dani boravka. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Austrija	11,0	11,8	11,0	10,5	9,4	9,5	11,3	21,9	
Bosna i Hercegovina	10,2	13,6	8,3	5,0	8,8	16,6	23,9	26,2	
Česka	4,6	6,5	7,2	4,9	2,7	2,1	2,3	1,0	
Francuska	1,2	2,3	0,3	0,6	1,6	4,2	0,4	0,7	
Italija	14,7	6,1	16,7	17,6	14,9	12,0	16,4	7,6	
Mađarska	2,3	3,8	3,5	1,3	2,6	2,2	1,7	1,5	
Nizozemska	2,1	1,7	1,6	2,4	3,7	0,4	0,6	0,7	
Njemačka	27,3	29,4	21,5	27,6	33,0	31,2	21,0	21,7	
Poljska	1,3	1,2	2,2	1,7	0,9	0,1	0,0	0,0	
Slovačka	0,8	0,7	1,2	0,9	1,0	0,1	0,7	0,1	
Slovenija	17,0	15,0	16,2	21,5	14,5	13,9	14,1	12,5	
Švicarska	1,5	1,1	2,2	0,8	0,6	3,2	2,4	2,8	
Velika Britanija	1,1	1,8	1,8	1,2	0,6	0,4	0,8	0,1	
SAD	1,0	1,5	1,0	0,4	0,8	2,9	0,7	1,4	
Ostale zemlje	3,9	3,7	5,2	3,5	5,0	1,4	3,6	1,8	

Tablica 4.2.3.2b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. Fizički promet – noćenja /dani boravka. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Austrija	9,9	9,8	9,5	7,9	9,5	10,3	12,0	21,3	
Bosna i Hercegovina	12,6	12,8	8,2	8,0	12,7	20,3	30,0	28,7	
Česka	6,3	9,5	10,7	6,3	4,1	1,8	1,8	1,0	
Francuska	1,3	1,0	0,4	1,0	2,5	4,1	0,1	0,7	
Italija	9,9	5,5	8,9	14,2	7,6	7,9	10,1	6,5	
Mađarska	1,9	2,0	3,2	1,9	1,0	0,9	1,4	1,8	
Nizozemska	1,9	1,8	2,6	2,7	1,0	0,6	0,9	0,3	
Njemačka	27,5	27,6	20,0	28,8	35,9	30,3	22,4	22,4	
Poljska	1,5	1,5	2,9	1,7	1,1	0,2	0,0	0,0	
Slovačka	1,9	1,9	3,6	2,1	1,0	0,1	0,8	0,0	
Slovenija	16,3	18,3	19,6	17,7	12,2	13,5	14,4	11,1	
Švicarska	1,6	0,8	2,4	1,0	0,9	3,8	2,6	2,4	
Velika Britanija	1,0	1,7	1,1	0,9	1,1	0,9	0,4	0,1	
SAD	1,1	0,5	1,4	0,6	1,1	3,3	0,2	1,7	
Ostale zemlje	5,3	5,3	5,5	5,2	8,2	2,1	2,8	2,1	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.3.3a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Austrija	12,1	13,7	11,6	11,6	9,6	12,7	13,0	19,3	
Bosna i Hercegovina	8,3	10,3	6,4	3,8	6,9	9,7	21,8	22,2	
Česka	2,6	3,3	3,5	3,5	1,5	0,8	0,9	0,9	
Francuska	1,2	3,0	0,4	0,6	1,8	2,5	0,6	0,4	
Italija	15,0	7,2	17,2	19,8	14,4	10,1	14,7	8,8	
Mađarska	1,6	3,5	2,6	0,8	1,5	1,5	0,6	0,7	
Nizozemska	2,2	1,1	2,5	2,6	3,9	0,2	0,8	0,9	
Njemačka	32,9	31,9	24,9	33,0	39,2	42,2	27,1	29,6	
Poljska	0,8	0,6	1,4	1,3	0,5	0,1	0,1	0,0	
Slovačka	0,5	0,5	0,7	0,6	0,7	0,1	0,1	0,0	
Slovenija	11,3	9,4	10,9	15,5	8,8	10,0	8,1	7,3	
Švicarska	2,4	1,3	5,1	0,9	1,3	4,7	1,9	5,1	
Velika Britanija	2,1	5,1	4,3	1,2	0,9	0,4	2,1	0,7	
SAD	2,1	3,7	2,1	1,3	1,8	2,8	2,9	1,9	
Ostale zemlje	4,8	5,2	6,7	3,5	7,1	2,2	5,2	2,0	

Tablica 4.2.3.3b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Austrija	11,7	12,4	11,5	10,2	10,5	11,8	14,6	18,4	
Bosna i Hercegovina	9,5	9,6	5,8	5,5	7,6	11,8	29,7	23,8	
Česka	3,8	5,8	5,7	4,6	2,6	0,5	1,0	0,8	
Francuska	1,1	1,2	0,5	0,8	2,2	1,9	0,3	0,6	
Italija	10,0	6,8	10,2	16,4	6,0	5,0	8,2	7,2	
Mađarska	1,3	1,6	2,4	1,2	0,6	0,7	0,5	1,0	
Nizozemska	2,2	1,4	4,6	3,0	0,9	0,2	1,4	0,2	
Njemačka	34,6	30,3	23,0	34,7	45,2	45,9	29,6	32,6	
Poljska	1,0	1,0	1,9	1,3	0,7	0,2	0,1	0,0	
Slovačka	1,2	1,6	2,0	1,7	0,9	0,0	0,2	0,0	
Slovenija	10,0	11,9	13,5	11,4	6,1	8,5	7,2	5,6	
Švicarska	2,9	1,1	6,8	0,9	1,9	6,3	1,7	4,1	
Velika Britanija	1,9	4,8	2,3	1,2	2,0	1,1	0,9	1,0	
SAD	2,0	1,7	2,9	1,6	2,0	2,5	0,9	2,3	
Ostale zemlje	6,7	8,9	6,7	5,4	10,9	3,6	3,7	2,5	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.3.4a. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,8	3,8	5,3	7,4	6,3	3,1	2,3	2,3
Austrija	5,4	4,4	6,5	8,2	7,5	2,9	2,4	4,0
Bosna i Hercegovina	2,0	2,1	3,0	2,7	2,2	1,5	1,7	1,5
Češka	8,7	7,1	10,4	9,5	8,4	6,5	4,9	4,7
Francuska	10,0	8,3	4,6	8,3	12,6	19,8	4,2	5,9
Italija	5,3	3,3	5,3	8,2	6,9	2,8	2,6	1,9
Mađarska	4,1	4,1	5,5	5,1	5,3	2,7	1,6	1,5
Nizozemska	8,7	7,9	5,8	10,9	10,8	3,1	4,9	3,4
Njemačka	8,0	6,9	7,3	9,7	11,2	6,6	4,3	4,0
Poljska	8,4	6,4	8,4	10,2	8,1	1,7	3,0	1,0
Slovačka	7,2	4,3	7,6	7,9	8,1	3,4	7,5	4,3
Slovenija	3,6	2,2	3,6	6,4	4,5	2,1	1,7	1,5
Švicarska	5,4	5,6	5,5	6,3	6,1	6,4	6,9	2,6
Velika Britanija	7,7	7,7	8,6	10,7	9,1	2,2	2,7	2,4
SAD	12,7	9,9	16,4	17,1	14,3	10,4	7,3	18,3
Ostale zemlje	6,1	5,4	5,3	8,7	10,8	2,8	2,8	1,7

Tablica 4.2.3.4b. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,0	3,3	4,7	6,1	4,9	2,6	2,0	2,1
Austrija	4,4	3,5	5,4	6,6	5,6	2,7	2,1	3,9
Bosna i Hercegovina	1,8	1,7	2,4	2,4	1,8	1,4	1,5	1,5
Češka	8,5	6,7	10,2	9,5	7,8	5,6	4,1	5,6
Francuska	10,8	7,5	4,2	8,3	16,5	24,7	1,9	5,6
Italija	4,1	2,9	4,0	7,1	5,0	2,0	1,8	1,7
Mađarska	3,0	2,7	4,6	4,6	2,2	1,2	1,0	1,5
Nizozemska	7,6	7,3	6,3	10,0	9,8	3,0	4,7	2,6
Njemačka	7,4	6,2	6,4	8,8	11,1	6,2	4,1	4,0
Poljska	7,9	6,0	8,3	9,9	6,7	1,8	3,0	1,0
Slovačka	7,5	4,9	8,2	8,1	8,0	1,2	7,9	1,2
Slovenija	2,8	2,1	3,3	4,7	2,8	1,7	1,4	1,3
Švicarska	4,9	4,4	4,9	5,0	5,4	6,2	9,6	2,2
Velika Britanija	6,5	7,3	8,7	7,3	9,9	2,6	1,8	2,4
SAD	13,8	8,3	17,6	18,9	14,6	10,7	3,1	20,2
Ostale zemlje	5,7	5,4	4,5	7,9	10,7	2,6	1,8	1,7

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.3.5a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	USD XII.
UKUPNO	166,84	150,11	169,87	238,61	211,34	126,36	97,59	89,78
Austrija	205,79	198,50	219,36	293,50	257,87	160,31	113,49	139,86
Bosna i Hercegovina	57,04	61,10	73,61	65,52	58,13	36,74	63,35	50,68
Česka	168,99	142,56	160,56	216,95	158,77	101,95	74,59	168,65
Francuska	360,20	433,11	176,99	250,77	478,55	497,69	243,05	147,56
Italija	188,17	154,85	175,68	297,23	223,06	99,17	97,05	88,07
Mađarska	101,11	146,89	128,18	108,39	105,20	80,50	25,78	28,61
Nizozemska	318,30	210,59	300,03	372,75	376,52	56,53	280,49	166,98
Njemačka	333,85	293,12	271,06	372,87	440,83	371,87	228,64	217,29
Poljska	186,67	139,50	170,24	249,62	146,38	62,13	308,46	44,92
Slovačka	155,16	118,03	129,30	187,08	203,73	76,10	57,17	64,63
Slovenija	83,78	54,33	76,75	148,62	90,08	62,51	39,87	35,70
Švicarska	309,38	269,33	400,73	222,74	402,24	391,41	229,97	192,54
Velika Britanija	511,00	841,89	645,70	350,28	524,17	97,93	295,55	647,52
SAD	936,83	960,82	1066,89	1617,07	1085,63	420,48	1250,11	950,55
Ostale zemlje	260,10	298,15	217,56	275,01	508,89	173,71	170,73	76,58

Tablica 4.2.3.5b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	USD XII.
UKUPNO	132,24	119,70	140,47	180,51	173,16	102,36	71,91	73,57
Austrija	171,90	160,60	196,20	255,05	220,43	125,22	96,26	116,63
Bosna i Hercegovina	43,83	44,39	51,73	48,43	38,49	31,96	55,25	41,51
Česka	169,04	147,48	162,56	210,08	176,52	61,74	80,95	161,53
Francuska	305,92	336,12	159,43	203,71	514,69	467,87	181,15	160,74
Italija	137,70	128,34	137,28	244,10	139,59	48,97	53,15	65,93
Mađarska	65,66	75,72	106,74	89,51	41,98	36,95	13,48	28,18
Nizozemska	294,31	208,83	338,69	334,16	308,92	52,01	267,73	70,84
Njemačka	306,38	246,94	220,62	316,89	495,66	373,29	200,28	202,61
Poljska	174,35	139,82	166,17	224,13	160,12	65,81	308,46	44,92
Slovačka	164,98	146,74	136,84	191,16	263,50	32,18	58,28	5,49
Slovenija	57,16	49,93	68,38	90,55	49,34	43,13	25,32	23,04
Švicarska	288,65	211,46	420,81	131,62	396,12	412,25	236,89	130,81
Velika Britanija	425,55	759,56	520,60	306,63	646,22	118,62	161,20	652,65
SAD	839,05	1088,87	1140,54	1412,83	893,22	323,69	422,58	977,98
Ostale zemlje	239,73	319,71	166,91	243,80	506,23	179,08	87,88	68,34

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.3.6a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	USD
UKUPNO	34,64	39,14	32,03	32,14	33,30	41,33	41,73	39,52	
Austrija	38,07	45,47	33,90	35,68	34,23	55,23	48,17	34,82	
Bosna i Hercegovina	28,19	29,64	24,66	24,13	26,08	24,17	38,11	33,52	
Česka	19,39	20,16	15,38	22,79	18,95	15,67	15,19	35,62	
Francuska	36,04	52,12	38,37	30,36	37,91	25,18	57,71	25,14	
Italija	35,36	46,31	32,97	36,05	32,31	34,97	37,47	46,18	
Mađarska	24,38	35,88	23,33	21,06	19,84	29,42	16,21	19,04	
Nizozemska	36,63	26,79	51,76	34,22	34,74	18,09	57,41	49,74	
Njemačka	41,68	42,54	37,00	38,42	39,53	55,99	53,76	53,72	
Poljska	22,24	21,85	20,29	24,40	18,13	36,15	102,82	44,92	
Slovačka	21,65	27,57	17,10	23,55	25,02	22,11	7,62	14,91	
Slovenija	22,96	24,46	21,58	23,19	20,20	29,73	23,93	23,17	
Švicarska	57,69	48,04	72,45	35,25	66,05	61,53	33,13	73,33	
Velika Britanija	65,95	109,29	75,31	32,80	57,32	44,53	109,13	269,62	
SAD	73,71	96,78	64,96	94,71	75,89	40,40	172,00	51,99	
Ostale zemlje	42,78	55,57	41,03	31,71	47,01	62,22	60,22	45,55	

Tablica 4.2.3.6b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema emitivnom tržištu. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Zemlje porijekla:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	USD
UKUPNO	32,94	36,01	29,99	29,78	35,53	40,03	36,75	34,60	
Austrija	38,91	45,48	36,38	38,36	39,15	46,09	44,94	29,98	
Bosna i Hercegovina	24,73	26,88	21,38	20,44	21,20	23,18	36,28	28,62	
Česka	19,77	22,01	16,01	22,02	22,57	11,12	19,79	28,72	
Francuska	28,36	44,88	37,57	24,61	31,18	18,93	95,37	28,77	
Italija	33,44	44,49	34,37	34,43	27,75	25,07	30,02	38,34	
Mađarska	21,86	27,60	23,09	19,66	19,36	30,53	12,94	18,86	
Nizozemska	38,65	28,78	53,50	33,38	31,62	17,47	57,56	26,85	
Njemačka	41,41	39,56	34,39	35,92	44,75	60,63	48,58	50,46	
Poljska	22,10	23,27	19,99	22,73	23,88	36,74	102,82	44,92	
Slovačka	22,07	29,79	16,69	23,55	32,92	27,87	7,36	4,55	
Slovenija	20,15	23,38	20,64	19,19	17,82	25,32	18,31	17,25	
Švicarska	59,42	48,51	85,40	26,11	73,98	66,11	24,57	58,62	
Velika Britanija	65,00	103,97	59,64	41,90	65,05	46,45	90,60	270,36	
SAD	60,68	130,61	64,96	74,93	61,15	30,24	137,89	48,37	
Ostale zemlje	41,71	59,71	36,76	30,74	47,39	69,03	48,67	41,26	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

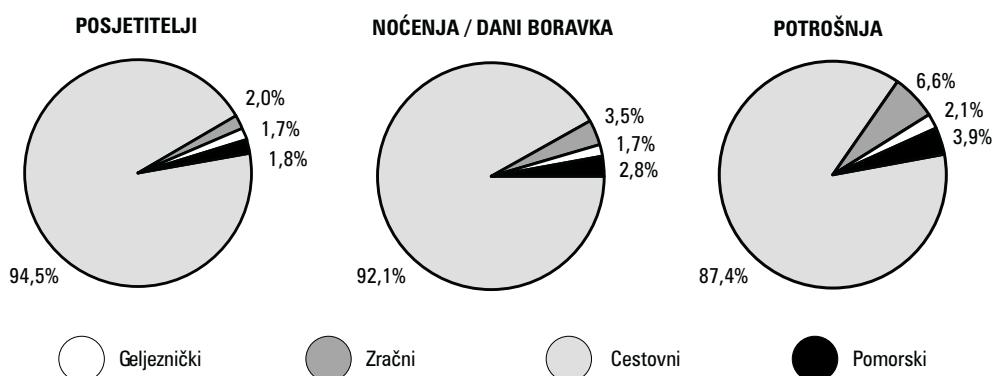
4.2.4. Turističko tržište prema vrsti graničnog prijelaza

Kao podloga za tu vrstu analize strukturnih obilježja hrvatskoga inozemnog turističkog tržišta poslužit će sljedeća dva grafička prikaza, po jedan za svaku verziju analize.

Kako se iz usporedbe grafičkih prikaza vidi druga, korigirana verzija analize, kad se sagledavaju globalne veličine fizičkog prometa i potrošnje prema vrsti graničnog prijelaza, ne donosi neke značajnije promjene u strukturalnim udjelima pojedinih vrsta graničnih prijelaza. Budući da se ti nalazi i zaključci za prvu, odnosno drugu verziju analize u ovom slučaju bitno ne razlikuju, komentari i objašnjenja glavnih nalaza tih globalnih obilježja što slijede u nastavku temelje se samo na prvoj verziji analize i uglavnom odražavaju sve bitne nalaze i zaključke dobivene u drugoj verziji.

Promatraljući fizičke dimenzije turističkog tržišta prema broju posjetitelja, vidi se da su posjetitelji u cestovnom prometu najvažnija tržišna skupina s udjelom od oko 95% (raspon po mjesecima: od oko 93% u kolovozu do oko 97% u studenome i prosincu), a slijede posjetitelji koji u Hrvatsku dolaze zrakoplovom s udjelom od oko 2% (raspon po mjesecima: od oko 1% u prosincu do gotovo 3% u rujnu); putnici koji dolaze brodom s udjelom nešto manjim od 2% (raspon po mjesecima: manje od 1% u studenome i prosincu do više od 3% u kolovozu) te putnici koji dolaze željeznicom s udjelom također nešto manjim od 2% (s dosta ravnomjernim rasporedom po mjesecima od oko 2%).

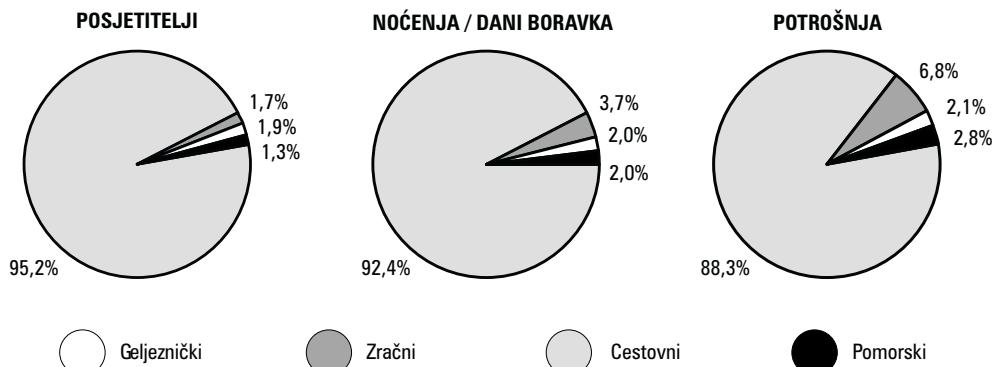
Grafikon 18a. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza – u % (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablice 4.2.4.1a, 4.2.4.2a. i 4.2.4.3a. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz strukture turističkog prometa prema broju posjetitelja; odnosno prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, te strukture ostvarene vrijednosti inozemne turističke potrošnje po skupinama posjetitelja, razvrstanih prema vrsti graničnog prijelaza i po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.4.1a, 4.2.4.2a. i 4.2.4.3a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 18b. Struktura inozemnog turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza – u % (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablice 4.2.4.1b, 4.2.4.2b. i 4.2.4.3b. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

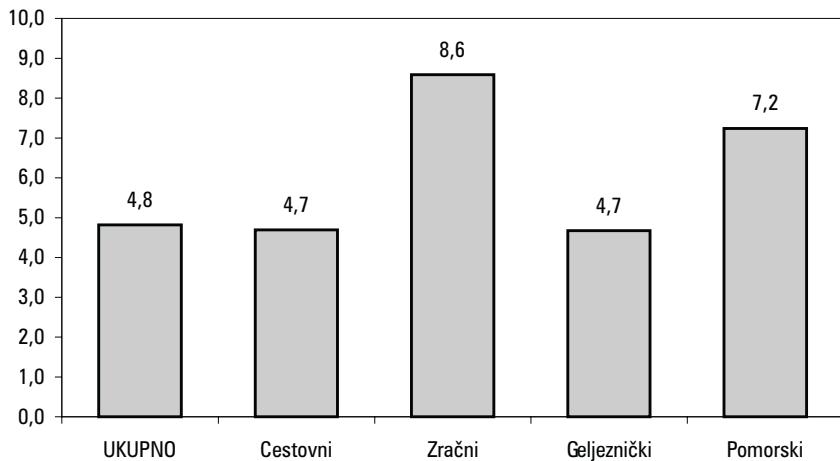
Napomena: Iscrpan prikaz strukture turističkog prometa prema broju posjetitelja, odnosno prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, te strukture ostvarene vrijednosti turističke potrošnje inozemnih posjetitelja po skupinama posjetitelja, razvrstanih prema vrsti graničnog prijelaza i po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.4.1b, 4.2.4.2b. i 4.2.4.3b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Zbog razlika u prosječnoj dužini boravka posjetitelja razvrstanih prema vrsti graničnog prijelaza, a zapravo – bolje rečeno – prema vrsti korištenog prijevoznog sredstva, donekle se mijenja prethodna slika strukture turističkog tržišta kad se ona promatra prema ostvarenom ukupnom broju noćenja/dana boravka. Te su razlike u dužini boravka jasno uočljive iz sljedećeg grafičkog prikaza.

Gledajući pak strukturu inozemnoga turističkog prometa prema ostvarenom broju noćenja/dana boravka, posjetitelji koji se koriste cestovnim prometnim sredstvima i graničnim prijelazima, usprkos nešto kraćem prosječnom boravku od oko 5 dana u odnosu na globalni prosjek (raspon po mjesecima: od nešto više od 2 dana u studenome i prosincu do više od 7 dana u kolovozu) imaju najveći udio od oko 92% u ukupnom fizičkom prometu. Slijede posjetitelji koji u Hrvatsku dolaze zrakoplovom. Zbog osjetno dužega prosječnog boravka od gotovo 9 dana (raspon po mjesecima: od oko 3 dana u studenome do gotovo 13 dana u rujnu) u ovako prikazanom fizičkom prometu ta skupina posjetitelja dostiže osjetno veći udio: više od 3% (raspon po mjesecima: od samo oko 2% u prosincu do oko 5% u rujnu), od onoga prema broju posjetitelja. Sličan je slučaj i s posjetiteljima koji putuju brodom, pa zbog relativno dužeg prosječnog boravka od oko 7 dana (raspon po mjesecima: manje od 2 dana u prosincu do nešto manje od 10 dana u kolovozu) postižu i veći udio (gotovo 3%) u ovako prikazanom fizičkom prometu od onoga prema broju posjetitelja. Posjetitelji koji dolaze željeznicom, s prosječnim boravkom nešto kraćim od 5 dana (raspon po mjesecima: manje od 3 dana u lipnju do manje od 8 dana u kolovozu), zadržali su udio od oko 2% u ovako prikazanom fizičkom prometu, približno jedna-

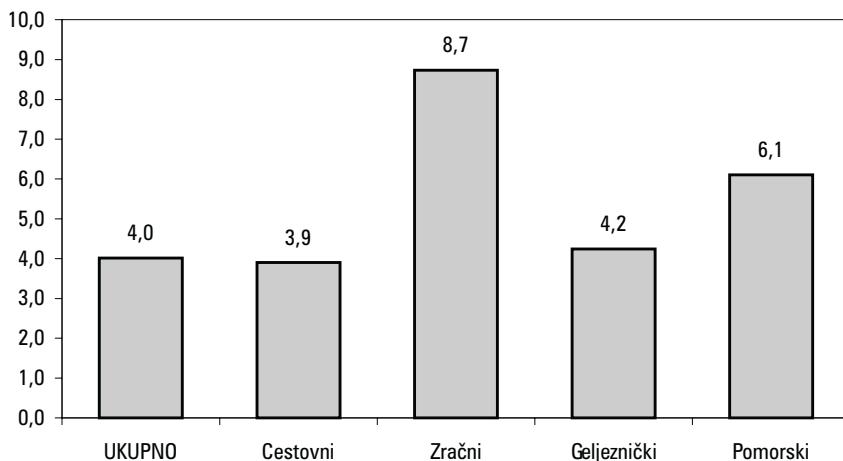
Grafikon 19a. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza – u danima (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.4.4a. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka, prema vrsti graničnog prijelaza i po mjesecima, dan je u Tablici 4.2.4.4a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 19b. Prosječna dužina boravka inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza – u danima (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.4.4b. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

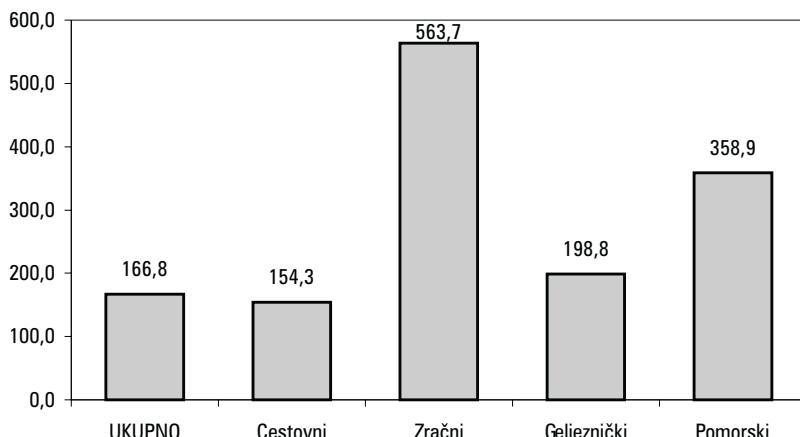
Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dužine boravka, prema vrsti graničnog prijelaza i po mjesecima, dan je u Tablici 4.2.4.4b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

* Vidi fuznotu 2 (str. 37)

kom onom prema broju posjetitelja (raspon po mjesecima: od oko 1% u lipnju i rujnu do više od 4% u studenome).

Kad je pak riječ o strukturnim obilježjima inozemnoga turističkog tržišta promatranoj prema ostvarenoj potrošnji, nema značajnijih promjena u prethodno utvrđenom redoslijedu skupina posjetitelja. Međutim, u usporedbi s udjelima tih skupina u ostvarenju fizičkog prometa mjerenoj brojem noćenja/dana boravka, došlo je do određenih promjena veličine udjela nekih skupina u ostvarenoj ukupnoj vrijednosti potrošnje, a uzrok su im razlike u visini ostvarene prosječne dnevne potrošnje. Koliku prosječnu dnevnu potrošnju, u cijelom razdoblju lipanj – prosinac, ostvaruju pojedine skupine posjetitelja razvrstane prema vrsti graničnog prijelaza, vidi se iz sljedećeg grafičkog prikaza.

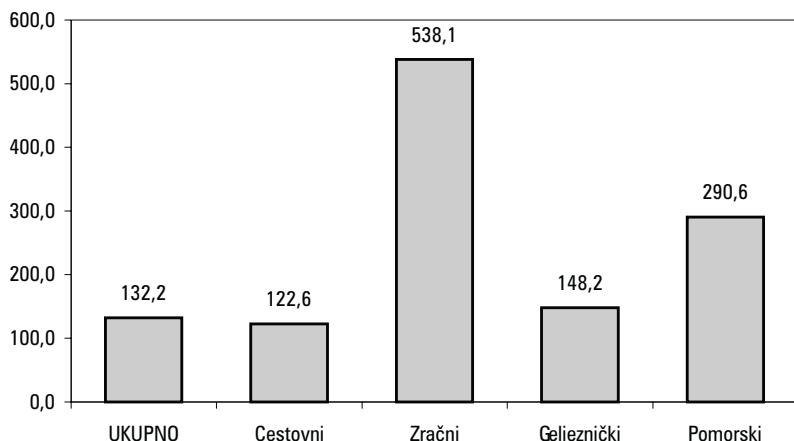
Grafikon 20a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. po osobi i prema vrsti graničnog prijelaza – u USD (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.4.5a. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Dakle, i prema udjelu u ostvarenoj ukupnoj turističkoj potrošnji inozemnih putnika, najvažniji je tržišni segment s velikim udjelom, većim od 87% (raspon po mjesecima: od oko 86% u lipnju i rujnu do oko 91% u listopadu i prosincu), skupina posjetitelja koji u Hrvatsku dolaze preko cestovnih graničnih prijelaza. Valja ipak upozoriti na nešto manji udio te skupine u potrošnji u odnosu na udio te skupine u fizičkom prometu, što je posljedica relativno niže prosječne dnevne potrošnje te skupine posjetitelja u odnosu na ukupni prosjek. Slijedi skupina posjetitelja koja dolazi zrakoplovima i koja, zbog gotovo dvostruko veće prosječne potrošnje, ima gotovo dvostruko veći udio u ukupnoj potrošnji (gotovo 7%: raspon po mjesecima: od nešto manje od 5% u studenome i prosincu do gotovo 10% u rujnu) od udjela u fi-

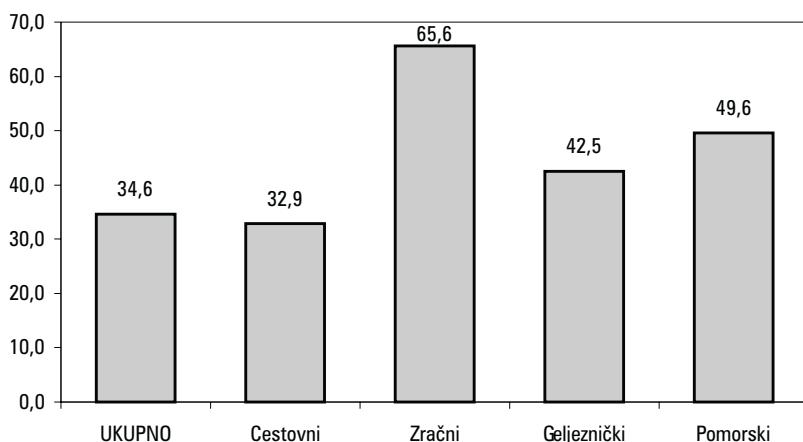
Grafikon 20b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. po osobi i prema vrsti graničnog prijelaza – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.4.5b. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

* Vidi fusuotu 2 (str. 37)

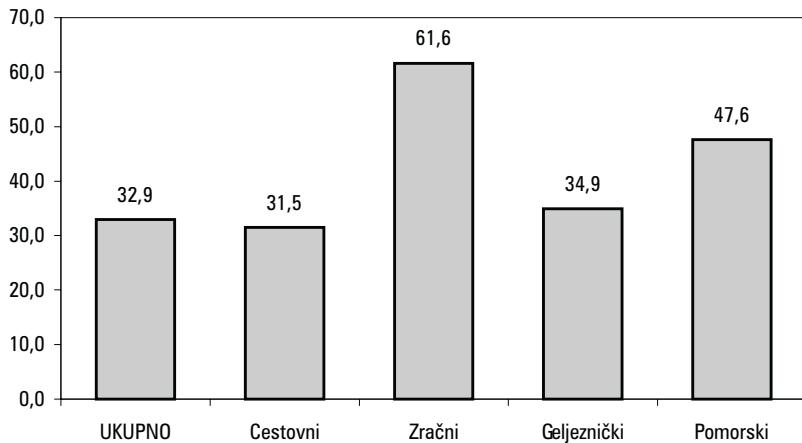
Grafikon 21a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza – u USD (Prva verzija-prema strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.4.6a. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dnevne potrošnje, kao i prosječne potrošnje po osobi, prema motivu dolaska i po mjesecima; dan je u tablicama 4.2.4.5a. i 4.2.4.6a. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavlje.

Grafikon 21b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza – u USD (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Izvor: Tablica 4.2.4.6b. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Napomena: Iscrpan prikaz pokazatelja prosječne dnevne potrošnje, kao i prosječne potrošnje po osobi, prema motivu dolaska i po mjesecima, dan je u tablicama 4.2.4.5b. i 4.2.4.6b. u Dokumentacijskom prilogu uz ovo poglavље.

* Vidi fusuotu 2 (str. 37)

zičkom prometu. Slično je i s posjetiteljima koji dolaze brodom i koji, također zbog osjetno veće prosječne dnevne potrošnje od globalnog prosjeka, imaju veći udio u ostvarenoj potrošnji od oko 4% od udjela u fizičkom prometu. Putnici u željezničkom prometu ostvaruju nešto veći udio u potrošnji (više od 2%) od onoga u fizičkom prometu, također zbog nešto više prosječne dnevne potrošnje od globalnog prosjeka.

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 4.2.4.

Tablica 4.2.4.1a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. Fizički promet – posjetitelji. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	94,5	94,6	94,5	93,1	93,7	94,2	96,5	96,6	
Zračni	2,0	2,1	1,9	2,2	2,7	1,9	1,3	1,1	
Željeznički	1,7	1,7	1,7	1,5	1,7	1,9	1,8	2,0	
Pomorski	1,8	1,6	1,8	3,3	1,9	2,1	0,4	0,3	

Tablica 4.2.4.1b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. Fizički promet – posjetitelji. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	95,2	95,0	95,4	94,5	94,1	94,5	97,1	96,8	
Zračni	1,7	1,6	1,5	2,0	2,6	1,5	0,8	1,0	
Željeznički	1,9	1,8	2,0	1,5	2,4	2,0	1,8	1,8	
Pomorski	1,3	1,6	1,1	2,1	0,9	2,0	0,3	0,3	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.4.2a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. Fizički promet – noćenja /dani boravka. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	92,1	93,0	92,7	91,6	91,1	91,1	93,5	94,5	
Zračni	3,5	3,6	3,3	2,7	5,3	5,1	1,8	1,8	
Željeznički	1,7	1,1	1,4	1,5	1,2	2,1	4,3	3,5	
Pomorski	2,8	2,3	2,6	4,2	2,4	1,8	0,4	0,2	

Tablica 4.2.4.2b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. Fizički promet – noćenja/dani boravka. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	92,4	93,0	93,8	92,1	89,6	92,7	94,7	94,7	
Zračni	3,7	3,1	2,9	3,1	7,2	3,8	1,1	1,7	
Željeznički	2,0	1,2	1,7	1,6	2,1	2,3	4,0	3,4	
Pomorski	2,0	2,6	1,6	3,2	1,2	1,1	0,2	0,2	

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.4.3a. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Cestovni	87,4	86,4	86,9	87,2	85,9	90,8	87,4	91,1
Zračni	6,6	8,8	7,1	5,1	9,5	5,0	4,7	4,6
Željeznički	2,1	1,8	1,4	1,6	1,1	2,7	7,2	3,8
Pomorski	3,9	3,0	4,6	6,2	3,6	1,5	0,7	0,4

Tablica 4.2.4.3b. Struktura turističkog tržišta u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. Ostvarena vrijednost potrošnje. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Cestovni	88,3	86,4	88,8	87,6	85,3	93,7	91,7	91,1
Zračni	6,8	8,0	6,5	5,9	11,6	3,4	2,4	4,2
Željeznički	2,1	1,8	1,7	1,4	1,7	2,4	5,4	4,5
Pomorski	2,8	3,7	3,0	5,0	1,4	0,5	0,4	0,3

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.4.4a. Dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,8	3,8	5,3	7,4	6,3	3,1	2,3	2,3
Cestovni	4,7	3,8	5,2	7,3	6,2	3,0	2,3	2,2
Zračni	8,6	6,4	9,2	9,1	12,7	8,1	3,3	3,7
Željeznički	4,7	2,5	4,3	7,5	4,5	3,4	5,5	4,0
Pomorski	7,2	5,5	7,6	9,5	8,0	2,6	2,1	1,6

Tablica 4.2.4.4b. Dužina boravka inozemnih putnika u danima u razdoblju lipanj-prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza. (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	4,0	3,3	4,7	6,1	4,9	2,6	2,0	2,1
Cestovni	3,9	3,3	4,6	5,9	4,6	2,5	1,9	2,1
Zračni	8,7	6,3	8,8	9,3	13,3	6,5	2,6	3,5
Željeznički	4,2	2,3	4,1	6,8	4,2	3,0	4,5	4,0
Pomorski	6,1	5,3	7,0	9,2	6,4	1,4	1,4	1,4

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.4.5a. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

USD

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	166,84	150,11	169,87	238,61	211,34	126,36	97,59	89,78
Cestovni	154,28	137,18	156,16	223,51	193,67	121,91	88,40	84,69
Zračni	563,74	613,33	634,54	548,53	752,76	329,96	357,75	376,21
Željeznički	198,76	162,20	136,33	250,11	130,21	184,10	389,06	173,22
Pomorski	358,90	281,48	426,72	455,75	401,11	88,98	152,51	116,39

Tablica 4.2.4.5b. Prosječna potrošnja inozemnih putnika po osobi u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

USD

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	132,24	119,70	140,47	180,51	173,16	102,36	71,91	73,57
Cestovni	122,64	108,95	130,75	167,41	156,96	101,51	67,92	69,19
Zračni	538,06	580,72	591,50	537,34	758,77	234,07	214,89	299,47
Željeznički	148,18	124,99	120,99	179,68	122,47	123,64	222,29	177,84
Pomorski	290,62	275,42	385,48	434,95	281,24	24,56	97,95	73,81

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

Tablica 4.2.4.6a. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza (Prva verzija – prema strukturi prometa iz uzorka)

USD

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	34,64	39,14	32,03	32,14	33,30	41,33	41,73	39,52
Cestovni	32,87	36,36	30,04	30,57	31,40	41,23	39,00	38,11
Zračni	65,65	95,70	69,20	60,41	59,38	40,75	108,18	101,91
Željeznički	42,50	64,88	31,54	33,54	28,84	53,92	70,61	43,41
Pomorski	49,61	51,38	55,97	47,88	50,14	33,77	71,36	71,79

Tablica 4.2.4.6b. Prosječna dnevna potrošnja inozemnih putnika u razdoblju lipanj–prosinac 1998. prema vrsti graničnog prijelaza (Druga verzija – prema korigiranoj* strukturi prometa iz uzorka)

USD

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	32,94	36,01	29,99	29,78	35,53	40,03	36,75	34,60
Cestovni	31,45	33,45	28,40	28,32	33,84	40,45	35,60	33,28
Zračni	61,61	92,45	67,48	57,69	56,99	35,97	84,12	85,30
Željeznički	34,93	53,61	29,45	26,34	29,01	41,21	49,81	44,96
Pomorski	47,61	51,75	55,20	47,03	43,85	17,34	71,74	52,73

* Vidi fusnotu 2 (str. 37)

4.3. PROCJENA VRIJEDNOSTI UKUPNE POTROŠNJE INOZEMNIH PUTNIKA

U skladu s prethodno obrazloženim metodološkim postupkom obavljena je iscrpna analiza rezultata dobivenih na temelju planiranog uzorka. Ta je analiza ukazala na određene disproporcije u udjelima prema osnovnim potrošačkim skupinama inozemnih posjetitelja u ukupno ostvarenoj potrošnji, sa svim posljedicama koje takve disproporcije u udjelima, kao težinskim koeficijentima (ponderima) u izračunavanju globalne vrijednosti prosječne potrošnje, imaju u procjeni vrijednosti ukupne inozemne potrošnje, kao konačnom rezultatu ovog istraživačkog projekta.³

U ovom je slučaju riječ o rezultatu koji, nakon provjere provedene u skladu s prethodno izloženim metodološkim postupkom procjene i analize, nedvojbeno ukazuje na nerealno veliki, a na temelju uzorka dobiveni, udio skupine posjetitelja koji su boravili u hotelskim i sličnim objektima – oko 19,2% – u ukupnom fizičkom prometu. Nerealnost tako velikog udjela toga tržišnog segmenta u ukupnom inozemnom prometu posebno je uočljiva na rezultatima dobivenim po pojedinim mjesecima, što se može vidjeti iz tablica 4.3.1.1a. i 4.3.1.1b. u Posebnom dokumentacijskom prilogu. Promjena samo toga jednog udjela izravno utječe na proporcionalno povećanje ili smanjenje udjela ostalih skupina koje sačinjavaju osnovni skup, što izravno utječe na globalnu vrijednost prosječne, a time onda i na procijenjenu vrijednost ukupne potrošnje inozemnih posjetitelja u Hrvatskoj.

Bez obzira na već utvrđeno metodološko rješenje da se smanjenjem iz uzorka dobivenog udjela posjetitelja s plaćenim noćenjem proporcionalno povećavaju udjeli preostalih dviju skupina inozemnih posjetitelja promatranih po vrstama boravka, ostaje i dalje otvoreno – a i s metodološkog stajališta osjetljivo – pitanje: koliko je realnim zbivanjima blisko prethodno spomenuto rješenje, odnosno, u kojim bi se omjerima zapravo trebao mijenjati pojedini udio svake od preostalih dviju skupina da bi se ta nova struktura po najvažnijim tržišnim segmentima približila onoj koja u realnosti najbolje opisuje osnovni skup, tj. daje realnu sliku ključnih tržišnih segmenta glede njihovih udjela u potrošnji, a time i njihove važnosti u cijelokupnoj inozemnoj turističkoj aktivnosti na području Hrvatske. Ključni preduvjet prihvatljive razine pouzdanosti takvih procjena su kvalitetni parametri na kojima se takve procjene temelje.

3 Odredene su se teškoće i mogle očekivati s obzirom na opseknost i iznimnu sloknost samog turizma, turističkih putovanja te turističke potrošnje kao pojave koja se istražuje, a time i sloknost ovoga anketnog istražvanja. Valja voditi računa i o činjenici da se takvo istražvanje u nas provodi prvi put, a da su, istodobno, u takvim i sličnim projektima veoma rijetka međunarodna i domaća iskustva, odnosno, da su rezultati – i kad postoje – uglavnom neusporedivi zbog brojnih specifičnosti svake zemlje koja se upuštala u takve projekte. Takve su teškoće redovita prateća pojava i u mnogo jednostavnijim anketno-istraživačkim projektima. Bitno je, međutim, temeljito ih razmotriti i u poststratifikacijskom postupku (iscrpno obrazloženom u metodološkom dijelu ovog dokumenta) predložiti određena rješenja s kojima se takvi nedostaci otaklanjuju ili bar svode u realno prihvatljive okvire.

Prvi ključni parametar je veličina osnovnog skupa. Usprkos brojnim nedostacima postupka utvrđivanja te veličine, prema svim provedenim analizama najbliži je realnom postupak procjene u dvije varijante. Prema prvoj varijanti bio bi to službeno registrirani broj inozemnih putnika na graničnim prijelazima prilikom odlaska iz Hrvatske, kako ga u svojim službenim publikacijama objavljuje DZS i MUP-a RH. U drugoj varijanti taj se podatak o ukupnom inozemnom prometu dobije tako da se službeno registrirani broj inozemnih putnika koji su boravili u Hrvatskoj umanji za oko 16%, koliko je manje turističkog prometa zabilježeno na prijelazima prema Sloveniji, kao prometnjoj državnoj granici, primjenom automatskih brojača vozila na slovenskim graničnim prijelazima. Dakle, ukupni promet inozemnih posjetitelja koji su boravili u Hrvatskoj zabilježen na graničnim prijelazima pri odlasku iz Hrvatske, prema prvoj varijanti doseže brojku od oko 17,4 milijuna za razdoblje lipanj – prosinac 1998., odnosno 25,2 milijuna inozemnih putnika za cijelu godinu, dok se prema drugoj varijanti ukupni promet inozemnih posjetitelja procjenjuje na oko 14,7 milijuna putnika u razdoblju lipanj – rujan 1998., odnosno na oko 21,3 milijuna za cijelu 1998. godinu.

Drugi parametar je broj inozemnih posjetitelja koji su boravili u hotelima, motelima, turističkim naseljima i sličnim objektima, kojih je u promatranom 7-mjesečnom razdoblju bilo oko 1,5 milijuna (taj je podatak izведен iz ostvarenoga ukupnog inozemnog prometa u tim objektima od oko 10,6 milijuna noćenja i uz prosječni boravak utvrđen Anketom od oko 6,9 dana). Uz takav opseg prometa udio toga segmenta u ukupnom broju inozemnih posjetitelja dosegao bi prema prvoj varijanti razinu od oko 8,8%, a u drugoj varijanti od oko 10,5% (umjesto 19,2% dobivenih prema uzorku).⁴

Treći se parametar mora utvrditi za skupinu inozemnih posjetitelja koji su boravili u kampovima, privatnom smještaju te ostalim smještajnim objektima. Postoji i za taj segment službeni statistički podatak o ostvarenom broju inozemnih noćenja (oko 13,5 milijuna) i iz toga izvedeni broj inozemnih posjetitelja od oko 1,4 milijuna, što daje udio od oko 8,3% u prvoj varijanti, odnosno od oko 9,9% u drugoj varijanti (umjesto 18,4% koliki je udio toga segmenta utvrđen prema uzorku). Međutim, prema našim dosadašnjim iskustvima, značajan dio toga turističkog prometa, približno oko 20%, ostajao je neregistriran pa ga je nužno povećati za taj postotak, tako se dolazi do korigiranog prometa u kampovima, privatnom smještaju i ostalim smještajnim objektima od oko 16,2 milijuna inozemnih noćenja, odnosno iz toga izvedenog broja posjetitelja od oko 1,7 milijuna, tako da se udio te skupine posjetitelja povećava: u prvoj varijanti na oko 10%, a u drugoj varijanti na oko 11,9% od ukupnoga broja inozemnih posjetitelja.

⁴ Budući da je zanemarivo mali dio inozemnog prometa koji potječe od hrvatskih, odnosno bosansko-hercegovačkih građana s hrvatskim državljanstvom s privremenim boravištem u inozemstvu, što se pogreškom, na temelju predloženih dokumenata prilikom hotelske registracije, najvjerojatnije razvrstava u domaći, a ne u inozemni turistički promet, nije uključena korekcija prethodno utvrđenog parametra (objašnjenje o tome vidi u metodološkom dijelu, točka 3.2.2).

Preostala dva parametra koja se odnose na inozemne posjetitelje s neplaćenim noćenjem te posjetitelje na jednodnevnim putovanjima bez noćenja u novoj bi se strukturi osnovnog skupa uzeli agregatno kao rezidualna stavka, tj. udio svakog od njih povećavao bi se (ili smanjivao) proporcionalno smanjenju (ili povećanju) aggregata posjetitelja u komercijalnim vrstama smještaja (hoteli i slični objekti, kampovi, privatni smještaj i ostalo). Ne postoji trenutačno ni jedan element koji bi mogao osigurati odvojeni postupak procjene moguće promjene veličine svakoga od ta dva parametra. Prema tome, ti će parametri u ovom slučaju nešto povećati svoje težinske vrijednosti (jer se tim djelima skupinama posjetitelja povećava udio u ukupnom prometu na račun smanjenja udjela potrošačkih skupina koje se koriste komercijalnim smještajem), ali će zadržati isti međusobni odnos kakav je među njima proizšao na temelju rezultata ovog istraživanja.

Koji je učinak takvog metodološkog pristupa u utvrđivanju globalne veličine turističkog prometa (broja posjetitelja), zatim u procjeni prosječne potrošnje po inozemnom posjetitelju, odnosno u procjeni vrijednosti ukupne turističke potrošnje inozemnih posjetitelja, i to za obje varijante i odgovarajući broj verzija, po mjesecima, zatim za razdoblje lipanj – prosinac, odnosno siječanj – svibanj te za cijelu 1998. godinu, vidi se iz sljedeća tri tablična pregleda. (Vidi tablice 4.3.1; 4.3.2. i 4.3.3)

Tablica 4.3.1. Fizički opseg turističkog prometa inozemnih posjetitelja u hrvatskoj u 1998.godini. Broj stranih putnika na odlasku iz Hrvatske u dvije varijante.

Mjesec	Varijanta I.	Varijanta II.
	Broj stranih putnika na odlasku iz Hrvatske	Broj stranih putnika na odlasku iz Hrvatske smanjen prema podacima Slovenije
I.	1.359.764	1.153.080
II.	1.257.861	1.066.666
III.	1.391.353	1.179.867
IV.	1.773.657	1.504.061
V.	1.999.836	1.695.861
VI.	2.293.396	1.894.345
VII.	3.047.557	2.879.941
VIII.	3.749.515	3.445.804
IX.	2.539.242	1.548.938
X.	2.102.828	1.783.198
XI.	1.845.262	1.564.782
XII.	1.817.869	1.541.553
I. – V.	7.782.471	6.599.535
VI. – XII.	17.895.669	14.658.562
I. – XII.	25.178.140	21.258.097

Izvor: Varijanta I. – Statistički registriran promet (DZS RH, mjesечne tablice br. 5 – Granični promet motornih vozila, putnika i robe). Varijanta II. – Korigirani promet – smanjenje registriranog prometa DZS-a RH za oko 16% prema podacima Statističkog ureda Republike Slovenije.

Tablica 4.3.2. Procjena vrijednosti prosječne potrošnje po osobi u Hrvatskoj u 1998. – u USD (Prva i druga varijanta – svaka u tri verzije)

Mjesec	VARIJANTA I.			VARIJANTA II.		
	1. Verzija	2. Verzija	3. Verzija	1. Verzija	2. Verzija	3. Verzija
I.	75,14	62,38	63,93	75,14	64,73	66,26
II.	67,92	56,89	58,75	67,92	59,03	60,88
III.	77,37	64,09	65,54	77,37	66,50	67,92
IV.	104,44	84,71	84,99	104,44	87,90	88,08
V.	120,46	96,92	96,50	120,46	100,56	100,01
VI.	150,11	119,70	117,14	150,11	130,11	127,06
VII.	169,87	140,47	135,99	169,87	143,61	138,90
VIII.	238,61	180,51	174,93	238,61	185,79	179,77
IX.	211,34	173,16	172,54	211,34	189,35	188,05
X.	126,36	102,36	102,23	126,36	103,55	103,46
XI.	97,59	71,91	71,89	97,59	72,61	72,59
XII.	89,78	73,57	73,60	89,78	74,31	74,27
I-IV.	92,70	75,76	76,55	92,70	78,61	79,33
VI-XII.	166,84	132,24	129,83	166,84	136,87	133,98
I-XII.	143,92	114,80	113,36	143,92	118,79	117,02

Izvor: Procjene na temelju dobivenih rezultata Anketnog istraživanja (1. verzija), odnosno na temelju određenih korekcija dobivenih rezultata ovoga anketnog istraživanja definiranih u metodološkom dijelu ovog dokumenta (2. i 3. verzija).

Tablica 4.3.3. Procjena ukupne vrijednosti turističke potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj u 1998. – u USD (Prva i druga varijanta – svaka u tri verzije)

Mjesec	VARIJANTA I.			VARIJANTA II.		
	1. Verzija	2. Verzija	3. Verzija	1. Verzija	2. Verzija	3. Verzija
I.	102.167.192	84.827.187	86.932.196	86.637.779	74.641.330	76.398.865
II.	85.434.198	71.554.794	73.895.562	72.448.200	62.962.656	64.941.844
III.	107.652.864	89.169.008	91.187.988	91.289.629	78.461.795	80.138.995
IV.	185.247.365	150.252.310	150.744.354	157.089.765	132.210.352	132.479.083
V.	240.899.188	193.815.388	192.981.553	204.282.511	170.542.475	169.598.520
VI.	344.264.918	274.511.704	268.648.407	284.362.823	246.473.240	240.695.488
VII.	517.693.810	428.076.618	414.437.276	489.220.651	413.588.379	400.023.856
VIII.	894.675.666	676.819.703	655.902.659	822.206.937	640.195.978	619.452.236
IX.	536.655.176	439.697.430	438.120.815	327.359.658	293.291.338	291.277.719
X.	265.709.696	215.249.049	214.972.106	225.321.822	184.650.168	184.489.680
XI.	180.081.332	132.700.448	132.655.885	152.708.970	113.618.834	113.587.538
XII.	163.215.365	133.736.496	133.795.158	138.406.629	114.552.797	114.491.135
I-IV.	721.400.807	589.618.687	595.741.652	611.747.884	518.818.609	523.557.308
VI-XII.	2.902.295.965	2.300.791.448	2.258.532.308	2.439.587.490	2.006.370.735	1.964.017.652
I-XII.	3.623.696.772	2.890.410.135	2.854.273.960	3.051.335.374	2.525.189.344	2.487.574.960

Izvor: Tablice 4.3.1. i 4.3.2.

Na temelju tako izvedene procjene i dobivenih rezultata po pojedinim varijantama, odnosno verzijama u sklopu svake varijante, prosječna potrošnja po osobi iznosi:

- za razdoblje siječanj – svibanj u rasponu: od oko 76 USD – I. varijanta, 2. verzija – do oko 93 USD – I. i II. varijanta, 1. verzija (po mjesecima se taj raspon kreće od oko 57 USD u veljači – I. varijanta, 2. verzija do oko 120 USD u svibnju – I. i II. varijanta, 1. verzija);
- za razdoblje lipanj – prosinac u rasponu: od oko 130 USD – I. varijanta, 3. verzija – do oko 167 USD – I. i II. varijanta, 1. verzija (po mjesecima se taj raspon kreće od oko 72 USD u studenome – I. varijanta, 2. i 3. verzija – do oko 239 USD u kolovozu – I. i II. varijanta, 1. verzija);
- za cijelu 1998. godinu u rasponu: od oko 113 USD – I. varijanta, 3. verzija – do oko 14 USD – I. i II. varijanta, 1. verzija (po mjesecima se taj raspon kreće od oko 57 USD u veljači – I. varijanta, 2. verzija – dooko 239 USD u kolovozu – I. i II. varijanta, 1. verzija);

Uz takvu razinu prosječne potrošnje po osobi i po mjesecima ukupna vrijednost inozemne turističke potrošnje ostvarena u Hrvatskoj po pojedinim razdobljima i mjesecima 1998. godine procijenjena je na ove iznose:

- za razdoblje siječanj – svibanj doseže vrijednost: od oko 519 milijuna USD – II. varijanta, 2. verzija – dooko 721 milijun USD – I. varijanta, 1. verzija – (po mjesecima se taj raspon kreće odoko 63 milijuna USD u veljači – II. varijanta, 2. verzija – dooko 241 milijun USD u svibnju – I. varijanta, 1. verzija);
- za razdoblje lipanj – prosinac doseže vrijednost: odoko 1964 milijuna USD – II. varijanta, 3. verzija – dooko 2902 milijuna USD – I. varijanta, 1. verzija (po mjesecima se taj raspon kreće odoko 114 milijuna USD u studenome – II. varijanta, 2. verzija, odnosno u studenome i prosincu – II. varijanta, 3. verzija – dooko 895 milijuna USD u kolovozu – I. varijanta, 1. verzija);
- za cijelu 1998. godinu doseže vrijednost: odoko 2488 milijuna USD – II. varijanta, 3. verzija – dooko 3624 milijuna USD – I. varijanta, 1. verzija (po mjesecima se taj raspon kreće odoko 63 milijuna USD u veljači – II. varijanta, 2. verzija – dooko 895 milijuna USD u kolovozu – I. varijanta, 1. verzija).

Neovisno o kojoj je varijanti ukupnoga inozemnog turističkog prometa riječ, ocjenjuje se da je realnosti najbliža druga verzija procjene vrijednosti turističke potrošnje inozemnih putnika, što se temelji na statistički registriranom broju noćenja u komercijalnim smještajnim objektima, korigiranom za 20-postotno povećanje statistički registriranog broja noćenja u kampovima i privatnom smještaju te, uz uvažavanje tako dobivenog udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem, proporcionalnom promjenom Anketom dobivenih udjela ostalih dviju skupina inozemnih posjetitelja: posjetitelja s neplaćenim noćenjem, odnosno onih na jednodnevnim putovanjima po Hrvatskoj bez noćenja. Tako procijenjena vrijednost turističke potrošnje inozemnih putnika, što ju je Hrvatska ostvarila u 1998. godini, dosegla bi u prvoj varijanti iznos odoko 2890 milijuna USD, a u drugoj varijanti oko 2525 milijuna USD.

5. PROMET I POTROŠNJA DOMAĆIH PUTNIKA U INOZEMSTVU U 1998. GODINI

5.1. Uvodne napomene

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u 1998. godini domaći su putnici sa stalnim boravištem u Hrvatskoj ostvarili oko 19 milijuna putovanja u inozemstvo.⁵ U razdoblju provođenja anketnog istraživanja (od VI. do XII. mjeseca) ostvareno je oko 62% tih putovanja. Na cestovnim graničnim prijelazima ostvareno je oko 97% svih prelazaka granice, od čega je oko 60% registrirano na granici sa Slovenijom, oko 17% na granici s Mađarskom, a oko 19% na granici s Bosnom i Hercegovinom. Na graničnim prijelazima s Jugoslavijom i Italijom zabilježen je neznatan udio putnika.

Zbog oblika granica Hrvatske, domaća putovanja (polazište i odredište u Hrvatskoj) mogu se odvijati i preko susjednih država, Slovenije i Bosne i Hercegovine. Razlog odlaska u inozemstvo u takvim je slučajevima tranzit pa to treba imati na umu kad se promatraju motivi putovanja. Također je važno napomenuti da se brojevi iz tablica kad se navode u tekstu zaokružuju na cijeli broj bez obzira o kakvom se obilježju radi.

5.2. Struktorna obilježja prometa domaćih putnika u inozemstvo

Tri su bitna obilježja prema kojima se može promatrati struktura prometa domaćih putnika koji su putovali u inozemstvo u razdoblju provođenja anketiranja: prvo, prema vrsti boravka, što zapravo podrazumijeva analizu s obzirom na ostvareno ili neostvareno noćenje u inozemstvu te posebno s obzirom na to je li ostvareno noćenje plaćeno ili neplaćeno; drugo, prema motivu odlaska u inozemstvo, što podrazumijeva analizu osam različitih motiva odlaska domaćih putnika u ino-

⁵ DZS RH za cestovne granične prijelaze i MUP RH za pomorske, zračne i Željezničke granične prijelaze.

zemstvo; i treće, prema vrsti prijevoznog sredstva koje je korišteno za putovanje, odnosno prema vrsti graničnog prijelaza, a to su cestovni, zračni, željeznički i morski prijelazi.

Prema navedenoj strukturi fizičkog prometa svakom se od tri bitna obilježja pridružuju podaci o prosječnoj dnevnoj i ukupnoj potrošnji po osobi na putovanju u inozemstvu.

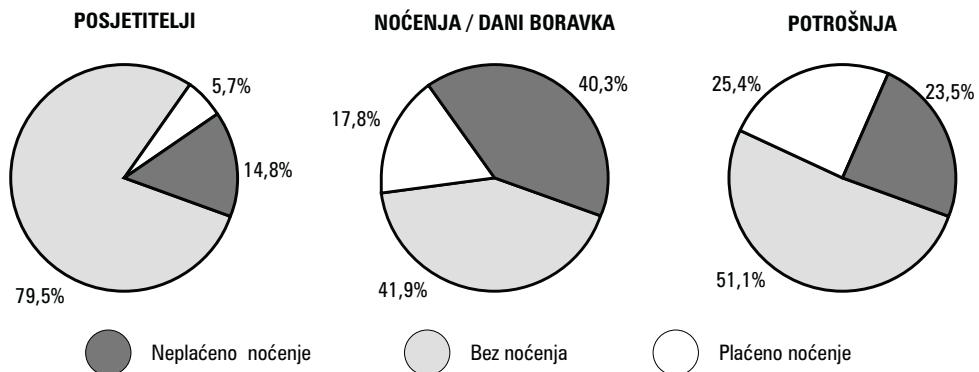
5.2.1. Vrsta boravka

Domaći su putnici u inozemstvo uglavnom putovali na jedan dan, bez noćenja (80%), dok je većina onih koji su ostvarili, a nisu platili noćenje vjerljivo boravila kod rođaka i prijatelja (15%). Samo oko 6% ispitanika ostvarilo je u inozemstvu jedno ili više plaćenih noćenja. Iako udio pojedine od tih triju skupina putnika varira tijekom promatranog razdoblja, njihov rang ostaje nepromijenjen (Tablica 5.2.1.1). Najviše putovanja domaćih putnika u inozemstvo s noćenjem ostvareno je u kolovozu (30%), prije svega na račun smanjenja putovanja u inozemstvo zbog posla (vidi Tablicu 5.2.2.1).

Od ukupnog broja ispitanika najveći udio u ostvarenim noćenjima/danima boravka u inozemstvu imaju domaći putnici koji nisu u inozemstvu noćili (oko 42%). Njihov je udio u ukupno ostvarenim noćenjima/danima boravka domaćih putnika u inozemstvu manji oko 2 puta u usporedbi s njihovom zastupljenosti u broju putovanja. Domaći putnici koji su u inozemstvu ostvarili i platili noćenje zastupljeni su s oko 18% te s oko 3 puta više participiraju u broju noćenja/dana boravka nego je njihov udio u broju posjetitelja. Domaći putnici koji su u inozemstvu noćili, ali noćenje nisu platili, sudjeluju u ukupno ostvarenim noćenjima/danima boravka s oko 40% i njihov je udio u tome gotovo tri puta veći nego u broju posjetitelja. Gledajući mjesecnu dinamiku tih triju skupina putnika, može se uočiti da putnici koji nisu noćili u inozemstvu ostvaruju najveći udio u noćenjima/danima boravka u rujnu (55%), a najmanji u kolovozu (36%). Putnici koji su platili noćenje u inozemstvu ostvaruju najveći udio u noćenjima/danima boravka u studenome (31%), a najmanji u rujnu (9%). Domaći putnici koji su u inozemstvu noćili, ali noćenje nisu platili, najveću zastupljenost u noćenjima/danima boravka ostvarili su u kolovozu (54%), a najmanju u srpnju (30%) (Tablica 5.2.1.2).

Iako posjetitelji bez ostvarenog noćenja sudjeluju u ukupnom broju ispitanika s oko 80%, a u broju noćenja/dana boravka s oko 42%, njihov je udio u ukupnoj potrošnji oko 51%. Udio putovanja s plaćenim i neplaćenim noćenjem u ukupnoj potrošnji je podjednak, odnosno kreće se oko 25% (Tablica 5.2.1.3). Očito je da najveći doprinos u ukupnoj potrošnji u odnosu na udio u noćenjima/danima boravka i ukupnim putovanjima pripada skupini putnika s plaćenim noćenjem. Također je razvidno da putnici s neplaćenim noćenjem sudjeluju u ukupnoj potrošnji značajno manje od njihova udjela u noćenjima/danima boravka u inozemstvu, a nešto više s obzirom na njihov udio u ukupnom broju putovanja.

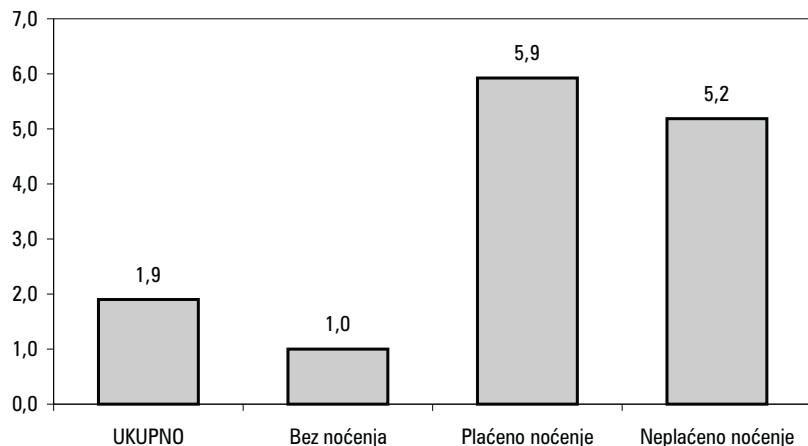
Grafikon 22. Struktura domaćih putnika prema vrsti boravka – u %

Izvor: Tablice 5.2.1.1.; 5.2.1.2. i 5.2.1.3. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Prosječni boravak domaćih putnika u inozemstvu u razdoblju anketiranja trajao je oko 2 dana i taj je prosjek gotovo isti tijekom cijelog razdoblja, osim u prosincu, kada je nešto duži (oko 2,3 dana). Domaći putnici koji su platili noćenje u inozemstvu u prosjeku su ostajali najduže (6 dana) izvan Hrvatske. Neznatno kraće ostajali su domaći putnici s ostvarenim neplaćenim noćenjem (5 dana). Putnici s plaćenim noćenjem najkraće su boravili u inozemstvu u mjesecu rujnu (3 dana), a najduže u studenome (10 dana). Putnici s neplaćenim noćenjem također su najkraće boravili u inozemstvu u rujnu (3 dana), a najduže u prosincu (10 dana).

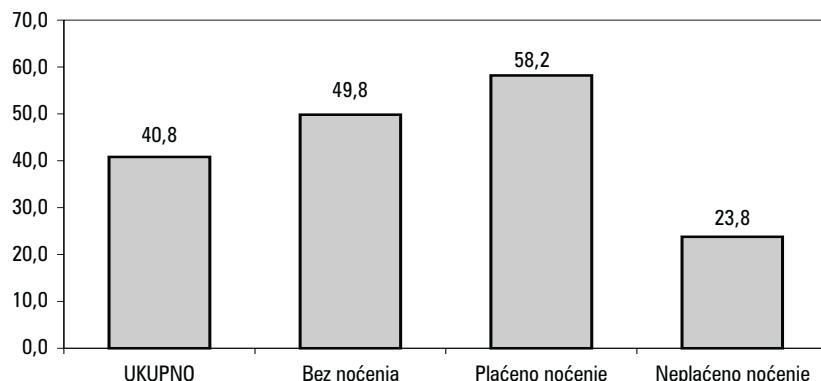
Grafikon 23. Prosječna dužina boravka domaćih putnika prema vrsti boravka – u danima

Izvor: Tablica 5.2.1.4. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

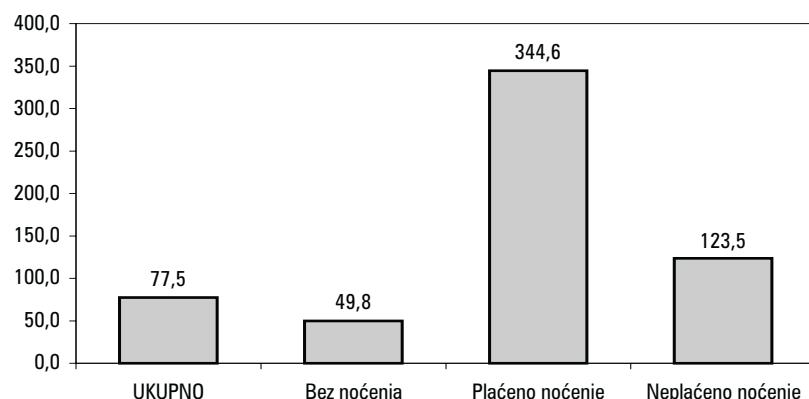
Prosječna potrošnja po danu boravka domaćih putnika u inozemstvu iznosila je oko 41 USD i značajnije je varirala po mjesecima: u prosincu je bila najmanja (29 USD), a u lipnju i u listopadu najveća (47 USD). Domaći putnici koji su u inozemstvu ostvarili i platili noćenje prosječno su po danu boravka trošili oko 58 USD, a oni koji su u inozemstvu boravili samo jedan dan, dakle nisu ostvarili noćenje, trošili su oko 50 USD. Oni koji su ostvarili noćenje, ali ga nisu platili, prosječno su po danu boravka trošili znatno manje, odnosno oko 24 USD. Varijacija dnevne potrošnje domaćih putnika bez noćenja u inozemstvu po mjesecima je najmanja i iznosi oko $\pm 14\%$. Zbog relativno malog broja ispitanika po mjesecima za ostale dvije kategorije putnika, varijacije prosječne dnevne potrošnje po mjesecima su značajno veće.

Grafikon 24. Prosječna dnevna potrošnja domaćih putnika prema vrsti boravka – u USD

Izvor: Tablica 5.2.1.6. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 25. Prosječna potrošnja domaćih putnika po osobi prema vrsti boravka – u USD

Izvor: Tablica 5.2.1.5. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Prosječna je potrošnja po putovanju i po osobi u razdoblju anketiranja iznosila oko 78 USD i bila je najveća u listopadu (93 USD), a najmanja u rujnu (65 USD). Prosječna je potrošnja po putniku i putovanju bila najveća kod putnika koji su u inozemstvu ostvarili plaćeno noćenje te je iznosila oko 345 USD. Prosječna potrošnja domaćih putnika po putovanju koji su u inozemstvu ostvarili noćenje, ali ga nisu platili iznosila je oko 124 USD, a kod onih bez noćenja već spomenutih 50 USD.

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 5.2.1.

Tablica 5.2.1.1. Struktura domaćih putnika prema vrsti boravka
Fizički promet – posjetitelji

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bez noćenja	79,5	83,7	80,4	70,6	79,6	79,4	80,2	82,6	
Plaćeno noćenje	5,7	6,8	5,6	4,9	4,3	7,0	6,7	4,8	
Neplaćeno noćenje	14,8	9,5	14,0	24,6	16,1	13,6	13,1	12,5	

Tablica 5.2.1.2. Struktura domaćih putnika prema vrsti boravka
Fizički promet – noćenja/dani boravka

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bez noćenja	41,9	45,7	48,4	35,5	54,8	40,2	38,8	35,7	
Plaćeno noćenje	17,8	18,3	22,0	10,8	8,6	21,0	30,6	12,5	
Neplaćeno noćenje	40,3	36,0	29,6	53,7	36,6	38,8	30,7	51,8	

Tablica 5.2.1.3. Struktura domaćih putnika prema vrsti boravka
Ostvarena vrijednost potrošnje

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bez noćenja	51,1	45,2	54,9	51,2	55,9	49,4	49,9	53,4	
Plaćeno noćenje	25,4	33,7	29,4	17,2	22,2	20,7	29,4	23,1	
Neplaćeno noćenje	23,5	21,1	15,7	31,5	21,9	29,9	20,7	23,6	

Tablica 5.2.1.4. Prosječna dužina boravka domaćih putnika prema vrsti boravka
u danima

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	1,9	1,8	1,7	2,0	1,5	2,0	2,1	2,3
Bez noćenja	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Plaćeno noćenje	5,9	4,9	6,5	4,4	2,9	6,0	9,5	6,0
Neplaćeno noćenje	5,2	7,0	3,5	4,3	3,3	5,6	4,9	9,5

Tablica 5.2.1.5. Prosječna potrošnja domaćih putnika po osobi prema vrsti boravka

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	USD
UKUPNO	77,52	85,81	73,95	72,21	64,68	92,69	88,66	66,31	
Bez noćenja	49,83	46,29	50,50	52,41	45,40	57,67	55,08	42,83	
Plaćeno noćenje	344,63	423,33	384,91	256,14	337,05	275,36	391,62	316,96	
Neplaćeno noćenje	123,45	191,68	83,18	92,78	87,76	203,36	140,28	124,55	

Tablica 5.2.1.6. Prosječna dnevna potrošnja domaćih putnika prema vrsti boravka

	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	USD
UKUPNO	40,81	46,89	44,53	36,30	44,51	46,87	42,82	28,67	
Bez noćenja	49,83	46,29	50,50	52,41	45,40	57,67	55,08	42,83	
Plaćeno noćenje	58,17	86,49	59,52	57,62	114,69	46,14	41,25	52,96	
Neplaćeno noćenje	23,79	27,54	23,65	21,33	26,63	36,10	28,91	13,05	

5.2.2. Motivi odlaska domaćih putnika u inozemstvo

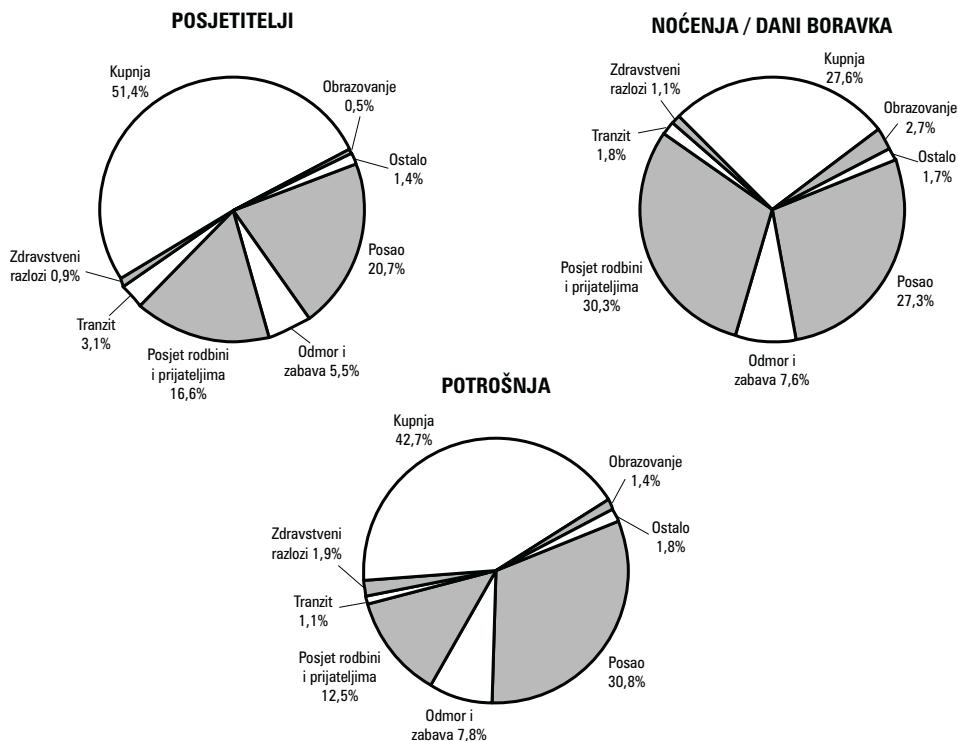
Domaći putnici su u razdoblju anketiranja putovali u inozemstvo najčešće zbog kupnje (51%), posla (21%) te posjeta rodbini i prijateljima (17%), dok od ostalih motiva, zbog male zastupljenosti, valja spomenuti još samo “odmor i zabavu” (6%) i “tranzit” (3%). Zastupljenost pojedinih motiva putovanja varira po mjesecima. Tako je motiv “kupnja” najmanje zastupljen u srpnju (45%), a najviše u studenome (59%), motiv “posao” najmanje je zastupljen u kolovozu (14%), a najviše u srpnju (26%), a motiv “posjet rodbini i prijateljima” najmanje je zastupljen u lipnju (13%), a najviše u kolovozu (25%). Rang prva tri najjače zastupljena motiva mijenja se samo u kolovozu i rujnu kada “posjet rodbini i prijateljima” i “posao” zamjenjuju mjesta.

Promatrajući strukturu domaćih putnika prema noćenjima/danima boravka u inozemstvu, lako je uočiti da zbog kratkoće boravka koji je karakterističan za motiv “kupnja”, udio te skupine putnika pada na polovicu njihova udjela u strukturi prema posjetiteljima, dok udio putnika u posjetu rodbini i prijateljima dvostruko raste. Što se pak poslovnih putovanja tiče, kao jednog od tri najjače zastupljena motiva putovanja u inozemstvo, valja uočiti da je njihov udio u noćenjima/danima boravka također nešto veći od udjela koji imaju putnici s tim motivom u ukupnom broju putovanja. Slično vrijedi i za motive “odmor i zabava” te “obrazovanje”, dok je udio noćenja/dana boravka putnika u tranzitu gotovo dvostruko manji od njihova udjela u broju posjetitelja.

U strukturi ukupne potrošnje prema motivu odlaska u inozemstvo najveći udio ima "kupnja" (43%), zatim "posao" (31%) te "posjet rodbini i prijateljima" (13%). Ta tri razloga putovanja domaćih putnika u inozemstvo sudjeluju, dakle, u ukupnoj potrošnji s oko 87%. Od ostalih motiva valja izdvojiti još samo "odmor i zabavu" s oko 8% udjela u ukupnoj potrošnji, dok su ostala četiri motiva zastupljena s 1% do 2%.

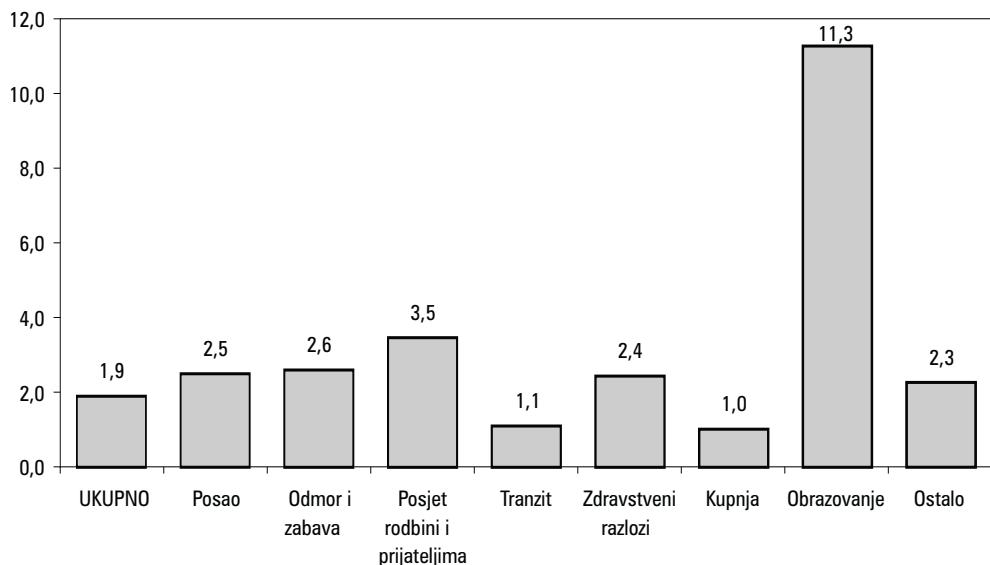
Uspoređujući strukture prema fizičkom prometu posjetitelja, noćenjima/danima boravka i ukupnoj potrošnji može se uočiti sljedeće: prvo, u sva tri obilježja u strukturi prevladavaju motivi "kupnja", "posao" i "posjet rodbini i prijateljima"; drugo, rang prva tri motiva isti je kod posjetitelja i ukupne potrošnje, a kod noćenja/dana boravka njihov rang se potpuno mijenja: na prvom je mjestu "posjet rodbini i prijateljima", na drugom je "kupnja", a na trećem je "posao"; treće, udjeli u potrošnji kod motiva "kupnja" i "posjet rodbini i prijateljima" bliži su njihovim udjelima prema fizičkom prometu posjetitelja, a motiv "posao" svojim je udjelom u potrošnji bliži udjelu u noćenjima/danima boravka.

Grafikon 26. Struktura domaćih putnika prema motivu dolaska – u %

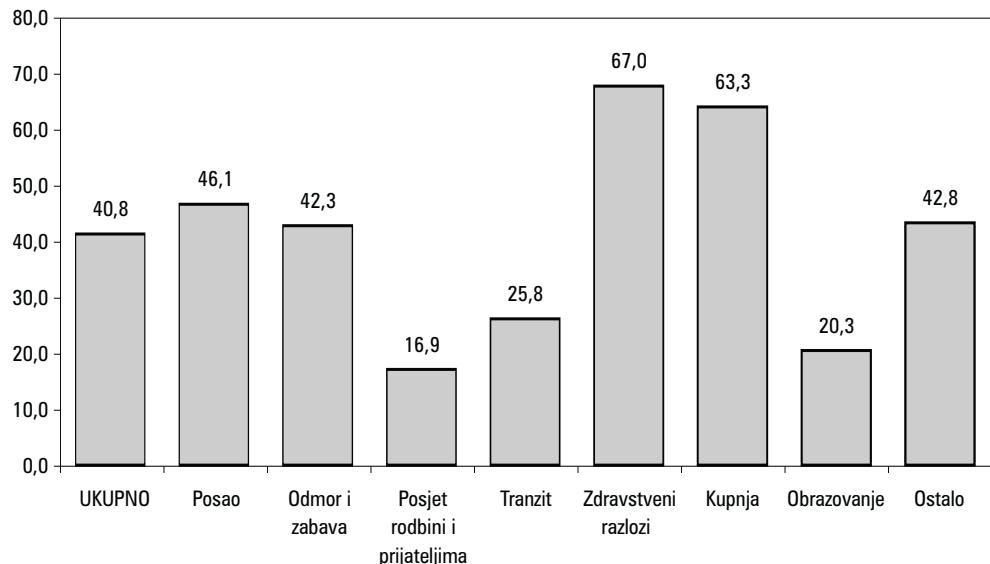
Izvor: Tablice 5.2.2.1; 5.2.2.2. i 5.2.2.3. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 27. Dužina boravka domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo – u danima

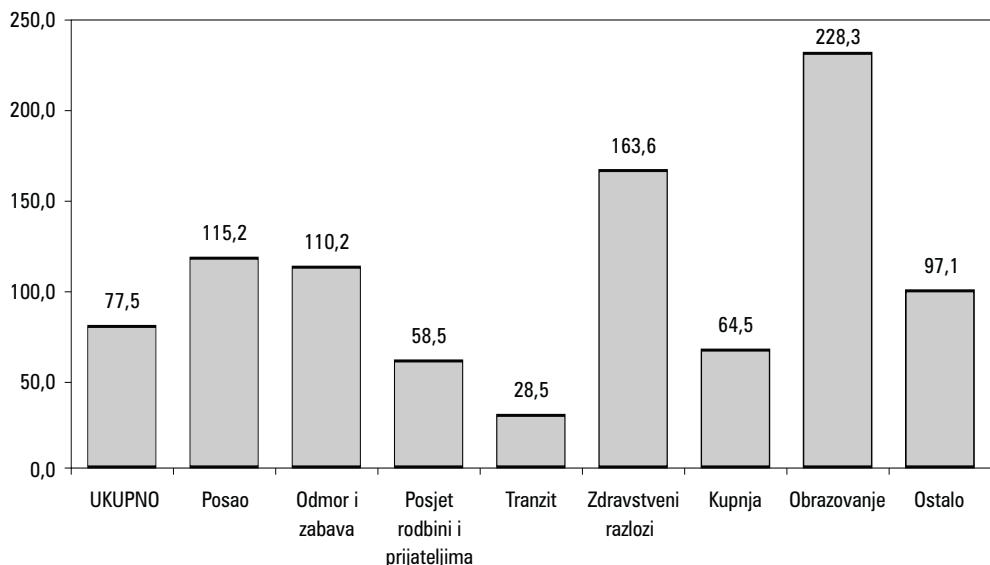
Izvor: Tablica 5.2.2.4. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 28. Prosječna dnevna potrošnja domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo – u USD

Izvor: Tablica 5.2.2.6. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 29. Prosječna potrošnja domaćih putnika po osobi prema motivu odlaska u inozemstvo – u USD

Izvor: Tablica 5.2.2.5. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Zbog motiva “kupnja” u inozemstvo se u pravilu odlazi na jedan dan. Prosječno se u inozemstvu najduže ostaje zbog obrazovanja (11 dana), a zatim zbog posjeta rodbini i prijateljima (4 dana). Zbog motiva “posao”, “odmor i zabava”, “zdravstveni razlozi” i “ostalo” u inozemstvu se u prosjeku ostaje nešto manje od 3 dana.

Najveća prosječna dnevna potrošnja po putniku ostvarena je na putovanjima zbog zdravstvenih razloga (67 USD), a najmanja pri posjetu rodbini i prijateljima (17 USD). S obzirom na visinu prosječne dnevne potrošnje moguće je grupirati motive u tri kategorije: prva, s potrošnjom od 63 do 67 USD, obuhvaća motive “zdravstveni razlozi” i “kupnja”; druga, s prosječnom potrošnjom od 42 do 46 USD, obuhvaća motive “odmor i zabava”, “ostalo” te “posao”; treća, s potrošnjom od 17 do 26 USD, obuhvaća motive “posjet rodbini i prijateljima”, “obrazovanje” i “tranzit”.

Zbog prevladavajuće zastupljenosti putnika s motivom “kupnja”, njihova prosječna potrošnja dominantno utječe i na visinu prosječne ukupne potrošnje po domaćem putniku na putovanju u inozemstvu. Manju prosječnu potrošnju po putovanju nego kod putnika s motivom kupnje imali su samo putnici koji su putovali u posjet rodbini i prijateljima (oko 59 USD) i u tranzitu (oko 29 USD), dok je prosječna potrošnja po putniku za pet preostalih motiva putovanja bila znatno viša od prosječne potrošnje za kupnju. Variranje prosječne potrošnje po putovanju po mjesecima ukazuje na promjenu strukture putovanja prema motivu odlaska u in-

zemstvo. Tako je ponajprije zbog male zastupljenosti poslovnih putovanja u kolovozu, rujnu i prosincu, na kojima je potrošnja veća, te zbog veće zastupljenosti posjeta rodbini i prijateljima, kod kojeg je potrošnja mala, ukupna prosječna potrošnja po putovanju najmanja.

Na putovanjima zbog odmora i zabave, koja su zastupljena s oko 6% u ukupnim putovanjima, prosječna potrošnja po osobi i putovanju iznosi oko 110 USD. Iako je prosječna potrošnja u inozemstvu zbog zdravstvenih razloga i obrazovanja relativno visoka, zbog male zastupljenosti tih motiva u anketnom uzorku i velikih varijacija te potrošnje po mjesecima, dobivene rezultate treba uzeti s rezervom. Ta potrošnja međutim ima mali utjecaj na ukupnu prosječnu potrošnju pa joj nije ni potrebno posvetiti veću pozornost.

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 5.2.2.

Tablica 5.2.2.1. Struktura domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo
Fizički promet – posjetitelji

Motivi odlaska u inozemstvo:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	20,7	24,1	26,2	13,9	17,1	20,1	17,5	25,4	
Odmor i zabava	5,5	5,0	7,7	5,8	7,2	5,2	2,3	5,0	
Posjet rodbini i prijateljima	16,6	12,5	15,9	24,9	17,8	13,8	14,6	16,5	
Tranzit	3,1	4,9	3,9	4,0	2,7	1,6	2,8	1,5	
Zdravstveni razlozi	0,9	0,4	0,7	1,3	1,2	0,9	0,7	1,0	
Kupnja	51,4	50,7	44,6	47,5	52,9	56,8	59,0	49,1	
Obrazovanje	0,5	0,9	0,3	0,3	0,2	0,4	1,0	0,2	
Ostalo	1,4	1,6	0,7	2,4	0,9	1,2	2,0	1,2	

Tablica 5.2.2.2. Struktura domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo
Fizički promet – noćenja/dani boravka

Motivi odlaska u inozemstvo:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	27,3	36,6	32,0	10,5	16,4	37,0	37,7	20,9	
Odmor i zabava	7,6	6,0	12,3	10,6	12,0	7,2	2,3	4,8	
Posjet rodbini i prijateljima	30,3	24,3	22,0	45,6	31,7	17,6	19,6	46,1	
Tranzit	1,8	3,1	2,5	2,0	1,9	1,0	1,8	0,6	
Zdravstveni razlozi	1,1	0,2	2,2	1,2	0,9	1,6	0,4	1,3	
Kupnja	27,6	27,8	26,9	23,9	36,4	30,9	28,6	22,1	
Obrazovanje	2,7	0,9	1,7	1,8	0,1	3,5	8,0	2,3	
Ostalo	1,7	1,0	0,5	4,5	0,6	1,2	1,6	1,8	

Tablica 5.2.2.3. Struktura domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo
Ostvarena vrijednost potrošnje

Motivi odlaska u inozemstvo:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Posao	30,8	42,1	30,2	19,8	23,9	33,6	34,1	27,9	
Odmor i zabava	7,8	5,7	12,9	6,9	12,0	6,8	5,1	6,5	
Posjet rodbini i prijateljima	12,5	14,8	8,0	21,7	16,1	6,5	9,9	13,1	
Tranzit	1,1	3,4	1,2	0,4	1,0	0,8	0,8	0,1	
Zdravstveni razlozi	1,9	0,1	3,7	1,9	0,4	2,3	1,8	2,7	
Kupnja	42,7	33,0	39,9	43,6	46,3	47,7	45,6	43,6	
Obrazovanje	1,4	0,5	2,7	1,4	0,0	1,0	1,3	2,6	
Ostalo	1,8	0,4	1,4	4,4	0,3	1,3	1,5	3,4	

Tablica 5.2.2.4. Prosječna dužina boravka domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo u danima

Motivi odlaska u inozemstvo:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	1,9	1,8	1,7	2,0	1,5	2,0	2,1	2,3
Posao	2,5	2,8	2,0	1,5	1,4	3,6	4,4	1,9
Odmor i zabava	2,6	2,2	2,6	3,6	2,4	2,7	2,0	2,2
Posjet rodbini i prijateljima	3,5	3,6	2,3	3,6	2,6	2,5	2,8	6,5
Tranzit	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,2	1,3	1,0
Zdravstveni razlozi	2,4	1,0	5,1	1,8	1,1	3,8	1,2	3,2
Kupnja	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0
Obrazovanje	11,3	1,9	10,4	13,5	1,0	18,3	16,0	22,2
Ostalo	2,3	1,2	1,1	3,7	1,0	1,9	1,7	3,5

Tablica 5.2.2.5. Prosječna potrošnja domaćih putnika po osobi prema motivu odlaska u inozemstvo

USD

Motivi odlaska u inozemstvo:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	77,52	85,81	73,95	72,21	64,68	92,69	88,66	66,31
Posao	115,21	150,13	85,19	102,65	90,38	154,83	172,31	72,72
Odmor i zabava	110,23	98,01	123,08	85,55	107,76	120,98	193,35	86,48
Posjet rodbini i prijateljima	58,49	101,80	37,35	63,05	58,24	43,27	60,05	52,66
Tranzit	28,48	59,05	22,41	6,87	23,29	46,42	23,52	4,66
Zdravstveni razlozi	163,58	18,21	386,62	104,22	24,08	246,96	222,99	185,46
Kupnja	64,51	55,84	66,24	66,28	56,62	77,93	68,52	58,89
Obrazovanje	228,27	51,74	731,64	381,56	11,94	253,79	109,06	716,45
Ostalo	97,12	20,45	147,58	132,70	20,80	95,90	67,45	189,05

Tablica 5.2.2.6. Prosječna dnevna potrošnja domaćih putnika prema motivu odlaska u inozemstvo

USD

Motivi dolaska u inozemstvo:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	40,81	46,89	44,53	36,30	44,51	46,87	42,82	28,67
Posao	46,08	53,91	41,93	68,24	64,75	42,67	38,75	38,27
Odmor i zabava	42,29	44,26	46,83	23,71	44,53	44,28	95,48	39,16
Posjet rodbini i prijateljima	16,88	28,58	16,26	17,28	22,59	17,19	21,59	8,15
Tranzit	25,84	52,03	21,04	6,87	22,53	37,96	17,97	4,66
Zdravstveni razlozi	66,96	18,21	76,02	57,49	22,36	65,21	185,82	57,67
Kupnja	63,29	55,65	66,13	66,28	56,62	72,34	68,17	56,57
Obrazovanje	20,25	27,62	70,36	28,28	11,94	13,85	6,82	32,33
Ostalo	42,82	16,74	138,53	35,50	20,80	49,49	39,59	54,21

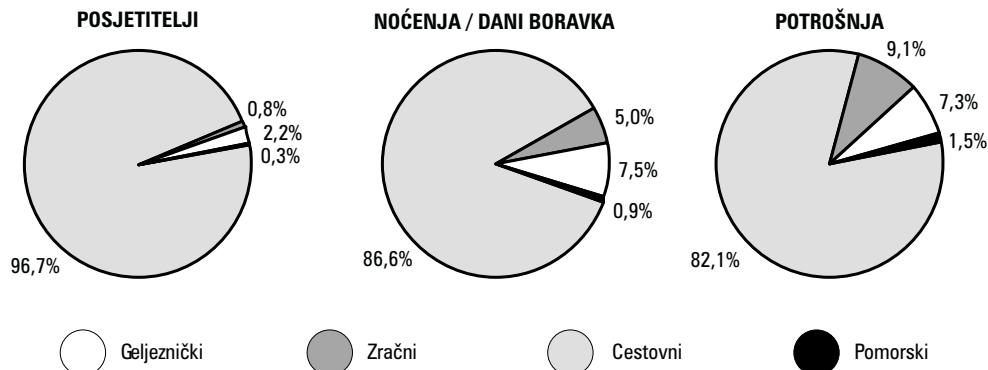
5.2.3. Vrsta graničnog prijelaza

Na cestovnim je graničnim prijelazima u razdoblju anketiranja ostvareno oko 97% svih prijelaza granice domaćih putnika. Željeznički je promet zastupljen s oko 2%, zračni s oko 1%, a pomorski je marginalno zastupljen. Udio pojedinih vrsta graničnih prijelaza, odnosno korištenih prometnih sredstava za prelazak granice domaćih putnika, gotovo je konstantan u cijelom razdoblju istraživanja.

S obzirom na noćenja/dane boravka provedene na putovanju u inozemstvu valja također uočiti značajnu razliku između korištenja cestovnih vozila, odnosno cestovnih graničnih prijelaza i svih drugih navedenih prijelaza. Naime, i ovdje su cestovni granični prijelazi dominantno zastupljeni (87%), ali ipak nešto manje nego u broju posjetitelja.

U strukturi ukupne potrošnje prema vrsti graničnog prijelaza najveći udio također pripada domaćim putnicima, koji se za odlazak u inozemstvo koriste cestovnim vozilom, odnosno putuju preko cestovnih graničnih prijelaza (82%). Međutim, njihov je udio u ostvarenoj potrošnji manji od udjela u broju posjetitelja i u noćenjima/danima boravka. U pravilu, putnici koji se koriste drugim vrstama prometnih sredstava, odnosno putuju preko neke druge vrste graničnog prijelaza, ostvaruju u ukupnoj potrošnji znatno veći udio nego što je njihov udio u ukupnom broju posjetitelja. Udio zračnog prijevoza u ukupnoj potrošnji oko 11 puta je veći od njegova udjela u broju posjetitelja, odnosno oko dva puta od udjela u noćenjima/danima boravka. Udio željezničkog prometa u ukupnoj potrošnji veći je oko tri puta od njegova udjela u broju posjetitelja, a podjednak je njegovu udjelu u noćenjima/danima boravka. Putnici koji su u inozemstvo putovali brodom, dakle preko morskih graničnih prijelaza, sudjeluju u ukupnoj potrošnji s oko 5 puta većim udjelom nego u broju posjetitelja i s oko dva puta većim udjelom nego u noćenjima /danima boravka.

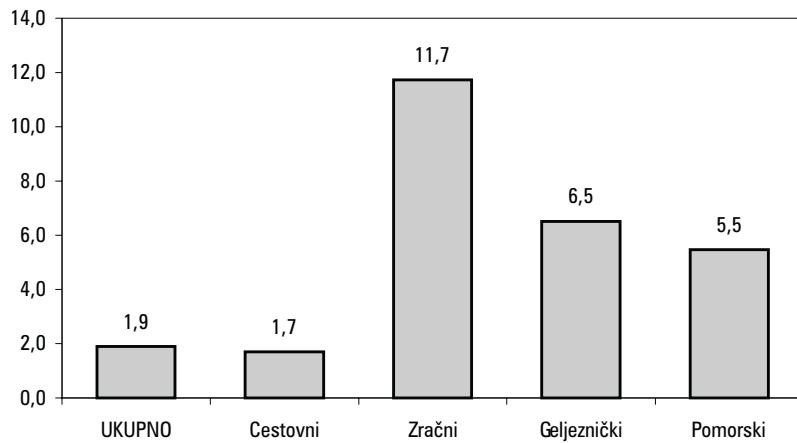
Grafikon 30. Struktura domaćih putnika prema vrsti graničnog prijelaza – u %

Izvor: Tablice 5.2.3.1; 5.2.3.2. i 5.2.3.3. – globalni u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

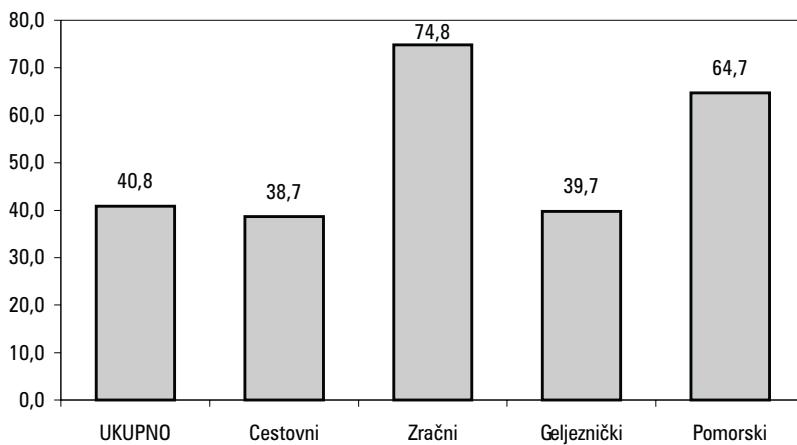
Putnici koji su se iz inozemstva vraćali zrakoplovom, najduže su boravili izvan Hrvatske (12 dana). Putnici koji su se vraćali vlakom, prosječno su ostajali oko 7 dana, a oni koji su putovali brodom, oko 6 dana. Najkraće su u inozemstvu boravili putnici koji su putovali osobnim automobilom (2 dana).

Grafikon 31. Prosječna dužina boravka domaćih putnika u inozemstvu prema vrsti graničnog prijelaza – u danima

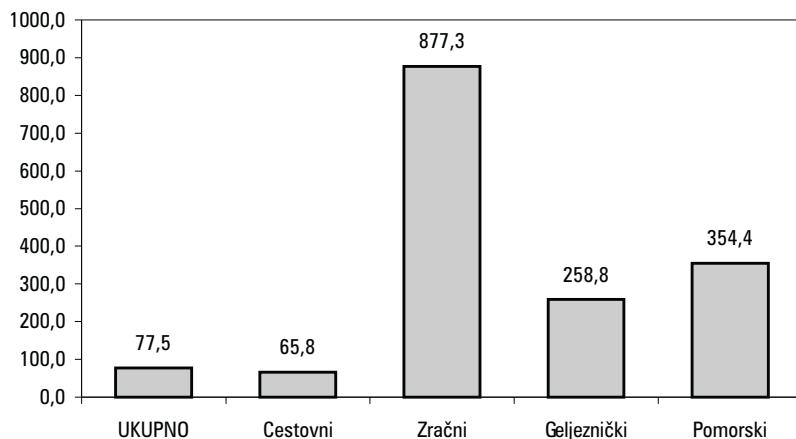
Izvor: Tablica 5.2.3.4. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 32. Prosječna dnevna potrošnja domaćih putnika u inozemstvu prema vrsti graničnog prijelaza – u USD

Izvor: Tablica 5.2.3.6. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Grafikon 33. Prosječna potrošnja domaćih putnika u inozemstvu po osobi prema vrstbi graničnog prijelaza – u USD

Izvor: Tablica 5.2.3.5. – globali u Dokumentacijskom prilogu ovog poglavlja.

Prosječna je dnevna potrošnja domaćih putnika koji su se za povratak iz inozemstva koristili zrakoplovom bila najveća te je iznosila oko 75 USD. U pomorskom je prijevozu prosječna dnevna potrošnja iznosila oko 65 USD, u željezničkom oko 40 USD, a u najjače zastupljenom, cestovnom prometu prosječna je potrošnja po danu boravka bila najmanja te je iznosila oko 39 USD.

Uspoređujući samo cestovne granične prijelaze, na kojima domaći putnici ionako ostvaruju najviše prelazaka granice, može se zaključiti da je prosječna dnevna potrošnja najveća kod domaćih putnika koji su se iz inozemstva vraćali preko granice sa Slovenijom, odnosno ti su putnici trošili prosječno oko 50 USD po danu boravka. Pri tome valja reći da se takva prosječna potrošnja ne odnosi samo na potrošnju u Sloveniji, već su obuhvaćene i sve druge zemlje do kojih put vodi preko granice sa Slovenijom. Ispitanici anketirani na granici s Bosnom i Hercegovinom trošili su po danu u inozemstvu prosječno oko 20 USD, a na granici s Mađarskom oko 39 USD (Tablica 5.2.3.1. u Posebnom dokumentacijskom prilogu).

Najveću prosječnu potrošnju po putovanju u inozemstvu ostvarili su domaći putnici koji su se koristili zračnim prijevozom. Njihova prosječna potrošnja po putovanju iznosi oko 877 USD. Putnici koji su se koristili brodom, trošili su u prosjeku oko 354 USD, a oni koji su se koristili željeznicom, trošili su po putovanju prosječno oko 259 USD. Najmanje su trošili putnici koji su se koristili osobnim automobilom i njihova prosječna potrošnja po putovanju iznosi oko 66 USD.

Uspoređujući samo cestovne granične prijelaze, može se zaključiti da su najviše po osobi trošili oni domaći putnici koji su se iz inozemstva vraćali preko granice sa Slo-

venijom, odnosno trošili su oko 79 USD po putovanju po osobi. Pri tome valja reći da se takva prosječna potrošnja ne odnosi samo na potrošnju u Sloveniji, već su obuhvaćene i sve druge zemlje do kojih put vodi preko granice sa Slovenijom. Ispitanici anketirani na granici s Bosnom i Hercegovinom trošili su u inozemstvu u prosjeku oko 48 USD po osobi, a na granici s Mađarskom oko 44 USD po putovanju po osobi (Tablica 5.2.3.2. u Posebnom dokumentacijskom prilogu).

Dokumentacijski prilog – Poglavlje 5.2.3.

Tablica 5.2.3.1. Struktura domaćih putnika prema vrsti graničnog prijelaza
Fizički promet – posjetitelji

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	96,7	96,6	96,3	96,8	96,5	96,7	96,9	96,9	
Zračni	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	
Željeznički	2,2	2,1	2,2	2,4	2,1	2,2	2,2	2,1	
Pomorski	0,3	0,4	0,5	.	0,5	0,3	0,2	0,2	

Tablica 5.2.3.2. Struktura domaćih putnika prema vrsti graničnog prijelaza
Fizički promet – noćenja/dani boravka

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	86,6	83,7	85,8	91,1	88,9	83,2	89,6	84,6	
Zračni	5,0	7,2	5,0	6,7	4,6	5,9	3,1	2,9	
Željeznički	7,5	7,7	8,4	2,1	5,5	8,9	7,1	11,4	
Pomorski	0,9	1,4	0,8	.	0,9	1,9	0,2	1,2	

Tablica 5.2.3.3. Struktura domaćih putnika prema vrsti graničnog prijelaza
Ostvarena vrijednost potrošnje

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	%
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Cestovni	82,1	72,6	78,5	86,6	81,9	87,1	83,7	84,9	
Zračni	9,1	11,6	10,6	11,7	13,2	4,8	7,8	5,5	
Željeznički	7,3	13,2	8,0	1,7	3,7	6,9	7,7	8,3	
Pomorski	1,5	2,6	2,9	.	1,2	1,2	0,9	1,3	

Tablica 5.2.3.4. Prosječna dužina boravka domaćih putnika u inozemstvu prema vrsti graničnog prijelaza u danima

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
UKUPNO	1,9	1,8	1,7	2,0	1,5	2,0	2,1	2,3
Cestovni	1,7	1,6	1,5	1,9	1,3	1,7	1,9	2,0
Zračni	11,7	14,7	8,9	16,6	8,3	14,7	9,0	9,7
Željeznički	6,5	6,8	6,4	1,8	3,7	8,1	6,8	12,3
Pomorski	5,5	5,9	2,6	.	2,7	13,2	2,4	10,9

Tablica 5.2.3.5. Prosječna potrošnja domaćih putnika u inozemstvu po osobi prema vrsti graničnog prijelaza

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	USD
UKUPNO	77,52	85,81	73,95	72,21	64,68	92,69	88,66	66,31	
Cestovni	65,83	64,46	60,28	64,59	54,88	83,45	76,55	58,06	
Zračni	877,29	1103,87	841,09	1044,04	1051,10	557,99	964,69	531,69	
Željeznički	258,77	548,87	272,05	52,97	111,37	289,90	315,75	257,30	
Pomorski	354,36	516,64	391,33	.	151,43	395,20	371,94	348,04	

Tablica 5.2.3.6. Prosječna dnevna potrošnja domaćih putnika u inozemstvu prema vrsti graničnog prijelaza

Vrsta graničnih prijelaza:	UKUPNO VI. – XII.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	USD
UKUPNO	40,81	46,89	44,53	36,30	44,51	46,87	42,82	28,67	
Cestovni	38,69	40,65	40,75	34,49	41,00	49,07	40,00	28,78	
Zračni	74,83	75,26	94,86	62,86	126,55	37,96	106,89	54,65	
Željeznički	39,74	80,72	42,61	29,66	29,85	36,01	46,55	20,95	
Pomorski	64,72	87,99	151,86	.	56,79	30,04	158,27	31,82	

5.3. Procjena vrijednosti ukupne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu

Na temelju dobivenih podataka o prosječnoj potrošnji u razdoblju anketiranja, kao i na temelju podataka o ukupnom broju domaćih putnika na ulazu u Hrvatsku u istom vremenu, proizlazi da je ukupna potrošnja domaćih putnika u inozemstvu u tom razdoblju iznosila oko 925 milijuna USD.

Budući da u prvih pet mjeseci 1998. godine anketirana na graničnim prijelazima nije bilo, prosječna potrošnja po putniku i putovanju, u razdoblju siječanj-svibanj 1998. godine, procijenjena je kao prosjek potrošnje u razdoblju lipanj-prosinac 1998. godine. Na temelju tako utvrđene potrošnje i ukupnog broja registriranih ulazaka domaćih putnika u Hrvatsku u razdoblju siječanj-svibanj 1998. godine, ukupna njihova potrošnja u inozemstvu u tom razdoblju procijenjena je u iznosu od oko 572 milijuna USD.

Ukupna potrošnja domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini bi, dakle, prema navedenom načinu procjene, dosegla oko 1 500 milijuna USD (Varijanta I).

Za tako procijenjenu vrijednost potrošnje, međutim, treba ukazati na dva bitna problema: prvi je nesigurnost procjene ukupnog broja domaćih putnika na ulazu u Hrvatsku, a drugi je nepreciznost procjene potrošnje domaćih putnika koji su u inozemstvo putovali s motivom "kupnje". Oba problema mogu imati vrlo veliki utjecaj na procjenu ukupne potrošnje domaćih građana u inozemstvu u 1998. godini.

Na temelju podataka o broju vozila dobivenih od Statističkog ureda Republike Slovenije, što ih bilježe automatski brojači prometa vozila na graničnim prijelazima Slovenije s Republikom Hrvatskom, utvrđeno je da je ukupni broj vozila na ulazu u Hrvatsku manji za oko 22% u odnosu na podatke Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske. Taj je postotak smanjenja prometa primjenjen i na sve druge granične prijelaze Republike Hrvatske. Uz primjenu iste prosječne potrošnje po putovanju i uz predloženo smanjenje broja putnika, prethodno procijenjena ukupna potrošnja smanjena je na oko 1 170 milijuna USD (Varijanta II).

Zbog sumnje u točnost procjene prosječne potrošnje domaćih putnika koji su u inozemstvo putovali radi kupnje, a koja se temelji na dobivenom iznosu potrošnje gotovo jednakom onom koji ne podlježe plaćanju carine te na dojmu anketara tijekom intervjua s ispitanicima, nastojalo se na drugačiji način doći do podataka o visini te potrošnje. U tom su cilju razmatrana tri istraživanja od kojih je jedno provedeno u jesen 1998. godine (OMNIBUS – intervju u domaćinstvima), a druga dva koncem 1997. godine (telefonske ankete dvaju nezavisnih izvoditelja). Podaci o potrošnji u sva tri istraživanja osjetno premašuju iznos potrošnje domaćih putnika za kupnju u inozemstvu dobiven iz ankete na granici (65 USD), a i međusobno se bitno razlikuju (199 USD; 130 USD; 84 USD)⁶. Analiza rezultata prosječne potrošnje za kupnju u inozemstvu u sva četiri istraživanja jasno i nedvosmisleno upućuje na sljedeći zaključak: prosječna se potrošnja po osobi smanjuje s povećanjem ispitanika u uzorku. Budući da je u anketi na granici bilo daleko najviše ispitanika u odnosu na ostala tri navedena istraživanja, čini se vrlo realnim pretpostaviti da je dobivena prosječna potrošnja za kupnju po osobi u tom istraživanju najtočnija. Nadalje, provjera "rasipanja" razreda potrošnje za kupnju (po 10 USD), pokazuje da je u razredu 51-60 USD (90-105 DEM) bilo oko 15% ispitanika, dok je 56% ispitanika imalo nižu, a 29% višu prosječnu potrošnju, što upućuje na zaključak da bi odgovori ispitanika na to pitanje mogli biti realni unatoč navedenoj sumnji. Stoga se procjena ukupne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini daje u gornje dvije varijante (Tablica 5.3.1).

6 Preračunavanje u USD izvršeno je prema srednjem tečaju HNB-a za 1997. godinu (telefonske ankete), odnosno na dan 30.9.1998. godine (OMNIBUS).

Tablica 5.3.1. Procjena ukupne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini – Varijante I. i II.

Mjesec	Prosječna potrošnja po osobi u USD	Varijanta I.		Varijanta II.	
		Broj domaćih putnika na ulazu u Hrvatsku	Ukupna potrošnja u USD	Broj domaćih putnika na ulazu u Hrvatsku smanjen prema podacima Slovenije	Ukupna potrošnja u USD
I.	77,52	1.234.197	95.678.870	976.250	75.681.986
II.	77,52	1.318.655	102.226.322	1.043.056	80.861.021
III.	77,52	1.479.379	114.686.157	1.170.189	90.716.750
IV.	77,52	1.702.497	131.982.972	1.346.675	104.398.531
V.	77,52	1.645.797	127.587.408	1.301.825	100.921.640
VI.	85,81	1.670.085	143.305.055	1.254.234	107.622.096
VII.	73,95	1.803.498	133.365.370	1.792.677	132.565.178
VIII.	72,21	1.705.541	123.156.821	1.398.544	100.988.593
IX.	64,68	1.682.152	108.803.352	725.008	46.894.245
X.	92,69	1.653.070	153.228.620	1.307.578	121.203.838
XI.	88,66	1.631.829	144.674.646	1.290.777	114.437.645
XII.	66,31	1.785.986	118.436.112	1.412.715	93.682.965
I. – XII.	77,52	19.312.686	1.497.131.704	15.019.527	1.169.974.487

6. GLAVNI NALAZI I ZAKLJUČCI

1.

Procjena potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj dosad se temeljila uglavnom na rezultatima TOMAS istraživanja, koji su pružali dobru osnovu za procjenu potrošnje turista u Hrvatskoj, ali samo onih s ostvarenim noćenjem u nekom od komercijalnih smještajnih objekata. Preostali, ne mali dio inozemnih putnika u Hrvatskoj, koji nisu ostvarili noćenje u tim objektima ili ga uopće nisu ostvarili, ostao je sve do danas izvan službenoga statističkog evidentiranja. Tek je povremeno u bivšoj državi (dakle prije 10 do 15 godina), bilo pokušaja sagledavanja tih segmenta turističkog prometa u različitim oblicima znanstvenih i stručnih istraživanja i pojedinačnih radova. Stoga je procjena, više ili manje uspješna, bila jedina mogućnost utvrđivanja ukupne turističke potrošnje. O potrošnji pak domaćih putnika u inozemstvu nije bilo nikakvih pouzdanijih podataka pa su sve dosadašnje procjene, ako ih je uopće bilo, zapravo bile proizvoljne.

2.

Hrvatska narodna banka inicirala je i s Institutom za turizam iz Zagreba provela istraživanje, prvo takve vrste u Hrvatskoj. Temeljni je zadatak bio: što preciznije procijeniti potrošnju inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini. Taj iznimno složeni zadatak ostvaren je, na temelju prethodno dogovorenog i usuglašenog metodološkog postupka, opsežnim anketiranjem putnika na cestovnim graničnim prijelazima Hrvatske sa susjednim zemljama, odnosno na putničkim terminalima za međunarodni zračni i pomorski promet te u vlakovima Hrvatskih željeznica na relacijama prema i od pojedinih graničnih prijelaza. Anketiranje je obavljeno od lipnja do prosinca 1998. godine, na prosječnom mjesecnom obuhvatu od oko 18 međunarodnih i međudržavnih graničnih prijelaza. Uzorkom je bilo planirano oko 20.000 inozemnih putnika na izlazu iz Hrvatske te oko 5.000 domaćih putnika na ulazu u Hrvatsku. Taj je obuhvat, uz neznatna odstupanja, ostvaren. Odabir graničnih prijelaza izvršen je metodom slučajnog izbora, proporcionalno ostvarenom prometu u 1997. godini na svim međunarodnim i

međudržavnim graničnim prijelazima. Odabir dana anketiranja također je utvrđen metodom slučajnog izbora, osim za pojedine morske i zračne luke kod kojih je izvršena prilagodba ovisno o voznim redovima.

3.

Primjenom takve metodologije istraživanja dobiveni su rezultati koji omogućuju iscrpljivije i produbljenije sagledavanje opsega i strukture inozemne turističke potrošnje u Hrvatskoj i potrošnje domaćih putnika u inozemstvu. Budući da je anketiranje provedeno samo u dijelu godine (VI-XII. 1998), za preostale mjesecе izvršene su procjene potrošnje, a velikim su dijelom temeljene na nalazima ovog istraživanja.

4.

Osim ovim anketnim istraživanjem dobivenih, a dosad nedostajućih podataka o prosječnoj potrošnji, drugi važan segment potreban za procjenu ukupne potrošnje su i podaci o osnovnom skupu: broju inozemnih putnika u Hrvatskoj i broju domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini, na koje se odnose rezultati Ankete o dobitnoj prosječnoj potrošnji. Državni zavod za statistiku (DZS) objavljuje podatke o broju takvih putnika, ali se oni u velikom dijelu temelje na procjenama, a ne na preciznom svakodnevnom registriranju broja putnika. Provjere točnosti tih podataka pokazale su određena odstupanja od istih takvih podataka iz drugih izvora (Zavod za statistiku Republike Slovenije). Stoga službeno objavljene podatke o broju inozemnih putnika u Hrvatskoj, odnosno domaćih u inozemstvu valja uzeti s dužnim oprezom. Osim globalnog podatka o prometu putnika na granici, DZS objavljuje i podatke o broju ostvarenih noćenja, i to prema vrstama komercijalnih smještajnih objekata te po nacionalnostima. Te su podatke poduzeća i drugi gospodarski subjekti dužni redovito mjesečno dostavljati DZS-u. Ti bi se podaci, s obzirom na zakonsku obvezu njihova redovitog dostavljanja, morali temeljiti na stvarnim podacima. Iskustva, međutim, govore da dio turističkog prometa ostaje izvan službene statističke evidencije. Posebno je ta pojava česta u poslovanju kampova i privatnog smještaja.

5.

Reprezentativnost rezultata procjene potrošnje inozemnih posjetitelja dobivenih na temelju uzorka testirana je ondje gdje je to bilo moguće, usredotočujući se pri tome, u najvećoj mogućoj mjeri, na usporedbu sa službenim izvorima podataka DZS-a. Veće odstupanje od statistički registriranih veličina uočeno je kod udjela inozemnih posjetitelja s plaćenim noćenjem, dakle onih koji su ostvarili noćenje u nekom od komercijalnih smještajnih objekata. Taj je udio u uzorku dvostruko veći od udjela dobivenog na temelju objavljenih podataka DZS-a o broju noćenja inozemnih posjetitelja u razdoblju anketiranja. Odstupanje do kojeg je došlo može biti rezultat niza razloga. Prije svega riječ je o sadržajno iznimno složenoj pojavi, s ni-

zom nepoznanica s kojima se ušlo u istraživanje. Ono što je najviše nedostajalo pri planiranju uzorka istraživanja koji je trebao biti reprezentant stvarnih strukturalnih obilježja tako složene pojave kao što su turistička putovanja, odnosno turistička potrošnja, jesu bar približno točne informacije o stvarnoj strukturi turističkog prometa: prema najvažnijim potrošačkim obilježjima (prema vrsti boravka: plaćeni/neplaćeni smještaj, jednodnevna putovanja bez noćenja); po pojedinim, barem najvažnijim graničnim prijelazima (kriterij: najveći opseg turističkog prometa u godini); po mjesecima (kriterij: najveći promet u sezonskim, zatim predsezonskim i posezonskim te izvansezonskim mjesecima); te po pojedinim skupinama dana (kriterij: najveći promet u danima kad su blagdani i vikendi te radnim danima). Uzorkom dobiveni veći udio skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem od onoga što proizlazi iz statistički registriranog broja noćenja te iz toga izvedenog broja posjetitelja u ukupno ostvarenom inozemnom turističkom prometu (svi inozemni putnici na odlasku iz Hrvatske) može biti posljedica i drugih razloga: (1) zbog Anketom obuhvaćenog dijela neprijavljenih boravaka, odnosno noćenja; (2) vjerojatno i zbog kratkoće vremena anketiranja, koje je prosječno trajalo oko 7 sati, i to uglavnom u prijepodnevnim i ranim popodnevnim satima, zbog čega je iz uzorka izostao dio inozemnog prometa što se ostvaruje izvan toga termina; (3) zbog netočnosti objavljenih podataka pojedinim je graničnim prijelazima najvjerojatnije pridružena veća ili manja težina od stvarne, pa se češće ili rijđe javljaju u uzorku; (4) razni drugi razlozi.

Činjenica je, međutim, da zbog relativno manje pouzdanih podataka o ukupnom inozemnom turističkom prometu, a djelomice i podataka o registriranom broju noćenja te, posebice, zbog same strukturne složenosti pojave koja se istražuje, nije jednostavno ocijeniti koliko je odstupanje strukture uzorka od stvarne strukture osnovnog skupa po najvažnijim potrošačkim segmentima. Nakon temeljite analize raspoloživih informacija zaključeno je da je usporedba uzorkom dobivenog udjela skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem s istim takvim udjelom dobivenim na temelju statistički registriranog broja noćenja inozemnih posjetitelja u komercijalnim smještajnim objektima najčvršće uporište za ocjenu razine pouzdanosti dobivenih rezultata. Kako ta dva udjela pokazuju velika odstupanja, posebno kad se uspoređuju po pojedinim mjesecima, sam se po sebi nametnuo zaključak da je nužno u poststratifikacijskom postupku na što realniju razinu dovesti udio bar toga najvažnijeg potrošačkog segmenta i tako se, barem s udjelom toga potrošačkog segmenta, što je moguće više približiti stvarnoj strukturi inozemne turističke potrošnje i odnosima među potrošačkim skupinama. O tomu, naime, bitno ovisi ukupna vrijednost prosječne potrošnje po osobi, kao konačni rezultat cijelog ovoga istraživačkog projekta. Dakle, "sidro" za ocjenu pouzdanosti, a onda i za procjenu prosječne i ukupne potrošnje inozemnih posjetitelja jest:

udio statistički registriranog broja noćenja u komercijalnim smještajnim objektima uvećan za procijenjeni broj neprijavljenih noćenja, a to je 20% od registriranog broja noćenja ostvarenog u kampovima i privatnom smještaju (zbog uobičajene dugogodišnje pojave neprijavljiva-

nja službenim institucijama i Statistici toga dijela ostvarenog prometa u tim objektima), i to po mjesecima i po nacionalnostima.

Sva odstupanja tako dobivenog udjela od onoga iz uzorka povlači za sobom korekciju, tj. proporcionalno povećanje, odnosno smanjenje udjela ostalih dviju potrošačkih skupina posjetitelja: onih s neplaćenim noćenjem (najčešće je to boravak kod rodbine i prijatelja) te onih na jednodnevnim putovanjima bez noćenja. Ispravnost postupka prema kojem se proporcionalno mijenjaju preostale dvije sadržajno tako različite skupine posjetitelja, sa svim implikacijama u konačnom rezultatu procjene ukupne vrijednosti prosječne potrošnje po osobi, bit će nužno provjeravati u sljedećim istraživanjima.

6.

Ukupna procjena potrošnje inozemnih gostiju u Hrvatskoj u 1998. godini dana je u dvije varijante. Prva se varijanta temelji na ukupnom, službeno registriranom graničnom prometu inozemnih putnika na izlazu, odnosno domaćih putnika na ulazu u Hrvatsku. U drugoj je varijanti taj službeno registrirani broj putnika smanjen za 16% za inozemne putnike (izlaz) i 22% za domaće putnike (ulaz). To se smanjenje temelji na podacima dobivenim od Statističkog ureda Republike Slovenije, a toliko manji granični promet između Slovenije i Hrvatske zabilježen je automatskim brojačima na slovenskoj strani granične crte.

Za svaku od tih dviju varijanti ukupna je potrošnja inozemnih putnika u Hrvatskoj procijenjena u tri verzije prema tri različita udjela glavnih potrošačkih segmenata:

1. verzija: prema strukturi potrošačkih skupina iz uzorka;

2. verzija: prema korigiranoj strukturi potrošačkih skupina u kojoj se udio skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem utvrđuje na temelju registriranog broja noćenja inozemnih putnika u Hrvatskoj u komercijalnim smještajnim objektima, uvećаниh za 20% ukupnog broja noćenja ostvarenih u kampovima i privatnom smještaju (koliko se procjenjuje da je udio neprijavljenih noćenja) te proporcionalnom promjenom (u ovom slučaju proporcionalnim povećanjem) ostalih dviju potrošačkih skupina;

3. verzija: prema korigiranoj strukturi potrošačkih skupina u kojoj se udio skupine posjetitelja s plaćenim noćenjem utvrđuje na temelju registriranog broja noćenja inozemnih putnika u Hrvatskoj u komercijalnim smještajnim objektima te proporcionalnom promjenom (u ovom slučaju proporcionalnim povećanjem) ostalih dviju potrošačkih skupina.

7.

Procjena potrošnje domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini dana je u dvije varijante, ovisno o ukupnom graničnom prometu kako je navedeno u prethodnoj točki.

8.

Rezultati istraživanja potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih u inozemstvu u 1998. godini, temeljeni na prethodno opisanom metodološkom postupku, sažeto se prikazuju u sljedećim tablicama.

Tablica 6.1. Procjena prosječne i ukupne potrošnje inozemnih putnika u hrvatskoj u 1998. godini

		Prosječna potrošnja u 1998. godini u USD	Ukupna potrošnja u 1998. godini u USD (u 000 000)
I. VARIJANTA	1. Verzija	143,92	3.623,7
	2. Verzija	114,80	2.890,4
	3. Verzija	113,36	2.854,3
II. VARIJANTA	1. Verzija	143,92	3.051,3
	2. Verzija	118,79	2.525,2
	3. Verzija	117,02	2.487,6

Tablica 6.2. Procjena prosječne i ukupne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini

		Prosječna potrošnja u 1998. godini u USD	Ukupna potrošnja u 1998. godini u USD (u 000 000)
I. VARIJANTA	1. Verzija	77,52	1.497,1
II. VARIJANTA	1. Verzija	77,52	1.170,0

Ocenjuje se da je realnosti najbliža procjena vrijednosti potrošnje inozemnih putnika u Hrvatskoj u 1998. godini, čija je najniža vrijednost oko 2,5 milijarde USD, dobivena prema II. varijanti i 2. verziji, odnosno najviša vrijednost oko 2,9 milijarde USD, dobivena u I. varijanti i 2. verziji.

Potrošnja domaćih putnika u inozemstvu u 1998. godini razrađena je u dvije varijante. U prvoj varijanti doseže iznos od oko 1,5 milijardi USD, a u drugoj oko 1,2 milijarde USD.

9.

Dobiveni rezultati istraživanja višestruko su korisni:

- prvi put je dobivena struktura veoma složenog skupa inozemnih posjetitelja i njihova potrošnja, i to prema najvažnijim kvalitativnim obilježjima: državljanstvu i zemlji stalnog boravka, motivima dolaska, vrstama putovanja i bo-

ravka, prosječnoj dužini trajanja boravka, veličini prosječne i ukupne potrošnje u Hrvatskoj, vrsti korištenoga prijevoznog sredstva itd.; osigurane su time znatno šira i produbljenija analitička razmatranja te preciznije definira postupak utvrđivanja inozemne turističke potrošnje kao važnog segmenta u platnoj bilanci Hrvatske;

- izvršen je značajan iskorak u pravcu pouzdanije procjene ukupne potrošnje domaćih putnika u inozemstvu, a uz to je dobiven i niz drugih strukturnih pokazatelja koji pridonose bitno kvalitetnijem analitičkom razmatranju i sagledavanju te pojave;
- iscrpno je provjerena i verificirana metodologija istraživanja, uočene su njezine dobre i loše strane, što će bitno pridonijeti njezinu unapređenju u idućim ovakvim ili sličnim istraživanjima;
- neki rezultati istraživanja, kao što je, na primjer: udio potrošnje građana Hrvatske i Bosne i Hercegovine na privremenom radu u inozemstvu u ukupnoj turističkoj potrošnji ostvarenoj u Hrvatskoj, mogu pridonijeti boljem sagledavanju toga, za hrvatski turizam vrlo značajnog tržišnog segmenta; na tim novim spoznajama valja početi propitivati postojeću i promišljati uspješniju novu razvojnu strategiju, posebice kad je riječ o drugaćijem izboru razvojnih prioriteta te, u skladu s tim, prioritetno iznalaženje novih, s aspekta bržeg oporavka i tržišnog repozicioniranja, učinkovitijih, marketinški osmišljenijih programa promidžbe hrvatskog turizma.

10.

Unapređenje metodologije budućih sličnih istraživanja bitno će ovisiti o:

- preciznijem registriranju ukupnog inozemnog i domaćeg prometa putnika na graničnim prijelazima Hrvatske; u tu se svrhu predlaže hitno uvodenje automatskih brojača vozila na cestovnim graničnim prijelazima;
- provjeri preciznosti registriranog prometa inozemnih turista u komercijalnim smještajnim objektima što ga bilježi DZS;
- daljim aktivnostima na unapređenju informacijske osnove za pouzdanije planiranje uzorka te, posebice, o aktivnostima na poboljšanju organizacije samog anketiranja (šira strukturna razrada turističkog prometa radi prepoznavanja karakterističnih, sadržajno homogenih potrošačkih skupina prema svim relevantnim obilježjima, analiza i preciznija razrada upitnika, rad s anketarima i sl.).

IZVOD IZ RECENZIJE

“... Dobiveni su značajni analitički pokazatelji koji omogućuju bolje sagledavanje potrošnje i obilježja putnika. Pomno je razrađen model slučajnog uzorka, metodologija provođenja ankete, koja je i uspješno realizirana s vrlo malom stopom neodaziva. Pri utvrđivanju konačnih rezultata kombinirani su rezultati uzorka, podaci iz drugih izvora (Državni zavod za statistiku, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Statistički ured Republike Slovenije) kao i procjene autora koje se temelje na poznavanju istraživačkog područja. Pri procjeni ukupne potrošnje polazi se od broja putnika, podatka kojeg je relativno zamršeno ustanoviti. Ocjenjuje se da je u radu primijenjen postupak opravdan ...

... Rezultati ovoga rada značajan su doprinos istraživanju potrošnje inozemnih i domaćih putnika. Uz manje primjedbe, rad se ocjenjuje pozitivnom ocjenom i predlaže se njegovo prihvaćanje.”

LITERATURA

- Cochran, William G. (1997), *Sampling Techniques*, 3. izdanje, John Wiley & Sons
- Cox, Brenda G. i sur. (1995), *Business Survey Methods*, John Wiley & Sons
- Hansen, Morris H. i sur. (1953), *Sample Survey Methods and Theory*, John Wiley & Sons
- Kish, Leslie (1965), *Survey Sampling*, John Wiley & Sons
- Serdar, V. (1997), *Udžbenik statistike*, Školska knjiga, Zagreb
- Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS '97.* (1997), Institut za turizam, Zagreb
- SAS/STAT Users Guide: Version 6* (1990), SAS Institute Inc.
- Anketa o tujih potnikih v Republiki Sloveniji na cestnih mejnih prehodih in letališču Ljubljana v poletni sezoni 1997* (1998), Statistični ured Republike Slovenije
- Tourism in Latvia (Statistical Bulletin)* (1997), Central Statistical Bureau of Latvia, Riga
- Pripčenje Turizam* (1998), Državni zavod za turizam RH, Zagreb